

15-12-

H-6207

જે લોકો અણાહના વણી (મિત્ર) છે
તેઓને કંઈપણ લાય અને ગ્રામ નથી.
(પાસે ૧૧ રૂ.કુઆ ૬)

IV

સપ્તરીજે ૧૭૩૭૨

અથવા

પ્રવાળ મુઈનુદીન ચીશ્તી (રહે.) એમનું

૨૪૫૫ ચરિત્ર.

લેખક તથા પ્રકાશક,

સૈયદ મોહંમદ ખીન મૌલાના મોલવી
સૈયદ અમીરુદ્દીન કાદરી.

આફીકાવાલા મુબ નવમાસી

ખીજ આદતિ. પ્રત ૫૦૦

૧-૧૨-૧૯૨૨.

કીમત રૂા ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ બુલુડ.

આફીકાવાલાઓ માટે શીલોગ્રાવ ત્રાજ.

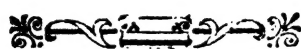
જે લોકો અલ્લાહના વહી (મિત્ર) છે
તેઓને કંઈપણ ભય અને ગમ નથી.
(પારો ૧૧ રૂ.કુઅ ૬)

તવારીખે ખવાન.

અથવા

ખવાન સુઈનુદીન ચીશ્તી (રહે.) એમનું

જીવન ચરિત્ર.

લેખક તથા પ્રકાશક,

સૈયદ મોહમ્મદ બીન મૈલાના મોલવી

સૈયદ અમીરુદ્દીન કાદરી.

૬૦ ખાટકીવાડ મુાં નવસારી.

બીજી આવૃત્તિ પ્રત ૫૦૦

તા. ૧-૫-૧૯૨૨.

કીંમત રૂાં ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ ભુદુ.

આફ્રીકાવાલાઓ માટે શીર્ડીંગ ત્રણ.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૦૦૮૧

49219 ચિરંજીવી

આ ત્વારીએ પ્રવાળ સુરત હાઇસ્કુલ સામે આવેલા જુની
મુંગધ બેઠવાળા હરીજ મંજીલમાં સુરત " ગુજરાત સ્ટાન્ડર્ડ "
પ્રેસમાં ઉત્તમરામ ઉમેદરામ રેશમવાળાએ છાપ્યું છે, અને
નવસારીમાં સૈયદ મોહમ્મદ ખીન મોક્તાના મોલવી સૈયદ
અમીરહીન કાદરીએ ખાટકીવાડ નવસારીમાં પ્રગટ કર્યું છે.

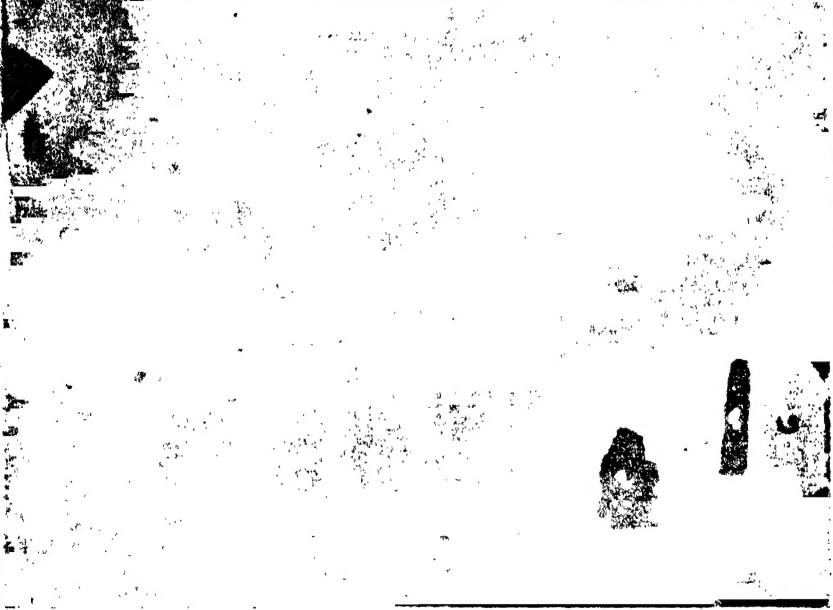
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૦૮૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રામાયણ મહાકાવ્ય યિશિત

વિષય ૦૭૨૭ ચિત્ર

દરગાહ શરીફ હઝરત ખવાજ સમુદ્દીન ચીશતી (રહે.)

(નોટ-ફોટોમાં જ્યાં ૧-૨-૩ નંબરો છે ત્યાં અસલ ફોટોમાં માણસોની તસ્વીર હતી, તે નહીં દેખાય જે માટે તે ઢાંકી દેવામાં આવી છે.)

અર્પણ પત્રિકા.

અતિ બહાલા પુજ્ય પિતાશ્રી,

સુકીએ કામીલ રેહ્યરે અરહક, જનાબ મોસાના
મોલવી સૈયદ અમીરુદ્દીન ખીન હુદદ સૈયદ
મુમ્તુઝીન કાદરી ચિશતી સાહેબ.

આપ અરબી, ફારસી, ઉર્દુ, ઇલમ, ઉપર અનંછા
કાબુ ધરાવતા હોઇ, ઇસ્લામ પ્રત્યે સારી લાગણી રાખો
છો. તેમ પોતાના ખુટક વિવેકના આધારે ઇસ્લામી
કામોને ફાયદો પહોંચાડી રહ્યા છો.

વળી મને પણ ફારસી અરબી ઇલમની કીમતી
નેઅમતો બક્ષી મારા સાહિત્યના ઉમંગને આગળ
પાડ્યામાં ઉત્સાહ લયો લાગ લીધો છે એ સર્વ
આપના ઉપકારના એક અઢના બદલા તરીકે આ
લઘુ પુસ્તક આપને અતિ માન પુર્વક પ્રેમ સાથે
અર્પણ કરું છું.

શ્રી. આપનો જયેબ પુત્ર,

સૈયદ મોહમદ.

આ પુસ્તકમાં કંઈએક જગ્યાએ શબ્દો કે વાક્યોને પૂરા નહિં લખતાં ફક્ત એકજ હરફ લખેલ છે. તેની સમજણ તથા અર્થ.

(રહે.)—રહેમતુલ્લાહે અલે.હુ] અર્થ, તેઓપર રહ-
મત થાઓ અલ્લાહની]

(સ. અ. વ.)—સલ્લાહો અલ્યહે. વ, આલેહી વસલ્લામ]
અર્થ તેઓ તથા તેઓની અવલાદ ઉપર
અલ્લાહની સલામ, અને રહમ થાઓ]

(અ.)—અલ્યહી સસલામ] અર્થ, તેના ઉપર ખુદાની
સલામ અને રહેમત]

(રહી.)—રહીઅલ્લાહોતઆલાઅન્હો,] અર્થ રાજ્ય
થાય અલ્લાહના આલા તેઓથી]

(કદ.)—કદસ્સીર્રહુલ.અ.ઝી.ઝ] અર્થ, પવિત્ર કરે
તેઓનાં લેદોને ખુદાવન્હે કરીમ]

પ્રસ્તાવના.

સર્વ તારીફ ખુદાવંદ કરીમ અને તેના હુખીએ પાકનેજ સજવાર છે, કે જેણે આકાશ-પૃથ્વી વીગેરે પેદા કરી, એક મુઠ્ઠી ખાકથી સુરતે ઈનાસાન બનાવી અને તમામ મખલુક ઉપર તેનો દરજ્જો વધારે રાખી, અમો ગુન્હેગારોની હીદાયત તથા કયામતના દિવસે શપ્તાઅત કરવાને માટે મહાન પેગમ્બર હઝરત મોહમ્મદ (સ. અ. વ.) એઓમાં પોતાનું નુર જલ્લગીર કરી મોકલ્યા.

એવા એક મહાન નખી ઉપર તથા આપની આલ તથા અસહાબો અને તમામ ઉમ્મતીઓ ઉપર હજારો હજાર દુરૂદ અને સલામ થાઓ કે જેમના પાક પવિત્ર નામ મુબારકથી આ પુસ્તકને મુબારક કરી, આ લઘુ અન્ય લખવાનો મારો હેતુ દરશાવું છું. અને તે એટલાજ માટે કે એના અભ્યાસીઓ પૈકી ખુઝરુગાને દીનના

હાલાતો લખવા વાંચવાનો શોખ ધરાવનારને સુહૃદ્લીખત થાય. અને તેથી કોઈપણ પ્રકારે સહેલાઈ થાય એવી લલામણુ મારા કેટલાક મિત્રો તરફથી થતાં ખાસ કરી મહાન વલી અલ્લાહ હઝરત ખવાજ સુધનુદીન ચિશ્તી અજમેરી (રહે.) ના હાલાતો લખવાને મજબુત આગ્રહ થતો રહ્યો.

આ નવિન દિશા તરફ આલવા માટે એવા ઓલિય^૧ અલ્લાહોની સ્વાનેહ ઉમરી જણવાને તવારિખી પુસ્તકોની ઘણી જરૂર હોવાનું જણાતા, એ પણ ભાન થતું ગયું કે હાલનાં સમયમાં કંઈએક હુમારા ઇસલામીઓમાંજ પેગમ્બર અને ઓલિયાઅલ્લાહો અને ખુઝગાને દિનના વિરૂધીઓ નીકળ્યા છે. જેઓ હુમારા ભાઈઓના અકીદાઓને જગાડી ઇમાનમાં ખલેલ નાખે છે.

માટે મારા ઇસ્લામી ખીરાદરોને જોઈએ કે ખુઝગાને દીનના હાલાતોથી વાકેફ થાય કે જેથી તેઓના દીલોમાં નીસબતે મોહમદી હાંસીલ કરવાનો શોક પેદા થાય અને જેઓ ખુઝગાને દીન ઉપર તરેહવાર બોહતાનો ચઢાવી ગેર કાયદે બોલે છે, તેઓથી દુર રહે. મોલાના અલ્લામા શોકાની (રહે.) પોતાના તસનીફ કરેલા અરખી રેસાલામાં ફરમાવે છે કે આત્મજ્ઞાન રાખ-

નારા તેમજ નહિ સમજનારાઓ માટે મારી પાકી સુખ-
તીની દલીલ તે હદીસ છે કે જેને 'ઈમામ યુખાદી
(રહે.) અને ખીજા અઈમમે હદીસએ રીવાયત કીધી
વળી આ હદીસ છે કે હઝરત પેગંબરેખુદા રસુલ મક-
બુલ (સ. અ. વ.) એમણે ફરમાવ્યું કે અટલાહ તઆલા
ફરમાવે છે કે જેણે મારા વલીની સાથે દુશ્મની કીધી
તે જેવો કે મારી સાથે લડાઈ કરવાને માટે નીકળ્યો.

અને એક રીવાયતમાં છે કે એવી રીતે ઇર્શાદ
થયો કે હું તેને હુકુમ આપું છું કે તે મારી સાથે
લડાઈ કરવાને માટે તૈયાર થઈ જાય. અને કોઈપણ
ચીજથી એવી રીતે મારી નજદીકી થતી નથી જેવી રીતે
તે ફરજોના અદા કરવાથી થાય છે કે જેને મેં હુકુમ
આપ્યો છે. બાકી મારો બંદો મારાથી નવારીલોએ
(નમાઝોએ) કરી નજદીકી હાંસીલ કરે છે, ત્યારે હું
તેનાથી મોહુબ્બત (મિત્રાઈ) કરવા લાગું છું. અને
જ્યારે મને તેનાથી મોહુબ્બત થઈ જાય છે તો હું તેના
કાન થઈ જાઉં છું, જેનાથી તે સાંભળે છે અને હુંજ
તેની આંખો થઈ જાઉં છું જેનાથી તે જુએ છે તેમ
હુંજ તેના પગ થઈ જાઉં છું જેનાથી તે ચાલે છે. પછી
તો તે મારાજ આધારે સાંભળે મારાથીજ જુએ, મારા-

ચીજ પકડે અને મારાથીજ ચાલે છે. અગર તે મારાથી કોઈ ચીજ માગે છે તો હું તેને તરતજ આપું છું. અગર તે મારાથી પનાહ માંગે છે તો, પનાહ આપું છું મને કોઈ કામ જે હું કરવા ચાહું છું તેમાં એવી મુશ્કેલી થતી નથી જેવી કે બંદાનો આત્મા (૩૬) કબજ કરવામાં થાય છે. મારો બંદો મોમીન મોતને મકરૂહ સમજે છે અને હું નેના મકરૂહ સમજવાને મકરૂહ સમજું છું, પણ મોતથી ચારો નથી.

હવે બહોર થઈ ગયું કે જે માણસ અલ્લાહ તઆલાના આધારે જીએ, સાંભળે, પકડે અને ચાલે છે તેનો મરતબો એવા શખ્સોથી કે જે ગાફીલ હોય છે તેનાથી દરેક રીતે ચઢીયાતો છે, એવા સખ્સ ઉપર તેના ભેદો ઉઘડી જાય છે તેમજ થનારા બનાવો, થનારી વાતોની હકીકતો તેની સામે આગળથી ખુલી જાય છે. આ સર્વ એ કારણથી કે તમામ ગુન્હાઓના પડદાઓ ઉઠી જાય છે, અને તમામ ગુન્હાઓના બોજથી છુટા પડી જાય છે અને જે લોકો ગફલત અને ગુન્હાઓના પડદાઓમાં પડ્યા હોય છે તે ન ખુદાની સાથે જીએ, ન સાંભળે, ન પકડે અને ન ચાલે છે. તે સીધા સાફ રસ્તાથી દુર રહે છે.

છેવટે મારા લખવાનો હેતુ એ છે કે જેને પર-
માત્માથી નજદીકી હાંસલ થાય છે. તેને ખુલ્લું મરતબો
મળી જાય છે અને તેના એજ કારણથી તમામ જોશ-
ખરોશ મટી જાય છે.

એવીજ રીતે ખીજી હદીસ લખવામાં આવે છે કે
જેનાથી પણ એજ મતલબ (સાર) નીકળે છે જેને અબુ
હુરૈરા (રહી.) એ રીવાયત કીધી છે કે “આ હઝરત
યેગમ્બર મોહમ્મદ (સ. અ. વ.) એમણે ઇર્શાદ (હુકમ)
ફરમાવ્યું કે મોમીન ના દીલમાં જે નુર હોય છે. તેના
આધારે તે આવનારા જમાના અને ખીજના દિલ્લોની
વાતોને માલુમ કરી લીધે છે જેને કીરાસત કહે છે.
તેનાથી લય કરતા રહેવું કે તે પરમાત્માનાં નુરથી સર્વ
કંઈ જોઈ લીધે.

ઉપલી હદીસને ઇમામ તીરમીઝી (રહે.) એ સહી
લખી છે. એનાથી આ માલુમ થઈ ગયું કે મોમીન
બન્દો ખુદાના નુરથી જુએ છે.

એજ અર્થ પહેલી હદીસમાં પણ છે કે બન્દો
મારા આધારે કરી જુએ છે, બસ આ એલિયા અદલાહ
અને નેક મનુષ્યોથી જે મુકાશીફાત થાય છે, તે એવીજ
રીતે થાય છે જેનો સુખુત શરીરતે પાંકમાં છે.

ખીજી હદીસમાં છે કે હઝરત સરવરે આલમ (સ અ. વ.) એમણે ઇર્શાદ કર્યાં છે કે “આ ઉમ્મતે મુહમ્મદીમાં મોહદીસ લોકો થશે.” એટલે જેઓને ઇલ્હામ (પરમાત્મા તરફથી ગેખી છુપી વાતોનું જાહેર થવું.) થતો હશે તેઓમાંથી હઝરત ઉમર (રહી.) છે.

આ હદીસથી સાફ માલમ પડે છે કે જે નેક ખંદાગો થાય છે, અલ્લાહ તઆલા તેઓ ઉપર ઇલ્હામ કરે છે, કે જે પોતાના નુરે ઈમાનના કારણે છુપેલી વાતોને જાહેર કરી આપે છે. અને તેજ નુરે ઇલાહીની બરકતથી છેવટે અહિં ધીમુ પહોંચી જાય છે.

જેમ કેઈ કાનમાં કહી જાય છે તે પ્રમાણે તેઓને છુપી વાતોની ખબર થઈ જાય છે અને એવી વાતો હઝરત ઉમર (રહી.) ઘણું કરીને કહ્યા કરતા હતાં. એમ કેટલાક ઇસ્લામી ગ્રંથોમાંથી જણાઈ આવે છે. એક સમયે ૧૦૦૦) કોસનાં છેટાં ઉપર ખુતબો પઢવાની હાલતમાં હઝરત ઉમર (રહી.) એમણે અરબીમાં ફરમાવ્યું અય, સારયા પહાડ ઉપર ચઢી જાઓ, આ આવાઝ હઝરત સારયા (રહી.) એ સાંભળીને તે ઉપર અમલ કર્યો. જેથી પર્વતો ઉપર ચઢી ગયા અને કતેહ મળી. એની સુબુતીમાં મોલાના હકીમ ફરીદ અહમદ

અખ્યાશી નકસ બંદી સાહેબ પોતાની તસનીફ કરેલ કીતાબમાં કુરઆન શરીફની આયત લખે છે જેનો તરજુમો એ પ્રમાણે છે કે “કોઈ નખીના લીધે એ સજાવાર નથી કે તેના માટે કેદી થાય. અહીં સુધી કે તે જમીનપર ખુનરેણુ કરે, મતલબ એ છે કે અંબીઆ (અ.) નું કાર્ય રૂહાની (આત્મીક શક્તિ) વધારવું અને દીલોની ખીમારીઓ સફા કરવાનું છે.

ખુદાવન્દેઆલમનો ખીલ જગ્યાએ ઇર્શાદ થયો કે અય મોહુંમદ, જે કોઈ મુશરફીન અને મુનફિકીનના લીધે મરી ગયા હોય તેની જનાઝાની નમાઝ નહિં પઢો. અને તેઓમાંથી કોઈની કબર ઉપર પણ ઉભા રહો નહિં. એનાથી મતલબ એ છે કે તે લોકો કે જેઓએ રૂહાની તાકાત હાંશીલ કીધી નથી અને ખુદા રહુલની તાબેદારી નથી કીધી તે લોકો ખુદાની રહમતથી દુર પડેલા છે. તમો પણ તેઓથી જુદા રહો.

ખીલ જગ્યાએ ઇર્શાદ છે કે “અય મોહુંમદ બરાબર છે કે તેના હુકમાં તમો મગફીરત કરો અથવા ન કરો, ખુદા એવા શખ્સોને હરગીઝ બક્ષનાર નથી” જે ખાસ ખુદાનો બન્દો છે અને તેની સીકત સાથે મળેલો હોય છે એવો શખ્સ આપણા વખતમાં એકજ હોય

છે, તેનાથીજ આ જહાનની બલાઈ ભરી ઝીનત હોય છે. તેવાં શખ્સ પાસે બેસવાથી દીલ (રૂઢય) નરમ થાય છે અને લોકોના દીલ તેઓની સામે આજીઝી કરવા લાગે છે અને તમામ અકલમન્દો તેઓથી નજદીકી હાંશીલ કરવાને માટે તેની તરફ ખેંચાય છે. કેમકે તેની વાતો ઘણીજ ક્ષાયદાકારક હોય છે તેના ઈશ્વારાઓ દીલની સખ્તીઓને દુર કરે છે, તેની તાલીમ નેકીઓ માટે કીમીયા સમાન છે, તેના હુકમો ઘણીજ ઉમદા નેકીઓ તરફ લઈ જાય છે. જેથી એવી ખુબરૂગી મળી જાય છે કે તેનો કોઈ જોટો પણ મળી શકતો નથી.

બસ અંદરનો તમામ મેલ દુર કરવા અને રૂહાની તાકાત વધારવાને માટે આ કોમની સોહબતથી વધુ અફઝલ (સારું) કોઈ કાર્ય નથી. આ કોમ નેકોની નેક છે, અને તમામ બલાઈઓથી એની સોહબત (સંગત) વધારે છે. ખુદાએ આ કોમને એવો મોટો મરતબો બક્ષ્યો છે એ લોકો મખલુકના દીલોને ખુદાની તાબેદારી તરફ ખેંચે છે. અને ખુદાની ઈબાદતની મોહ-ખ્ખત ઉત્પન્ન કરાવે છે. તેમ ખુદા ઉપર તવકકલ (ભરોસો) કરવાનો તરીકો બતાવે છે અને જે ચીજો ખુદાથી નજદીકી પેદા કરનારી છે તેની કેળવણી આપે છે, જેથી જેનાથી બચવું જોઈએ તેનાથી બચાવે છે.

ઘણા થોડા એવા લોકો હશે, જે એવા મહાન લોકોથી મળવાની શોધમાં હોય જેઓ બન્ને જહાનની નેફીઓ, હાંશીલ કરનાર થનાર છે. તેઓ ઉપર ખુદાની રહમત હોવાથી તેઓ હમેશ ખુદા તરફ ખેંચાયલા હોય છે. કેન્કે તે કામીલ લોકો પોતાને છુપેલા રાખી ગુમનાનીમાં બહાર થાય છે એટલે ગુમ નામ રહેવાને પસંદ કરે છે. જે તેને ઓળખી લે છે તે કોઈને કહેતો નથી. જ્યાં સુધી ખુદાને તેમ કરવું મંજૂર ન હોય એવો શખ્સ પોતાના મોઢેથી એવી રીતે કહે છે જેમકે:—

લયલાના ભેદો પુછવા માટે ઘણાંક લોકો એક શાએરની પાસે આવતા, જેને તે પાછા ફેરવતા, કેમકે તે લોકો લયલાને ઓળખવામાં આંધળા હતા જેથી તેને પુરા ચકીનથી જોઈ શક્યા નહિં. લોકો કહે છે કે અમેને લયલાના હાલાતોની ખબર આપો કેમકે તમો તેના અમાનતદાર છો. જો હું તે ખબર આપી દઉં છું. તો હું અમીન (સંભળનાર) રહી શકતો જ નથી.

હે નેફીને આહુનારો, જીગર, તમને તેઓમાંથી કોઈ એકનો તે આલીયા અદલાહોમાંથી પ-તો લખી બાય તો તમારા બન્ને હાથોથી તેઓના હામનને મજા પુતીથી પકડી લીઓ અને તમામ સમાબ્હાલા માફ

પડોશીઓ વગેરે કરતા તેઓથી વધુ મોહુખત રાખે
કેમકે જ્યારે એવા લોકોની હાલતને હમે શરીઅતના
તરાજવામાં તોલીશું અને દીની કસોટીથી જોઈશું તો
અમે તેઓને ખીલકુલ શરીઅતે પાક પ્રમાણે પામીશું
જેમકે અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆન શરીફમાં ફરમાવ્યું
છે કે “તે ઓલીઆ અલ્લાહને કંઈ પણ લય નથી,
તેમ તે દિલગીર પણ નથી.”

એવા લોકોમાંથી જે કોઈ દુશ્મની કરશે તેઓથી
અમે કહીશું કે તમે તે લોકોમાંથી છો જેને માટે
ખુદા પાકે રસુલ મકબુલ (સ)ની જીલ મુખારકથી ફર-
માવ્યું કે “જે શખ્સે મારાં વલીથી દુશ્મની કીધી તે
મારી સામે લડાઈ કરવાને માટે નીકળ્યો. અથવા એમ
હુકમ થયો કે “મેં તેને હુકમ આપ્યો કે તું મહારી
સામે લડાઈને માટે તૈયાર થઈ જા. (હદીસ કુદસી.)

કેમકે એવા લોકોમાં કોઈ એખદારી નથી કે જે
ખુદાની તાબેદારી જેવી જોઈએ તેવી કયાં જાય છે.
જેથી તેની સાથે ઈમાન પણ જેવું હોવું જોઈએ તેવુંજ
રહે છે. જેમ થતા તે દુનીયા તરફ વધારે લગાવ ન રાખતા
ખુદાવંદ તરફ જાહેર ખાતીન દરેક રીતે તેનીજ યાદમાં
મશગુલ રહે છે. પણ જ્યારે અમે એવા સુદ્દીયોને

જોઈશું કે જેઓ તસવુકનો દાવો કરે છે, પણ તે સુફીયોની સીફતો સાથે મળેલા હોતા નથી અને તેઓના તરીકા ઉપર પણ ચાલતા નથી એવા લોક અગર શરી-અતથી કોઈ કાર્ય ઉલટું કરે અને કીતાબે અદલાહ અને સુન્નતથી ઉલટું કરે તો તે મહાન લોકોમાં નથી.

એવી હાલત વેળા અમારી ઉપર વાજેળ છે કે અમે ઈનકાર કરી આપીએ જેમકે સહી હદીસમાં છે.

“જે કાર્ય અમારા દીનમાં નથી તે મરદુદ છે.”

ખીજી હદીસમાં છે કે “તમામ ખીદઅતો ગુમરાહી તરફ ખેંચનારી વસ્તુ છે,” અને જે સખ્સ તેના ઈનકાર કરશે અમો તેના કાર્યોને શરીઅતના તરાબુમાં તોલીશું અને તેને કીતાબ અદલાહ અને સુન્નતે રસુલ સામે રખુ કરીશું. અગર કીતાબ અદલાહ અને સુન્નતે રસુલની ખરાબર હશે તો ઠીક અને અગર ઉલટું પામીશું તો જાહેરજ છે કે તે પોતે ગુમરાહ છે. અને ગુમરાહ કરનારો એવા લોકોના વખુદથી તે સુફીયા એકીરામ ઉપર કે જે ખુદાના ખાસ ખંદા છે તેઓ ઉપર કોઈપણ એઅતેરાઝ થઈ શકતો નથી. કેમકે એવા લોકો તેઓની ગણત્રીમાં આવી શકતા નથી અને તેઓનાં કાર્ય ઉપર પણ અમલ કરતા નથી તેમ તેઓ-

થી કોઈ નીસળત પણ નથી કેમકે એ લોકો તેઓની હિંદાયત ઉપર ચાલતા નથી.

આ વાત યાદ રાખી લેવી જોઈએ કે દરેક કોમ-માંથી કોઈ એક તેઓની બરાબર ન હોવાથી આખી કોમ ઉપર એઅતેરાજ આવી શકતો નથી જે સખસ આ કોમની વીરુદ્ધ હશે તે શરીઅતના હુકમોને ઓળખનાર નહિ હશે. તેમજ શરીઅતની હિંદાયત ઉપર ચાલનારો પણ નહી હશે. જેથી તે ઇસ્લામી નુસ્થી જોનાર પણ હોઈ શકતો નથી. એ માટે ઉપદ્રી હદીસમાં વર્ણન થઈ ચુક્યું છે. એ પણ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે ઘણું કરી ઓલીયાઅલ્લાહો વલીએ કામીલ જે થયા છે. તે સુફીયાએ કીરામમાંથીજ થયા છે.

હે ! મારા ઇસ્લામી ખીરાદરો તમે પણ ખુદાવંદ તઆલાથી દુઆ કરો કે જેવી રીતે તેણે પોતાના ખાસ ખંદાઓ ઉપર રહુમત અને બરકતના દરવાજા ઉઘાડી આપ્યા છે તેવીજ રીતે અમારી ઉપર પણ ત્હારી રહુમતનો જરીઓ જારી કરી દે !

હે ! ખુદા, દુનયાના પાલનહાર, હે ! તમામ કાએનાતના ઉત્પન્ન કરનાર, અમીને પણ તે ત્હારી તમામ બરકતોની ધનાયતો, કે, જે, તે ત્હારા

ખાસ બંદાઓ ઉપર ચાલુ કરી રાખેલ છે તેમાંથી એક ભાગ અમને પણ નસીબ કર કેમકે જે કાંઈ છે તે સર્વ તહાજૂજ છે અને તમામ નેકીઓ તહારા તરફથી છે તહારા વીના કોઈ આપનાર નથી.

મુળ મતલબ મારી કહેવાની એ છે કે જે મનુષ્ય ઓલીયા અલ્લાહના મરતબાને ઓલખે છે તેઓને જોઈએ કે તેઓ ઓલીયા અલ્લાહ ખુઝડ્ગાને દીનની તવારીખી કીતાબો જોતાં રહે કેમકે જે મનુષ્ય તેઓના લાથોથી વાકેફગાર થશે તે જરૂર તેઓના કાર્ય પ્રમાણે અમલ કરવા લાગશે અને તેમ થશે નહીં તો પણ એમ તો જરૂરજ થનાર છે કે તે ઓલીયાઓનાં મરતબાથી વાકેફ થઈ જશે અને જાણી લેશે કે ઓલીયા અલ્લાહોની પાસે ખેસનાર ભદબખત (ખરાબ ટેવનો) રહેતો નથી.

જેઓ તેમના કાર્યો ઉપર ડગલે ડગલે ચાલનારા છે તે નેકીઓની બરકતથી બરપુર થઈ જાય છે. કેમકે તે ખુઝડ્ગોની સોહબતમાં એ બરકત છે કે દીલને તમામ નેકીઓથી બરપુર કરી તુરે હિંદાયતથી માયાથી પગ સુધી રોશન કરી દે છે.

સહી હદીસમાં છે કે, ફરમાવ્યું રમુલે ખુદા

(સ. અ. વ.) એ કે તું તેજ ટોળાંની સાથે છે અથવા ગણ્યો જશે કે જેનાથી તને મોંહુખત મિત્રતા હશે.” (સહી હદીસ.)

એથી સાફ સાફ જાહેર થાય છે કે નેક બંદા-ઓની મોંહુખત ગેરલાલની નથી અને તેઓની તાબે-દારી ખરબાદ જનારી નથી કંઈ નહિં તો કંઈ પણ લાલ આપનારીજ છે.

છેવટે જે મનુષ્ય હિદાયત ગાહે છે તેઓના માટે મને આટલુંજ લખવું બસ થશે કે;

હિ! વાંચકો, મોલાના અદલામાં શોકાની સાહેબે જે ઓલીયા અદલાના સંબંધમાં લખ્યું છે તે સહી છે માટે તેમના લખ્યા પ્રમાણે ઓલીયા અદલાહના વર્ણનો જોતા રહેવું એ લાલ દાયી છે.

અદ્દાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં કહે છે કે “જે કોઈ હોસ્ત રાખે અદલાહને અને તેના રસુલને અને તે લોકોને જે ઇમાન લાખ્યા, બેશક ખુદાના ટોળાના લોકો તેજ ગાલીબ છે!”

વળી હદીસ શરીફમાં છે કે બેશક કંઈએક ઈદમ છુપેલા છે કે જેને અહલે માઅરેફત (આત્મીકક્ષાન) ખશવનારાઓજ જાણી શકે છે. તકવા પરહેજગારી તથા

પાકીમાં ખીજ તમામ આદમીઓથી વધુ માનનીય એજ છે, જે માટે અલ્લાહ પાકનો હુકમ છે કે, “તેના વગર નથી કે જે બુદ્ધાનો લય રાખનારા તેના બંદાઓ-માંથી ઉલ્લાહ એજ છે. (કુરાન શરીફ)

આ ખાશીઅત બહેરી ઇલમથી થયેલી ત્યારેજ કહેવાય કે તેની સાથે ખાતેની ઇલમ (આત્મિક વિદ્યા) પણ હોય અને દીલ સાફ હોય એવા લોકોની મોહુબ્ત દીલોને સાફ કર્યા કરે છે એજ કારણથી પરમાત્માનો હુકમ છે કે:—

“અય નબી, તમો તે લોકોની તાબેદારી કરવાનું ફરમાવી દો કે જે હમારી તરફ રજુ થયો. (કુર્આન શરીફ)

ઉપલો હુકમ નબી પાકને આપવો તેમની ઉમ્મતના માટે છે એવીજ રીતે ખીજે હુકમ છે:—

“અય ઇમાનવાલાઓ, અલ્લાહથી ઠરો અને બચ્ચાંઓની સાથે રહો!”

ખીજે હુકમ છે કે:—

“રૂકુઅ (નમાજમાં નમવું તે) કરવાવાળાની સાથે રૂકુઅ કરો,” (કુર્આન શરીફ)

મતલબકે અહલુલ્લાહ (આત્મિક શક્તિ ધરાવનારા) ની સાથે તેઓના કાર્ય પ્રમાણે ઇબાદત કરો

કેમકે તેમને પણ મળહ અને લહેજત માલમ પડવા લાગે તે કારણથી કે આ સાહેબો જે કંઈ ઈલાહત કરશે તે તદ્દન સુન્નતને અનુસરી પેગંબર (સ. અ. વ)ના ફરમાન મુજબ હશે. જેવી રીતે આ લોકોએ નખી (સ; અ. વ.) ની તાબેદારીથી પોતાના રૂખાઓમાં (મોલામાં) ઉચ્ચતા મેળવી છે તે પ્રમાણે આપણને બી આ યુઝરૂગોની તાબેદારી કરવાથી ફેઝ મળશે.

બસ એઓના તરીકાંઓ ઉપર ચાલનારો અને મહોબત કરનારો, કેઈ વખત પણ મહરૂમ રહી શકતો નથી અને આ સાહેબોની સિક્કારસ વગર તકવાનો રૂખો પણ પુરેપુરો મળી શકતો નથી. જેમ કે અદલાહ તઆલાનો ફરમાન છે કે,

“ અય ઈમાનવાળા, ખુદાથી ડરો અને તેની તરફ વસીલાને શોધો અને માર્ગમાં મુબહેદો સાથે લડાઈ કરો કેમકે તમે ફલાહ પામો.” (કુર્આન શરીફ)

જ્યાં સુધી ઈમાન, તકવો, વસીલોં મુબહેદો નહિ થાશે ત્યાં લગી તે ફતેહ નહિં મેળવી શકશે. જેવું કે હઝરત નસીરૂદ્દીન ચીરાગ દહેલી (રહે.) અરખી શેઅ-રો માં પ્રમાવે છે જેનો ટુંક સાર આ પ્રમાણે છે: -

ઘણીજ જરૂર છે કે શેખની (મુશીફ, શરૂની)

સોહાગત ઇખતીયાર કરવામાં આવે કે તે ખુદાનો રસ્તો
 દેખાડે અને નેક બખતી તેમ ખુદાથી નજદીક થવાનો
 રસ્તો બતાવે અગર કોઈ શેખ (મુશીઈ) મળી શકે
 નહિં તો તે ઓઝ્યાઅલ્લાહ ખુઝરગાને દીનના હાલાતો
 (વર્ણનો) જુઓ અને તેઓના કાર્યો, કરામાતો વિગેરેથી
 કાયદામંદ થાઓ. કેમકે તેઓની વાતોથી અને તેઓના
 કલામો (ફરમાનો)થી દિલ સાફ થઈ જાય છે, તેટલાં
 માટે સુફીઓના પેશવા ઓલીયાઓના સરદાર આત્મક
 વિગેરે વિદ્યાનો ખજનો હઝરત ખવાજ મુઈનુનોદીન
 ચીશતી હશન સનજરી અજમેરી (કદ.)નું આ
 જીવન ચરિત્ર લખ્યું છે કે જેઓએ હિન્દુસ્તાનની
 અંદર પદ્મ સનમાં પધારી ઇસ્લામને વીજળીની પેઠે
 ફેલાવી ઇસ્લામનો ભારે પ્રકાશ કર્યો. આપણે તવારી-
 ખોના પાના ફેરવી જોઈએ છીએ તો દેખાય છે કે ખવાજ
 સાહેબના હિન્દુસ્તાનમાં આવ્યા પહેલાં હિન્દની પૃથ્વી
 ઉપર ઇસ્લામ એક ટમટમતા દીવા જેવો હતો એમ
 કહીએ તો ચાલી શકે; પરંતુ આવ્યા પછી ઇસ્લામની
 સુર્ય માફક ચઢતી થઈ અને હિન્દુસ્તાનના દરેક શેહરો
 ગામડાઓ વિગેરે ઉપર તેમણે અજવાળું નાખ્યું. એનું
 એજ કારણ હતું કે ખવાજ સાહેબે ઇસ્લામનાં પવિત્ર
 ફરમાન વિવેક, સત્યતા, નરમી, ઇસ્લામી ખુખીઓ, કશફ

કરામાતો ઈત્યાદી ઈત્યાદી બેદીન લોકોને તેમના ધર્મના મુકાબલામાં સરખાવીને દેખાડી દીધું. અને ઇસ્લામના પવિત્ર મઝહબની ખુબીઓને તેઓના હૃદયોમાં ઠસાવી આપી અને તેથી ખવાબ સાહેબ ઇસ્લામી ધર્મ ફેલાવનારા મહાન નરોમાંના એક નર બની જવા પામ્યા.

આપની સાથે ઘણાંઓએ મઝહબી વાદવિવાદ કર્યા પણ દરેક સામાવાળાઓનાં મન ઉપર ઇસ્લામની ફતેહ ભરીજ છાપ પડતી.

વળી આપે આપનાં વખતમાંજ લોકોને ફેઝ પહોંચાડ્યો એટલુંજ નહિ પણ હાલમાંથી આપનાં બાતેની (છુપા) તેમ જાહેરી ફેજનો ચશમો જારી છે પણ તેના માટે દેખનારી આંખોની દરકાર છે.

ખુઝડગાને દીનની સોહબતમાં બેસવાથી અથવા તેઓના હાલાતો થકી તાકેફ થવાથી માણસ દીન પર દીન ઘણા નેક બનતો જાય છે. અને છેવટે તે આગળ વધીને એક મહાન શક્તિ ધરાવનારો થઈ જાય છે. પણ જ્યાં સુધી સરકારે દોજહાં પયગમ્બર રસુલુલ્લાહ (સ. અ. વ.)ની ઉલ્લૂત (મિત્રાઈ) અને ઓલ્યા અલ્લાહ ખુઝડગાને દીનની મહોબ્બત હૃદયમાં ઠસાવતો નથી ત્યાં લગી આ શક્તિ પ્રાપ્ત થતી નથી, અને આ ઉલ્લૂત હુન્યાના ખોટા ઠાર્યોથી એકદમ અલગ રાખે છે

અને તે પરમાત્માનો મહા ફરમાવર દાર થઈ જાય છે, તેમ ખરેખર એક વલીના દરજ્જા પર પહોંચી જાય છે કે જેની સમજ આગળ ઘણી સારી રીતે લખાઈ ગઈ, જેને વાંચી તમે સંતોશ પામ્યા હશે,

મને સંપૂર્ણ ખાત્રી છે કે મારા ઇસ્લામી ભાઈઓ, આ પ્રસ્તાવનાં વાંચી બુઝગાને દીન ઓલ્યાઅલ્લાહની મહોબ્બત રાખશે, કેમકે જે લોકો તે બુઝગોથી મહોબ્બત રાખશે તેઓનો હશર (મેળાપ) તેજ સાહેબો સાથે થશે. અને તેઓ ઉપર પણ તે બુઝરગોની માફક રહમતે ઇલાહીનો વરસાદ વરસવા લાગશે એના માટે કે તે ઓલ્યા અલ્લાહનો ઝીકર કરવાથી રહમતે ઇલાહીનો નુઝુલ થાય છે. જે મુકામ ઉપર તે સાહેબોનો ઝીકર (વર્ણન) થાય છે. તેજ વખતે તરત તેની નિસબતનો ઝુહુર (જાહેર થવું) થવા લાગે છે, અને પછી ત્યાંની બરકત હંમેશા રહે છે.

આ લઘુ પુસ્તક લખવામાં ફારસી, અરબી અને ઉર્દૂ પુસ્તકોની મદદ લઈ જ્યાં સુધી થઈ શકયું. ત્યાં લંગી આપનાં જન્મથી લઈ વફાત થયા સુધી આપ મહાન વલી અલ્લાહની કારકિર્દીનું વર્ણન તથા મીરાં સૈયદ હુસૈનની લડાઈનું વર્ણન એ ઉપરાંત બીજા

વર્ણનો પણ લખ્યા છે. તો પણ ' આપની કારકિર્દી પુરેપુરી લખાઈ એમ કહી શકાશે નહિ. કેમકે આપના વિષયોને લગતા મોટા મોટા ફારસી, અરબી ગ્રંથો લખાયલા ભરપુર છે તેમાંથીજ આ વર્ણનો લખ્યા છે.

હે વાંચકો, માણસ માત્ર ભૂલને પાત્ર છે; જેથી આ ટુંક સારની જે કાંઈ ભૂલ જણાય તો સુધારી વાંચવા વિનંતી છે.

વળી આ વખતે મને ભૂલી જવું જોઈએ નહિ કે મારા અંગત મિત્ર ઈબ્રાહીમ મુસેનભાઈ તરફથી જે કંઈ આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવામાં તેમ આ પુસ્તક તપાસી કેટલીક કીમતી સલાહો વીગેરે આપવામાં આવી છે. તેના માટે તેઓ સાહેબનો ખરા જીગરથી માન પુર્વક ઉપકાર માનું છું.

લી૦ કોમનો સેવક,

સૈયદ મોહમદ સૈયદ અમીરુદ્દીન કાદરી.

નવસારી—

અનુક્રમમણિકા.

વિષય.	પાનું.
૧ હરદ્ર	૧
૨ હિંદી ગ્રાપના કેમ અને કોનાથી થય.	૨
૩ હઝનત ખવાજા મુખનુદ્દીન ચીશ્તી (રહે.) ના જન્મનું વર્ણન.	૪
૪ હઝરત ખવાજા માહેમ (રહે.) ના પહેલાજ અલ્લાહ તઆલાની શોધમાં મુસાફરી કરવાનું વર્ણન.	૭
૫ ખવાજા સાહેબનું મુસાફરીમાં તે વખતના બુઝર્ગોથી કેઝ હાંસન કરવાનું વર્ણન.	૮
૬ આપને ખીલાફત કયા બુઝર્ગોથી મળી.	૧૨
૭ પયગમ્બર રસુલુલ્લાહ (સ. અ. વ.) ના હુકમથી શહેર અજમેરમાં નશરીફ લાવવાનું વર્ણન.	૧૪
૮ ખવાજા માહેમના હુકમથી મૂર્તિએનું ધાંસ ખાવું તથા પાંદશાહ સુલતાન શાહબુદ્દીનનું સ્વમથી યુદ્ધ કરી અજમેર અને દિલ્લી ઉપર જીત મેળવવું.	૨૬
૯ ખવાજા સાહેબ (રહે.) ની કરામતો તથા તેવણના કાર્યોનું વર્ણન.	૩૧
૧૦ ખવાજા સાહેબના કદમો પ્રખ્યાતકથી અગ્નીનું બાગ થવું અને અગ્ની પુઝ્યોનું આપના હાથ ઉપર ધરાવાથી ધર્મ કમુક્ત કરવાનું વર્ણન.	૫૦
૧૧ ખવાજા માહેમની કરામતથી એક વૃદ્ધ ઓળા પુત્રનું જીવન થવું.	૫૨
૧૨ ખવાજા માહેમની કરામતથી ખીજા મુરદાનું જીવન થવું.	૫૫

વિષય	પાત્ર.
૧૩ ખ્વાળ સાહેબના ફરમાનો	૫૬
૧૪ હઝરત ગોસ આઝમ (રહે.)નું ખ્વાળ સાહેબને રાગ વાળની દાખવન કરવાનું વર્ણન.	૭૧
૧૫ ખ્વાળ સાહેબની ઓલાદનું વર્ણન.	૭૪
૧૬ આપના ખત્રીફાઓનું વર્ણન.	૭૯
૧૭ આપથી જન્નાનો કેટલા મુરીદ હતા તેનું વર્ણન	૮૨
૧૮ ખ્વાળ સાહેબના નવાણું નામો.	૮૫
૧૯ ખ્વાળ સાહેબની વફાતનું વર્ણન.	૮૮
૨૦ ખ્વાળ સાહેબ તથા આપના પિતાશ્રી તથા માતૃશ્રીની વંશાવળીઓ.	૯૧
૨૧ હઝરત મીરા સૈયદકુસેન અજમેરીની લડાઇનું વર્ણન	૯૨
૨૨ તારરાધદ પહાડ.	૯૩
૨૩ આપના રૌઝા મુઆરફનું વર્ણન.	૧૦૬
૨૪ ખ્વાળ સાહેબની દરગાહથી જે મુકામોનો લગાવ છે તેના વર્ણનો.	૧૧૩
૨૫ મોલાના મોલવી હફેઝ શાહમોહમદ કુસેન ઇલાહાબાદીની વફાતનું વર્ણન.	૧૧૯
૨૬ અજમેર શરીફ ખીરીશ સરકારના જમાનામાં	૧૪૭
૨૭ ઓરસનું ટુંક વર્ણન.	૧૪૪
૨૮ ઓરસોની તહકીક તથા આદાબ અને ખ્વાળ સાહેબ (રહે)ની તારીફમાં શેઅરૌ. એટલે મઝમે	૧૪૭ થી ૧૭૨ સુધી

મુસ્લીમ તવારીખ ઉપર હિંદુ

અજ્ઞાનતાનો નમુનો.

નવસારીના એક મુસ્લીમ લેખક બાઇ ઇબ્રાહીમ હુસેનબાઇએ મુંબઇના મુસ્લીમ લેખક મંડળ ઉપર અજમેર શરીફની તવારીખ માટે એક હિંદુ લેખકે કાઢેલો છબરડો સુધારવા માટે મોકલી આપ્યો હતો. તેની એક નકલ હમે પશુ મંગાવી હમારા વાંચકો સમક્ષ રજૂ કરવી વાસ્તવિક સમજાએ છીએ. મી. ઇબ્રાહીમ લખે છે કે:-એચ. સી. એન્ડ કુંપની તરફથી બાબાંતર થઇ પ્રગટ થયેલ અને રા. ગુલાબદાસ બાઇદાસ વકીલ (સુરત) ને અર્પણ થયેલ પુસ્તક નામે “હિંદનો પ્રવાસ અથવા હિંદ અને તેના દેશી રાજાઓ” માં પૃષ્ઠ ૨૦૩ થી ૨૧૪ ઉપર અજમેરની તવારીખ લખતાં લખનાર જણાવે છે કે “.....પંતુ મુસલમાન શોકોની વસ્તી જ્યાં જ્યાં છે ત્યાં આ દરગાહ ધણી પ્રખ્યાત અને માન પામેલી છે. ખરું કહીએ તો તે હિંદુસ્તાનના તુકા (અહીં લખનારનો ભાવાર્થ મક્કા શરીફ વિષે હોવો જોઇએ.) છે. આ દરગાહમાં મહાન સૈયદ ખોજા મહમુદીન શિસ્તી કાદીર વજીહ જે સામાન્ય રીતે ખોજા સૈયદ કહેવાય છે અને જે અજમેરના કાફિર રહેવાશીઓ સાથે પહેલોજ કુરાન શીખવનાર પાદરી હતો, તેનું સખ છે. સીજસ્તાનમાં હીજરી સન ૫૨૭ માં તે જનમ્યો હતો અને દિગ્વીજયી (ફતેહમંદ) કુદુબ સાથે હિંદુસ્તાનમાં આવ્યો હતો. હુસેન આશહલીની સાથે તે

પરણ્યો હતો, અને મરતાં સુધી હિંદુસ્તાનમાં રહ્યો. દંત કથા મુજબ તેનું મૃત્યુ ૧૦૮ વર્ષની ઉંમરે થયું. તેના મૃત્યુ પછી હિંદુસ્તાનના આદશાહોએ તેની કબરની આસપાસ દુનરની દરેક ખુખી વાપરી નાખી અને આદશાહ ઔરંગઝેબે ઇ. સ. ૧૬૧૦ માં આ બબ્બે રોજો બંધાવ્યો.....વીગેરે.”

મજકુર લેખપરથી સાફ જણાઈ આવ્યું છે કે આ લેખક મહાન ઓલ્યા અલ્લાહ હઝરત ખવાન મુઘનુદીન ચીશતી (રહે.) ની તવારીખ છપરડા બરેલી લુલથી લખેલી જણાય છે. અને અગર જાણી બુજીને લખી હોય તો ચીશતીયા ખાનદાનનાં મુરી દોનું બારેમાં બારે અપમાન કરેલું ગણાશે. ધારણ કે ચીશતીયા ખાનદાનનાં વ્યવસ્થાપક સરદારે ઓલીયા મહાન વલી અલ્લાહનું નામ મુઆરફ હઝરત ખવાન મુઘનુદીન ચીશતીને બદલે “સૈયદ ખોજા મેહમુદન ચીશતી કાદીર વદલા” લખવામાં આવ્યું છે. અને વળી નામ પણ તુઝકારથી લખવામાં આવ્યું છે. અને જન્મનું તેમ મૃત્યુનું તેમ રોઝાની આંખળીની જે સન લખવામાં આવી છે તે પણ ખોટી લખી છે અને હઝરત સૈયદ વજીહુદ્દીનનાં પુત્રી સાથે આપના લગ્ન થયાં હતાં. તેના બદલે બલતુનજ નામ લખ્યું છે. માટે મારી નમ્ર અર્જ છે કે મજકુર હિન્દુ લેખક પોતાની ભૂલ આ પુસ્તકની અગર ખીશ આઝતી છપાય તેમાં જણાવી દેશે. એટલે ખુલાસો કરી દેશે, અને હવે પછી જે કોઈ ઇસ્લામી તવારીખ લખવી હોય તો પુરતી માહિતી મેળવ્યા વગર એવી રીતે બલતુ લખવા કોઈ પણ હિન્દુ લેખક પોતાની કલમને કાચુમાં રાખશે એવી આશા છે.

જવાબ મુર્છનુદીન ચીશતી (ર.) નું
જીવન ચરિત્ર.

૬૨૬.

દીલા પેહેલે કર હમ્મે ખાલીકે રકમ
કે પયદા દીયા ઉસને લોહ વ કલબ
કીસીકો દીયા ઉસને માલ વ મનાલ
કીસીકો દીયા મુદતર વ તંગ હાલ
કોઈ ખુશ કહી ગમકા સામાન હે
અજબ ઉસકી કુદરત અજબ શાન હે

હિંદની સ્થાપના કેમ અને કોનાથી થઇ તેનું

દુકે વર્ણન.

હિંદુસ્તાન દેશ કેણે વસાવ્યો અને હિંદ નામ શાપરથી થયું અને વળી આ પૃથ્વીપર કોનાથી કુદરસ્તાન ચાલું થયે તેનો જાણવા જોગ બનાવ તવારીખી ગ્રંથોમાં એવી રીતે લખ્યો છે કે, નુહ (અ.) ના તુકાન થઈ ગુજ્યાં પછી પૃથ્વી કુદર, ખીદઅતોથી, પવિત્ર થઇ ગઇ એમ લગ્યાજી હેવાલનો આ દુકસાર સમગ્રવ્યા પછી આ તુકાનમાંથી બચવા પામેલા બની આદમમાંથી નુહ (અ.) પોતે અને ત્રણ પુત્રો આપના તેઓની સ્ત્રીઓ સાથે છવતા રહ્યા કે જેમાં પહેલાનું નામ હામ, ખીજનું શામ, અને ત્રીજનું યાશીસ હતું. તેઓમાંથી હામ નામના પુત્રને (ખુદાવંદે તાઆલાના હુકમથી) ઉત્તર તરફ પૃથ્વી ઉપર એક મોટા મેદાનમાં જઈ રહેવાનો હુકમ થયો અને હામ, ખુદાવંદે તાઆલાના હુકમ અને પિતાશ્રીની રજાથી ઉત્તર તરફ આવીને વસ્યા, એમ આ મેદાન પ્રશ્નનાં ઉત્તરની દુકમાં સમાપ્તી થાય છે. આ મેદાન પુરવો ઘણી સારી રીતે ખુદાની તારીફ તથા અંદગીની અંદર પોતાની વય પુરી કરવા લાગ્યા અને અદલા તાઆલાએ તેની ઓલાદમાં વધારો અને બરકત આપી અને તેને છ પુત્રો કે જે ઘણાજ દાનીશમન્દ, આહોશ અકલમંદ અને હોશિઆરીમાં બરપુર જન્મ થયાં હતાં. તેમાં એક પુત્ર કે જેનું નામ હિંદ હતું તે અકકલ હોશિઆરીમાં સૌથી વધુ હતો, હિંદી ભાષા તેનાથીજ નીકળી છે. અને ખુદા પાકની કુદરતથી થોડીજ સુદતમાં તેની ઓલાદ ઝોંડ, બીલ, વીઝેરે કોમો હિંદમાં ઘણુંજ ફેલી ગઇ અને તે પૃથ્વીનું નામ હિંદ પ્રખ્યાત થઇ ગયું.

બ્યારે આ પૃથ્વી આબાદ અને રોકે^૧ બહાર થઈ ત્યારે
સૌએ મળી તેમાંથી એકને કે જે સૌમાં ધણો અકલમંદ હતો
તેને સરદાર અને પાદશાહ નિમ્મે અને પાદશાહનો રિવાજ
ચાલુ કર્યો તે વખતમાં મીસરીઓ^૨ અને ઇરાનીઓ^૩ કે જેઓ
હુહ (ઈ.અ.)ની વફાત : (મૃત્યુ) પછી : શેતાનના બેહકાવવાથી
ખુતપરરતી (મરતી પુન) કરવા લાગ્યા, અને હિંદની બોલાદને
કે જે એવી રીતે ખુશ અને આબાદીની સાથે રહેતી હતી. તેને
જોઈ હસદની અગ્નીએ બડકો માર્યો ત્યારે હસો કરીને ક-તેહ
કરી લીધો. અને આર્યન બાપાનો રિવાજ ત્યારથી શરૂ કર્યો.

તે મીસરીઓ પણ સૌ ફસાહત, બલાગત (બાપાની સદ્ગાથ)
રાખતા હતાં, તેઓએ પોતાની સદ્ગાથ ઉપર હિંદી બોલીને બનાવી
જે સંસ્કૃતના નામે પ્રખ્યાત છે અસલ અર્થ આ બોલીના
એમ થાય છે કે સંસના અર્થ સંવારવાના (સદ્ગાથદાર બોખખા)
છે. અને કૃત. બોલીને કહે છે. અને એજ બોલીમાં વેદો, પણ
લખવામાં આવ્યા જેની સ્થાપના ગોતમ અને ળીયાસથી છે અને
તેજ લોકો મીસરી જે વેદના બહુવાચાળા હતા. મીસર, અને
બ્રાહ્મણ કહેવામાં આવ્યાં અને પછી તો દીવસે દીવસ ઘણોજ કુકર
વધતો ગયો, છેવટે હિંદુસ્તાન ઉપર એવો તો અંધાધુની અંધકાર
છવાય રહ્યો હતો કે આ સમયે દેશમાં મહાન સુધારકો ઉત્પન્ન

૧. રોકેબહાર એટલે વરતી વિગરેથી ભરપુર આબાદ.

૨. ઇજીપ્ત શહેરના રહેવાસીઓ.

૩. ઇરાનના રહેવાસીઓ.

થવાની ઘણી આવશ્યકતા હતી એવી હાલત વેળા હજરત ખવાળ મુઘનુદીન ચીશતી (રહે) એ આ દેશમાં પધારી કુફસ્તાન ગારત કરી ઇસ્લામની પવિત્ર રોશનીનો ભારે પ્રકાશ કર્યો કે જેઓનું વર્ણન આગળ વાંચનાથી વાંચકોને માલમ પડશે.

હજરત ખવાળ મુઘનુદીન ચીશતી હસન સંજરી (રહે)ના જન્મનું વર્ણન.

આપનો જન્મ જમાદીઅલ્લ ખાખીર માસની તારીખ ૯ મીએ સને ૫૫૨, હિજરીની અદર જુમેરાતના દીવસે સાંજના વખતે પવિત્ર સ્થળ શહેરસંજરમાં થયો હતો. (ક્રમએક લેખકો એમ પણ લખી ગયા છે કે સને ૫૩૭ હિજરીમાં રજબ માસની ૨૪મી તારીખે સોમવારના દીવસે પ્રભાતમાં આપનો જન્મ થયો હતો પણ સહી તેજ છે કે જે પહેલાં લખવામાં આવ્યું છે.) અને સંજરી આપને એ કારણે કહે છે કે એવણનો જન્મ શહેર સંજરમાં થયો હતો, અને આપ સીલસીલે ચીશતીયામાં મુરીદ થયા છે.

આપના માતૃથી ફરમાવે છે કે જે વખતે મારો પુત્ર મુઘનુદીન

ચીશત એક શહેરનું નામ છે. જે ઈરાકથી સાત દીવરના રસ્તા ઉપર હીરાત નદીના પાસે આવેલું છે તે ઝમાનામાં તેને સાકેલાન કહેતા હતા અને ખાનદાને ચીશત ચાર યુઝ્દગોથી સ્થાપન થયું છે તે યુઝ્દગોના નામે મુબારક આ છે: (૧) ખવાળ અબુમોહમ્મદ ચીશતી (૨) ખવાળ નાસેદદીન અબુમોહમ્મદ ચીશતી. (૩) ખવાળ અબુયુસુફ ચીશતી અને (૪) ખવાળ કલ્બુદીન મોદદ્દી ચીશતી. આજ શહેર ચીશતના રહેવા વાળા હતા. અને એજ જગ્યાએ ઉપલા યુઝ્દગોના મઝારો (કબરો) મુબારક પણ છે જેઓ સાહેબાનો સંદસીલો (વંશાવળી) આ યુઝ્દગોથી મળે છે. તેઓને ચીશત કહે છે,

(૨૬.) મારા પેટમાં આવ્યા તેજ વખતથી માઈ' ધર તમામ દીન અને દુન્યાની બરકત તથા ચમત્કારોથી ભરાઈ ગયું અને મારા તમામ શત્રુઓ મારાથી મોહબ્બત કરવા લાગ્યા. અને મને સત્ય સત્ય સ્વપ્નાઓ આવવા શરૂ થયાં.

અને ફરમાવે છે કે જ્યારે મારા પુત્ર મુઘનુદીન (૨૬.)ના શરીરમાં આત્મા દાખલ થયો તો અરબી રાતથી લઈ સવાપહોર દીવસ ચઢ્યા સુધી કદમએ તોડીદ લાઇલાહો ઇલ્લાહો મોહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહનો ઝીકર કરવાની આવાજ આવ્યા કરતી હતી અને જન્મ થયા પછી પણ આપનો એજ પ્રમાણે નિયમ હતો.

અને ફરમાવે છે કે જે વખતે મુઘનુદીનનો જન્મ થયો તે વખતે માઈ' તમામ ધર નુરથી ભરાઈ ગયું હતું.

મઝહરે નુરે ખુદા પયદા હુવે
ખાસએ રઝમીલઉલા પયદા હુવે
હાદીએ રાહે હોદા પયદા હુવે
સરગીરોહે ઓદયા પયદા હુવે
હઝત ખવાજ સુઈનુદીન હસન
આરેફેકે પેશવા પયદા હુવે
નાએએ હઝરત મોહમ્મદ મુસ્તુફા
ખાસ મકબુલે ખુદા પયદા હુવે

(૨) દીવસના ૧૦-૧૧ વાગ્યા સુધી.

તાજદારે ઓહ્યા પયદા હુવે

ચીફતીયોંકે ચેશવા પયદા હુવે.

જવાબ સોહેબ (રહે.) અગીઆર વર્ષની વય સુધી
બાળાજી લાડની સાથે પોતાની માતૃશ્રીના ખોળામાં પરવરસ
થયા. કેમકે આપના પિતાશ્રી બાળક કરી મુલક અરફહાન અને
મુલક ખુરાશાનમાં રહ્યા કરતા હતા. જે વખતે જવાબ મુઘનુ
દીન (રહે.) અગીઆર વર્ષના થયા તે વખતે આપના પિતાશ્રી
સાહેબ દરોક તરફ તશરીફ લઈ ગયા અને ત્યાંજ વફાત પામ્યા-
(કાલુષના લીલલાહે વધન્ના ઇસ્યહે રાજેઉન) અગીઆર વર્ષની
વયમાં આપે યતીમી (અનાથ) નોજામનોશ ફરમાવ્યો.

ચુંદુરે અગર યતીમ શુદ બેશ બહા એ ઓ.

આંકે ખીરદ ફરુન નહદ દુરે યતીમ રા બહા.

યાને (મોતી જેવું અગર યતીમ હોય. વધારે કિમતનું.
તેનાથી અકલમંદ વધારે રાખે તે મોતી જેવા યતીમની
મત) જે વખતે આપના પિતાશ્રી આ જહાંનથી સફર કરી
ગયા તો આપના ભાઈઓએ પોતાના માલને વહેચી લીધો ત્યારે
જવાબ મુઘનુદીન (રહે) ના ભાગમાં પણ એક બગીચો આવ્યો-

**હજરત ખવાજા મુઘનુદ્દીન ચીશ્તી (રહે.)નું
પહેલાંજ અક્ષાહ તઆલાની શોધમાં
સુસાફરી કરવાનું વર્ણન.**

આપનું પ્રેરણાં વર્ણન કરવાની કાનામાં શક્તિ હોય કે તે લખી શકે. પણ અહીં દુકંમાં લખવામાં આવે છે, કે જ્યારે આપની ઉમર શરીફ (વય) બગીઆર વરસની થઇ અને આપના માતુશ્રી તથા પિતાશ્રીના વક્ષાત પામ્યા પછી મીલકતનો ભાગ વહેંચાઇ ગયો. અને આપના ભાગમાં એક બગીચો શુસોબીત હવાદાર ફુલ, પાંદડીઓ, તથા મેવેદાર વિગેરે ઝાડોથી ભરપુર આવ્યો, ત્યારે આપ ધણું કરી તેજ બગીચા હવાદારની અંદર તશરીફ લઇ જયા કરતા હતા.

આપ માદરઝાદ (માતુશ્રીના ગર્ભધીજ) વલી મહાન ખુઝરગ અદ્ભુત આત્મા શક્તિ ધરા નારા હતા ! પણ આપનું જાહેરમાં દુન્યાને છોડી દેવાનું કારણ મોઅતખર મંથોમાં નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે.

એક દીવસ આપ :દરરોજના નિયમ પ્રમાણે તેજ બગીચામાં તશરીફ લઇ ગયા હતા, એટલામાં હજરત ખવાજા શેખ મઆલીમ કન્દોઝીમજઝુમ (રહે.) (અહલા તઆલાના દુકમથી) તે બગીચામાં રોનક અફરોઝ થયા. (આવ્યા) તે વખતે હજરત ખવાજા મુઘનુદ્દીન (ક.) એ મજઝુમ સાહેબ, (રહે.)ની ધણી ખાતીર તવાઝો (તાઝીમ) કીધી અને એક ઝુમકો અંગુરનો (દરાક્ષ) તાળો ધણો સારો લાવી મજઝુમ સાહેબ (રહે.)ને

આપ્યો ત્યારે મળજી સાહેબ (રહે.) એ તે અંગુરો ખાધ ઘણું
ખુશ થઇ પોતાના મલીમ મુખારક (કપડાનો મોટો ટુકડો)માંથી
એક ખોળનો ટુકડો કાઢીને પોતે તેને થોડુંક ચાવી પોતાના
મોઢાના થુકમાં તર કરી ખવાળ મુઠ્ઠીન (રહે.) ને મહેરગાની
અને કપકારથી અતા કરમાવ્યો.

પછી આપે મોટા મુખારકમાં નાખી દીધો તેના ખાવની
સાથેજ આપના હૃદયથી દુન્યાના તમામ કારોબારો દુન્યાથી
ખીલકુલ ઠંડા થઇ ગયા અને તેજ વખત ખવાળ સાહેબ (રહે.) એ
ખગીચો વિગેરે સૌ માલ અસખાળ રાહે ખુદમાં આપી દીધો !
અને અદલા તઆલાની શોધમાં મુસાફરી છપ્પત્યાર કરી.

**હઝરત ખવાળ મુઠ્ઠીન (રહે.) નું મુસાફરીમાં
તે વખતના ખુઝગોથી ફેઝ હાંસલ કરવાનું**

વર્ણન.

ખઝીનતુલ અસરીયા વિગેરે ખીજ અંથોમાં પણ લખ્યું
છે કે પહેલાં આપ શહેર સમરકંડમાં તશરીફ લઇ ગયા અને
ત્યાં હઝરત હીસામુદ્દીન ખૂખારી સાહેબની ખીદમતમાં (પાસે)
રહીને કુરઆન શરીફ હીફઝ (મોઢે) કર્યો, નથા થોડાજ દીવસોમાં
તમામ મહેરી ધાર્મિક ઇશોનું જ્ઞાન મેળવી મુલકે ઈરાક તરફ
રવાના થયા.

પછી હાફનમાં^૧ પહોંચીને કાલ્વતુરસાત્તેકીન, જુઅદતુલ
આરેશીન, હઝરત ખવાળ હિસમાન હાફની (રહે.) થી ન્યાઝ
હાંસીલ કર્યો અને વીસ વરસી સુધી ત્યાં રહીને તમામ પ્રકારનું

(૧) હાફન, એક શહેરનું નામ છે.

વિધા અવ્યાસ કરી જાહેરી, ધાર્મિક, આતેની, આત્મીક (રહાની) વિધાથી ભરપુર થઇને ખીરકએ ખીલાફત હાંસીલ કર્યો પછી સાંથી રખ લઇ મુકામ સંજરમાં પધાર્યા કે જે યુગદાદ શરીફથી સાત દીવલના રસ્તા ઉપર છે ત્યાં જનાજ શેખ નજમુદ્દીન (રહે.)ની પાસે અઢી મામ મુકામ કરીને જ્યાસ તશરીફ લઇ ગયા.

અને જનાજ પીરાનપીર હસ્તગીર ગોસસમદાની. મહેબુબે મુખહાની હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદીર મહે-
મુદ્દીન જાહાની (ક. દ.)થી ન્યાઝ હાંસીલ કર્યો વળી ખવાજ સાહેબે પોતાની તસનીફ કરેલી “ઇન મુવ અર્ગહ,” નામની કિતાબમાં લખ્યું છે કે મે શહેર યુગદાદ શરીફમાં પહોંચ્યો તો ખવાજ ઉસમાન હાફીની તલાજ કરતા લોકોથી ખબર મળી કે તેવણ હઝરત ખવાજ જનેદ યુગદાદી (રહે.)ની મસજદમાં નમાઝના મટે તશરીફ લઇ ગયા છે. ત્યારે હું પણ ત્યાં જઇ પહોંચ્યો અને પીર સાહેબથી મુલાકાત કીધી. ધગાક મશા-
ઇએ તે વખતે ત્યાં હાઝીર હતા. તે વખતે મને હુકમ ફરમાવ્યો કે જે રકાઅત નશીલ નમાઝ અદા કર ” આપના ફરમાન મુજબ મે એરકાઅત નમાઝ ગુમરી પછી સુરએબકરે દુરૂદ શરીફ વિગેરે પઢ્યા હુકમ ફરમાવ્યો. તે પણ હુકમ પ્રમાણે પઢ્યો તે પછી પીરસાહેબે મારો હાથ પકડીને આસમાન તરફ નજર કરીને ફરમાવ્યું કે અય ખુદાવન્દે કરીમ હું એને તારે સ્વાધીન કરું છું. આ આપનું કહેવું હતું કે તમામ દીલ માફ રોશન થઇ ગયું અને તમામ આસમાન જમીન વિગેરે

(૧) કસમે જ્યાલ, ધણો સારો પહાડની બાજુમાં આવેલો છે ત્યાં તુહ (અ.) ની કિસ્તી ને કયામ મળ્યો હતો અને હઝરત પીર હસ્તગીર એમણે એ કસબાને ખરીદ કરી પોતાની એલાફને માટે વક્ફ કરી આપ્યો હતો.

સૌ મારી નજર આગળ થઇ ગયું. અને મારી દીલી મતલબ પુરી થઈ ગઇ પછી એક ઇંટ આપની સામે પડેલી હતી તેને ઉઠાવવાનો અને હુકમ આપ્યો. તો તે મારા હાથમાં આવતાંજ સોનાની થઇ ગઇ અથવા એક મુઠ્ઠી દીનારથી બદલી ગઇ પછી હુકમ થયો કે અને ફકારોમાં વહેંચી આપો અને મારી ખીદ મતમાં રહેશે.

ત્યાર બાદ ૩૦ વરસ સુધી આપ પોતાના પીર રૌશન ઝમીરની ખીદમતમાં રહ્યા. મુસાફરીમાં પોતાના મુશ્કિતની પયારી ઉઠાવી લઇ જતા હતા, પીર સાહેબ ખ્વાજા સાહેબને સાથે લઈ મકકા શરીફ ગયા અને ત્યાં એક દીવસ આપે ખ્વાજા મરી પુનવાંઝ (રહે)ના માટે ખાનઝે કાચખામાં જઇને દુઆ માંગી ત્યારે જેબી અવાજ આવ્યો કે “મુછનુદીન અમારો દોસ્ત (મિત્ર) છે અમોએ તેને કબુલ કર્યો.”

પછી એવીજ રીતે ત્યાંથી બંને સાહેબો મદીના મુન વરશમાં પધાયો અહીં જનાય હઝરત પયગમ્બર રસુલુલ્લાહ (સ. અ. વ.) ના રોઝા મુબારક ઉપર ખ્વાજા સાહેબ અને આપના પીર બંને હાજર થયા.

ખ્વાજા સાહેબને મુશ્કિત (પીર) ફરમાવ્યું કે “મુછનુદીન સલામ કરો” આપે હુકમ પ્રમાણે સલામ કર્યો ત્યારે રોઝા મુબારકના અંદરથી જવાબ આવ્યો. “વઅલય કુમુરસલામ, યા કુતબુલ મશાયેય આ જવાબને આપના મુશ્કિત પશુ સાંભળ્યો અને ફરમાવ્યું કે અય મુછનુદીન (રહે) હવે તમારું કાર્ય સંપૂર્ણ ખુદા અને ખુદાના પ્યારા હબીબે બનાવી દીધું અને આ કામીલ દરજ્જો તમને મલી ચુક્યો.”

પછી યુગદાદ શરીર આવી હઝરત ખ્વાજા ઉરમાન હાફીની (રહે) એનેકાફમાં બેઠ્યા અને ખ્વાજા મુઠ્ઠુદીન (રહે) ને મુસાફરી કરવાની રજા આપી.

ખ્વાજા સાહેબ પાંચ માસ સાત દીવસ યુગદાદ શરીરમાં રહ્યા. અને એક હુજૂર બંધાવી તેમાં છીદ્રા કરી કરતાં હતા જે હમણાં સુધી જેલાનમાં મોઝુદ છે કહે છે કે જ્યારે આપ પોતાના પીરથી રજા લઇને રવાના થયાં તે વખતે આપની વય (પર) વરસની હતી પછી આપ યુગદાદ શરીરથી રવાના થઇને શહેર બદખશામાં પહોંચ્યાં ત્યાં એક ખુજરગ સાહેબ સાથે ખ્વાજા સાહેબની મુલાકાત થઈ જેઓ હઝરત ખ્વાજા જનેદ યુગદાદી (રહે.)ના વશજેમાંથી હતા, અને તેઓની વય એકસો ચાલીસ વરસની હતી મોટા આબેદ, મુતકી (પરહેઝગારી સાથે ખુદાની ઘણી બંદગી કરનારા) હતા, પણ એક પગે લંગડા હતા.

ખ્વાજા સાહેબ એક પગે લંગડો જેઠા અચરજમાં પડ્યા અને પગ લંગડો કેમ થયો તેનું કારણ પુછ્યું જેઓએ જણાવ્યું કે યા હઝરત, હું એક મુદત થઇ અહીંઆ એનેકાફ (ખરા અંતર કરણથી ખુદાની ઇમાદત- કરવા માટે એક ઠેકાણે બેસી રહેવું)ની હાલતમાં છું અને અહિંથી હું એક પગ પણ આગળ ચાલીને ગયો નથી એક વખત મારા નાપાક નફસે મને ઉશકેર્યો અને જેથી નાપાકનફસની ઇચ્છાનુસાર અહીંથી ઉડીને આગળ વધવાની મારી ધારણા થઇ, અને મેં હજુ એકજ પગ આ જગ્યા પરથી ઉઠાવી બહાર આગળ મુક્યો કે જેબથી અવાજ

આવી કે “ કેમ એવોજ વાયદો હતો કે ? ” જેમથી અવાજ સાંભળતાની સાથેજ હું ઘણો બેહદ શર્મીદો થયો અને તરતજ મેં એક છરી હાથમાં લઇને જે પગ આ નળ્યાથી બહાર વધ્યો હતો તેને કાપી નાંખ્યો, આ વાતને આજે ચાલીસ વરસ થવા જાય છે. પરંતુ આજ દીન સુધી મને એ શર્મીન્દગી યાદ રહી છે અને હું ખ્યાલ કરું છું કે કયામતના દીવસે દુરવેશાને ખુદાને કેવી રીતે મોહું બતાવીશ. એના બાદ ખુખારામાં કંઈ એક દુરવેશોથી યુલાકાત લીધી,

આપને ખીલાકૃત કયા ખુઝરૂગોથી મળી

તેનું વર્ણન.

હજરત ખ્યામ મુઘનુદીન ચીશનો (રહે.)ની બેઅત અને ખીલાકૃતના જુદા જુદા વખતો કંઈ એક તવારીખોમાં લખેલા નીચે પ્રમાણે જણાય છે.

રખીકલ આખેર માસની ૧૭મી તારીખે સને ૫૪૪ હિજરીમાં હજરત ખ્યામ હસેન અકદાની (રહે.)થી બાતીની (રહાની) ફેઝ મળ્યો.

રમઝાનુલ મુબારક માસની ૧૭મી તારીખે સને ૫૪૬ હિજરીમાં જુમ્હોના દીવસે મસજદે ચીસ્તીયામાં હજરત ખીદર (અ.)થી બેઅત હાંસીલ થઇ.

સજ્વાલ માસની દસમી તારીખે સને ૫૬૦ હિજરીમાં શનીવારના દીવસે ઝોઝોરના ટાઇમે ખીલાકૃત અને અમાનત ખ્યામ ઉસમાન હાફીની (રહે.) થી હાંસલ કીધી.

સગ્ગાલ માસની અગીઆરમી તારીખે સને ૫૬૦ હિજરીમાં જુમ્માના દીવસે સાંજના વખતે એક ખુસખાનામાં (મંત્રિસ્થાનમાં) જમીને આલમે રહાનયતની અંદર જનાળ સરવરે કાએનાતના હાથ મુખારકથી ખીરકો (જખ્ખો) મુખારક અને અમામો મુખારક પામ્યો. અને ખીલાફત મુકરરે આપને શેખથી હાંસીલ થઇ.

જલહજ માસની ૨૦ મી તારીખે ૫૬૯ હિજરીમાં બુધવારના દીવસે અસરની નમાઝ વખતે જુના બુગદાદ શરીફમાં હઝરત મોસુલ આઝમ ખીરાનખીર દસ્તગીર શેખ અબ્દુલ કાદીર શેખ મહેબુદ્દીન જલાની (રહે.) થી રહાની અને જાહેરી મોઆનેકે થયો (ભેટયા)

જ્યારે આપ મુસાફરી કરતા કરતા પાછા બુગદાદ શરીફમાં પહોંચ્યા તો પોતાના મુશીફને (ખીરને) ત્યાં મળ્યા. તેવજુ તે વખતથી મોઅતકીફ થઇ ગયા. અને ફરમાવ્યું કે “ આજથી અમો બહાર આવીશું નહીં તમો અમારી પાસે આવ્યા કરો. ” ખવાજ સાહેબ જ્યારે પોતાના મુશીફની ખીદમતમાં જતા તો કહ્યે રહાનીથી બરપૂર થઇ આવતા. પછી છેવટે મુશીફે આપને નસીહતો વિગેરે જે કંઇ કહેવાનું હતું તે કહી પોતાના હાથ મુખારકનો અસો (હાથમાં પકડવાની મોટી લાકડી) અતા ફરમાવ્યા. અને ઇસમે આઝમની તલકીન કાધી અને મુસલ્લો અને ખીરકો (જખ્ખો) ખીજે આપી કહ્યું કે લીયો આ હમખી યાદગાર છે. હવે તમો જેને એના લાયક સમજો તેને સ્વાધિન કરશો.

સગ્ગાલ માસની ચોથી તારીખે સને ૫૮૧ હિજરીમાં
સ્ત્રેમવારના દિવસે હઝરતશાહ અવેશી અબ્દાલથી પહેલાં
ફેજ મળ્યો.

ઝરવરે દો જહાં સુધનુદીન.
મહેરબાને ઝમા સુધનુદીન.
શેઝ દરીયાએ જુદસે તેરે.
પાતા હે એક જહાં સુધનુદીન.
આપકા રૂખા કયા કોઈ સમજે.
અયમાહે ઇન્સોબાં સુધનુદીન.
છોળકર સલામં કહાં જાઉં.
આપકા આસ્તાના સુધનુદીન.
સારે હિંદુસ્તાનમે વદલાહ.
આપસા હે કહાં સુધનુદીન.

પયગમ્બર રમુદલાહ (સ. અ. વ.) ના હુકુમથી
શહેર અજમેર શરીફમાં તશરીફલાવવાનું વર્ણન.

ખઝીનતુલ અસરીયા, નામના ગ્રંથમાં લખ્યું છે કે જ્યારે
હઝરત પવ્વન સુધનુદીન (કદ.) પોતાના પીર રોશન ઝમીરથી
રજા સમને રવાના થયા, તો આગુબાગુ દુન્યામાં પ્રકાશ થયો અને
મુસાફરી ઇખત્યાર કીધી. જ્યાં આપ પહોંચતાં ત્યાં કબરસ્તાનમાં

મુકામ કરતા હતા, અને જ્યાં આપ પ્રખ્યાત થવા લાગતાં ત્યાંથી એવા ધ્રુવી રીતે ચલ્યા જતા હતા કે કોઈને ખબર પડતી નહીં.

થોડા દીવસોમાં આપ મક્કા શરીફ પધાર્યાં. અને ત્યાંથી મદીના મુનવ્વરામાં હાજર થઈ હજરત પયગમ્બરે ખુદા મોહ મદ મુસ્તુફા (સ.) ના રોજએ મુખારકની જીયારતથી મુશરફ (પાવન) થઈને તે પવિત્ર મંકામમાં રહેવાનું ફરી ઇઆદત (ખંદગી)ની અંદર મશગુલ થયા, અને દરરોજ ઘણીજ ઇઆદતમાં મશગુલ રહેતા હતા તેવામાં એક દિવસ પયગમ્બરે મોહ મદ (સ.) ના પવિત્ર રોજએ મુનવ્વરાથી અવાજ આવ્યો કે “મુઈનુદ્દીનને હાજર કરો.” ત્યારે ખાદીમોએ રોજએ મુખારકમાં આરઘ્ય કાઢી અને મુઈનુદ્દીન કહી અવાજ (મુમ) આપી તે પરથી માલમ પડ્યું આ નામ પાકના રોજએ મુખારકમાં ઘણા માણસો છે. તેના માટે ખાદીમોએ રોજએ અનવર ઉપર જઈ અરજ કીધી, કે યા રસુલુલ્લાહ. (સ.) અહીં આ નામના ઘણાં માણસો હોવાના કારણે જાહેરમાં કોઈ ખાસ પતો અથવા નિશાની અમને મળતી જોઈએ ? ત્યારે તીફા મુકરરે આવી કે મુઈનુદ્દીન ચીસ્તીને બોલાવો.

ત્યાર પછી દરગાહના ખાદીમો હજરત ખ્યાજી મરીયન વાઝ (કદ.) ને રોજએ મુનવ્વરા ઉપર લઈ ગયા તે વખતે આપની હાલત અચંબો પમાડનારી હતી અને ઘણી આજીઝી તથા દરદ પઢતાં પઢતાં રોજએ મુખારક ઉપર હાજીર થઈ ઘણાં અદમ સાથે હાથ જોડી ઉભા રહ્યા હતા. એટલામાં અવાજ આવી કે અય કુતબુલ મશાએખ, પાસે આવ. પછી આપ

ગુજ્ઞની (મરત થઇ) હાલતમાં અંદર હાઝીર થઇ હઝરત સર
વરે કાએતાત મુફ્ખરે જૈ ગુદાત રહમતુલ આલમીન મેહબુબે
ખુદા અહમદ મુજતુબા મોહમદ મુરતકા સલાવાલાહો અલયહે
વસલમથી મુશર્ફ થયા.

શએર.

આહતે હિં જરકે બુલાતે હેં વોહ.

દોલતે દીદાર દીખાતે હેં વોહ.

આદ હુકમ થયો કે અય મુખનુદીન તું ખામ હમારો
છે અને હમારા દીનનો મદદગાર છે, હિંદુસ્તાનની વીલાયત
અમે તમને સોંપીએ છીએ. હવે તમને લાઝીમ છે કે હિંદુ-
સ્તાન તરફ જાઓ. અને ત્યાં અજમેર નામનો શહેર છે તે
જગ્યાએ અમારો એક ફરજંદ (પુત્ર) સૈયદ હુસૈન પણ જોડાદને
(મસલામ માટે લડાઇ કરવું.) લીધે ગયા હતા. અને તેઓને
ત્યાં કાશીરાએ શહીદ કરી નાંખ્યા છે. અને શહેરમાં હમેશાં
પ્રમાણે પાછો કુદર ચાલુ થઇ ગયો છે. માટે તમારા જવાથી
ફરી ત્યાં દીન મસ્લામની લામટ રોશન થશે અને કાશીરા ગારત
અમ તમારી યરકતથી બારે મસ્લામનો ત્યાં પ્રકાશ થશે.

આપે અરજ કીધી કે તમારા હુકમને જલદીથી પૂરો
ખડવાને લીધે હું તૈયાર છું પણ હિંદુસ્તાન અને શહેર અર્જમે
રથી વકેફ નથી. ક્યા તરફ જવું? ક્યાં જઈ રહેવું? એ
સર્વ માલમ પડવાથી આપનો હુકમ બળવી લાવવાને શકિત
વાન છું ત્યાર બાદ હઝરત પયગમ્બર (સ.) એ એક અનાર
(દાડમ) હઝરત ખવાજા સાહેબ (રહ)ના સામે મૂક્યો. અને
આપને આપી દઈ કહ્યું કે એની ઉપર જુઓ કેમકે એ
જોવાથી માલમ પડી જશે કે તે શહેર ક્યાં છે.

હજરત ખ્વાળ સાહેબ (કદ.) એ તે દાડમની અંદર તમામ રૂએ જમીન (આસમાન તથા પૃથ્વી)ને જોઈ લીધી અને શહેર અજમેર શરીફને સારી રીતે પુરેપુરું જોઈ જોળખી લીધું. અને ફાતેહાબેર હજુરમાં પડી મદદ માગી. આપની રજા લઈ આપના હુકમ પ્રમાણે હિંદુસ્તાન તરફ ૪૦ માણસો સહીત રવાના થયા.

પછી ત્યાંયા આપ મુસાફરી કરતા કરતા મુદકે હિંદુસ્તાનમાં દાખીલ થયા, અને શહેર લાહોરની અંદર પહોંચી એક મહીના સુધી પ્રગ્તુર હજરત મખદુમઅલી હજવેરી (કદ.)ની પવિત્ર દરગાહ શરીફ પાસે પથારી નાખી રહ્યા, અને સેખ હુસેન ઝન્નીની ભેટ લીધી.

પછી આખીક (ખાતીની) જ્ઞાનનં ત્યાં ફેઝ હાંસીક કરી શહેર લાહોરથી દિલ્લીમાં પધાર્યા, અને અહીં માત્ર થોડાજ દીવસ મુકામ રાખી અજમેર શરીફ રવાના થયા.

રીવાયત છે કે જ્યારે આપ કરમે સમાના હવાલએ પીટ્યાલામાં પહોંચ્યા તો રાજા રાએપૃથુરાજના માણસો જે ત્યાં લાજુર હતાં, તેઓએ ખ્વાળ સાહેબ (રહે.)ની સુરત જોઈ જોળખી લીધા. અને આપને દગલગાજ આપવા પ્રચ્છા કરી અને કહેવા લાગ્યા કે અગર હુકુમ હોય તો કોઈ સારી જગ્યાને આપને માટે બંદોબસ્ત કરીએ ત્યાં આપને દરેક રીતે ધણા આરામ રહેશે.

હરત ખ્વાજ સાહેબે મુરાકીબો (આત્મીક બળથી જોવું તે) કર્યો તો શું જુએ છે કે પયગમ્બર (સ. અ. વ.) એ દુરમાવ્યુ અય મુઘનુદીન, આ લોકોની વાત હરગીઝ માનવી નહીં આ લોકોની નૈયત ખરાબ છે.

પછી હરત ખ્વાજ સાહેબ (રહે) એ તે લોકોની સાંભે થઈ દુરમાવ્યુ કે ફકીરોને પરમાત્મા વગર કોઈથી ગરજ નથી. અને મુરાકીબોમાં આપે જે કંઈ જોયું હતું, તેનું સૌ પોતાના સાથેવાળાઓથી વર્ણન કર્યું અને અજમેર શરીફની તરફ રવાના થયા.

અજમેર રાજ્યના રાજા પૃથ્વીરાજની માતા ધણી નજીમી હતી. તેણે થોડાક વર્ષો પહેલાં રાજથી કહી આપ્યું હતું કે તને કોઈ પાદશાહ અથવા રાજથી હાર મળશે નહીં પણ એક ફકીર આવશે તે તને હાર આપશે! રાજા પૃથ્વીરાજે પહેલાંથી પોતાની માતા અને જોશીઓના કહેવા પ્રમાણે રાજ્યના ચારે તરફના સુબાઓના નામ કિપર ફકીરનામાઓ ચાલુ કરી આપ્યા કે આ આફતીનો (શીકલનો) દુરવેશ (ફકીર) અગર આવે તો મારી નાંખવો.

પછી આપ ૪૦ આદીમેના સાથે જાહેરન રીતે તશરીફ લાવ્યા, પણ કોઈની શત્રુ રસ્તામાં પુછવાવાળો મળ્યો નહીં. અહીં સુધી કે આપ અજમેર શરીફમાં સને દિજરી પદના મોહરમ માસની દસમી તારીખે દાખીલ થયા અને પ્રથમ શહેરના બહાર પીપલાના ઝાડ નીચે મુકામ કર્યો તે અજમેરના રાજાના ઉઠે.

એસાડવાની જગ્યા હતી, તેના માટે રાજના કામદારોએ કહ્યું કે આપ અહીં મુકામ કરો, નહીં અને આ જગ્યા છોડી દો. અહીં રાજ સાહેબના ઉટો એસે છે. આપ અહીં કોના હુકમથી રહ્યા છો? હજરત ખવાજ સાહેબે હુકમ ફરમાવ્યો કે શાયદ સાડાં અને જમણે છીએ, બલે તમારા રાજના ઉટોજ એસી રહેશે, એ પ્રમાણે કહી આપ ઉભા થઈ ગયા અને ચાલીસ ખાદીઓ સાથે અનાસાગર તળાવના કિનારે જઈ મુકામ કર્યો, તે અનાસાગર તળાવની આજુ બાજુ ઘણા મૂર્તિસ્થાનો હતા. ત્રણસો પચાસ પૂજારીઓ તે મૂર્તિસ્થાનોમાં રહ્યા કરતા હતા, અને સાડાત્રણ મણુ તેમની રોશની અજમેરના રાજ તરફથી તે મૂર્તિસ્થાનોમાં થયા કરતી હતી.

પહેલાં જે મુકામે આપ બેસા હતા તે મુકામે અજમેરના રાજના ઉટો આવ્યા અને તમામ જમીન ઉપર બેસી પડ્યા. જ્યારે સવાર પડી તો ત્યાંથી ઉઠવાળાઓએ ઉટો ઉડાવવાનું કહ્યું. પરંતુ ઉટો ઉડી શક્યાં નહીં અને ઉટોની છાતી જમીન સાથે જોડાઈ ગયેલી હતી. આ જોઈ ઉડવાળાઓ હેરાન થયા, અને ઊંડા વિચારમાં પડ્યા, અને તેઓએ રાજને ખબર આપી તે રાજએ ઉડવાળાઓથી કહ્યું કે તમે લોકોએ એ રાતના જે ફકીરને તકલીફ પહોંચાડી હતી તેની પાસે જઈ લાથ જોડી તકસીર (બૂલ)ની માફી માંગી રાજ કરો કેમકે તેઓની અલ્હુ-આથી આ ઉટો એસી મયા હતા, તો તેઓનીજ દુઆથી

(આશીર્વાદથી) આ ઉંટો ઉભાં થશે ! અમે આ કામમાં કંઈ કહી શકતા નથી.

હેવટે તે બધા ઉંટવાળાઓ મળીને ખ્વાજા સાહેબની સેવામાં જઈ હાથ જોડી બોલવા લાગ્યા કે સાહેબ અમારી તકસીર મચાક કરો. તે વખતે ખ્વાજા સાહેબે ફરમાવ્યું કે જાઓ તમારા ઉંટો ઉઠવાનો પરમાત્મા તરફથી હુકમ થઈ ચુક્યો છે એ ઉંટવાળાઓ ઉંટોના ટોળામાં આવ્યા, અને જુઓ છે તો પોતાની મેળે સઘળા ઉંટો ઉભા હતા. આ વાતની ખબર ઇસ્લામના દુસ્મનોમાં વિજળીની પેટ પ્રસરી અને સઘળાઓ મળીને અજમેરના રાજા પાસે ગયા અને કહેવા લાગ્યા કે એક માણસ ખીજા ધર્મનો આપણી મૂર્તિસ્થાનમાં આવીને રહ્યો છે, અને તે આ સ્થળે રહેવાને પાત્ર નથી માટે તેને કહાડી મુકવાનો હુકમ થવો જોઈએ.

ત્યારે રાજાએ યોગ્ય અમલદારોને મુકરર કરી હુકમ આપ્યો કે તે ફકીરને તળાવના કિનારેથી દુર કરો, એટલુંજ નહીં પણ આપણા મુંદકમાં તે રહી નહીં શકે એવો બંદોબસ્ત કરો, મતલબ કે ખ્વાજા સાહેબને કહાડવાના ઇરાદાથી અમલદારો વીગેરે ખ્વાજા સાહેબ પાસે ગયા. જે વખતે તેઓ બધાં આપની પાસે આવ્યા, ત્યારે તે બધાનો મનસુખો ખ્વાજા સાહેબને તકલીફ પહોંચાડવાનો થયો હતો,

હઝરત ખ્વાજા સાહેબ તો પહેલાંથીજ આ તેમના મન-સુખાથી વાકેફ થઈ ચુક્યા હતા જેથી આપે એક મુઠી ધુળની

સહ તેની ઉપર આપતુલ કુરસી પદીને આવેલા કામદારોના ટાળાં પર નાંખી, આ ધુળ જે જે માણસો ઉપર પડી તેમાંથી કંઈ એક દીવાના (ગાંડા) થઇ ગયા. તથા બીજા સર્વે સુકાઈ ગયા અને બધા અબચે હાલતાં ચાલતાં બંધ પડી ગયા અને જેઓ નાસી જ નેજે બચી ગયા હતા, તેઓ નાસી છુટ્યા અને રાજ્યની પાસે જઈ તમામ હાલ વર્ણન કર્યો, બીજા દીવસે પાછા તે હિંદુઓ જે અજમેરના રાજા તરફથી કહેવાતા મુર્તિસ્થાનોમાં રામદેવ મહાન્ત, સરગના સન્દારના હાથ તથા નીમેલા હતા, તેઓએ એકઠા થઇને હઝરત ઉપર હક્કો કર્યો.

જે વખતે આપની પાસે તે કારીરો પહોંચ્યા તે વખતે તેઓના શરીરો ધુજવા લાગ્યા અને સૌના ઉપર હઝરતનો મોટો બોલ (બચ) બેસી ગયો અને સૌ આપથી કાંપવા લાગ્યા, આ ચમત્કાર બેઈ રામદેવ, મહાન્ત, કે જે સરદાર અને મોટો તે જમાતનો હતો. તે જમાત બહાર નીકળી હઝરતના કદમે મુખારક (પગો) ઉપર પડ્યો, અને કદમેને બોલો આપી આપના હાથ હક પરત ઉપર તોળા કરી દીન ધરલામચી મુશરફ (પાવન) થયો (ધરલામી ધર્મ ધારણ કર્યો) અને પોને રામદેવે, લાકડીઓ તથા ઇટ્ટા-હથાળોને તે જમાત તરફ ફેંકી સૌને નસાડી આપ્યા.

પછી હઝરત ખવાજા મુહમુદ્દીન (રહે.) એ એક પાલો (વાટકો) પાણીનો ડમ કરી રામદેવ મહાન્તને આપ્યો, તે પાણી પીતાંજ રામદેવનો આત્મા આરસી જેવો સાફ થઈ ગયો અને

અલ્લાહુતઅલાના નુરે તેના દીલને રોશન (પ્રકાશમય) કરી આપ્યું. અને તે આપનો મુરીદ થઈ ગયો, આપે તેનું શાહી દેવ,^૧ નામ રાખી પૂરા કમાલને પહોંચાડી આપ્યો.

રાજા અજમેરે આપની આ કરામતનું વર્ણન સાંભળી કહ્યું કે આ જમાત જંદુગરોની છે. માટે કોઈ મોટો જંદુગર હોય તો, તે આ લોકોની સાંભે થઈ શકે. એમ કહી રાગએ જેપાલ નામનો જોગી જંદુગર કે જે ઇસ્મે જંદુ ધણુંજ સારી રીતે જાણુતો હતો, અહીં શુધી કે તે જમાનામાં તેના કરતાં વધુ જાણુનારો ઇસ્મે જંદુ કોઈ હતો નહી. તેને બોલાવીને આપની સાંભે હાજર કરવાનું મુકર્રર કર્યું.

છેવટે જોગી જેપાલે પોતાની સાથે દોઢ હજાર ચેલાઓ એવા લીધા કે તે જેપાલ જેટલું જંદુ રાખતા હતા, તેઓને સાથે લઈ હજરત ખવાજ સાહેબ (રહે.) ના સાંભે આવ્યા, જ્યારે આપને જેપાલ જોગીના આવવાની ખબર થઈ, ત્યારે આપે પોતાને અસામુઆરક (હાથમાં પકડવાની લાકડી) એક ખાદીમને આપ્યો અને કહ્યું કે અમારી જમાતની આજુબાજુ આ લાકડીથી એક લીટી પૃથ્વી ઉપર, કુંડાલા પ્રમાણે કરી આપો કે તેની અંદર ઇન્શા અલ્લાહો તઆલા, જંદુ કોઈ પણ રીતે અસર કરી શકશે નહીં અને કોઈને ઇજા પહોંચશે નહીં ! જ્યારે જંદુગરોએ તે કુંડાલાની અંદર પગો મૂક્યા, કે તરતજ

નોટ ૧-શાહી દેવ એટલે હીંદી ભાષામાં આદામ. એસ આપનારો એમ થાય છે.

ઉધે મોઢે નીચે પડ્યા, છેવટે જાદુગરોની જમાઅતે આ રીયા-
રોથી અનાસાગર તળાવ ઉપર મુકામ કર્યો કે આ તળાવના
પાણીને આપ સુધી જવા દેવું નહીં, ત્યારે આપે રામદેવ
અહાંત, નવ મુસલીમ જેનું શાફીદેવ, નામ રાખ્યું હતું. તેને
હુકુમ કર્યો કે જેવી રીતે થઈ શકે તેવી રીતે એક પ્યાલો
પાણીનો તે તળાવમાંથી ભરી લાવ.

રામદેવ ખવાજા સાહેબના હુકુમ પ્રમાણે પ્યાલો લઈ અના-
સાગર તળાવના કિનારા ઉપર ગયો અને પ્યાલાને તળાવમાંથી
ભરવા લાગ્યો એટલે તમામ પાણી તળાવનું તે પ્યાલામાં આવી
ગયું. અહીં સુધી કે તળાવમાં એક ટીપું પાણીનું રહ્યું નહીં.
વળી તળાવનું વાત એ છે કે તે પ્યાલે પૂરો ભરાયો પણ
નહીં અને તળાવ એવું સૂકું થઈ ગયું કે જેવું તેની અંદર
પાણી હતુંજ નહીં અને આપનો તમામ વપરાટ પાણીનો તેજ
પ્યાલા પાણીથી થતો હતો તે છતાં પાણી ધરાઈ નહતું. તે
પ્યાલો પાણી ભરવાથી તળાવ અનાસાગર ઉપરાંત તમામ કુવા-
ઓમાંથી પણ પાણી સૂકું થઈ ગયું હતું. વળી જનવરો દુધ-
વાળા તથા સ્ત્રીઓનું દુધ પણ સૂકું થઈ ગયું. અહીં ઘણા શત્રુઓ
તથા જનવરો નાના મોટાં સાં માણસો પાણીની તરસથી હલાક
થયા, અહીં સુધી કે કદાચ એક તો મરણ પામ્યા. રાજા આ હાલત
જોઈ ઘણો પરેશાન થયો. અને જોગી જેપાલ તો આ હાલત
જોઈને તળાવના કિનારે આવી ખવાજા સાહેબની સામે
ઉભો રહી મોઢે અવાજે કહેવા લાગ્યો, કે મખલુકે ખુદા (દુન્યા)

તરસથી મરી જાય છે. આપ તો પીરખડા કહેવગવો છો. માટે પીરખડાઓને એવું નહીં હોવું જોઈએ. પીરખડા તો ઘણી દયાળુ અને બક્ષીસ કરવાવાળા હોય છે. તેના લીધે તમારું દરીઆ દીલથી આ મનુષ્યોને પાણી આપો તો ઘણું સારું છે.

પછી ખવાળ સાહેબે આ વાતો જોગી જેપાલથી સાંભળી શાદીદેવને હુકુમ કર્યો કે આ ખ્યાલાનું પાણી જે તળાવમાંથી લાવ્યો છે. તેનીજ અંદર નાખી આવ, શાદીદેવ આપના હુકુમ પ્રમાણે તે ખ્યાલનું પાણી તળાવ અનાસાગરમાં નાંખી આવ્યો. પાણી નાંખતાં તરતજ પૃથ્વીથી પાણી જોશ ખાઈ તળાવ ભરાઈને ઉભરાઈ ગયું.

પછી જનદુગરોએ જનદુગરી શરૂ કરી પહોંચો (દુગરો) તરફથી હજારો સર્પો (સાપો) કુંડાળા તરફ દોડતા હતા, પણ જ્યારે કુંડાળા પાસે પહોંચતાં કે તરતજ કુંડાળા ઉપર માથું મૂકી રહી જતાં હતાં આખરે જોગી જેપાલ એના ઉપર આજીજ થયો તો આસમાનથી અગ્ની વરસાવવી શરૂ કરી, એવી રીતે કે અગ્નીના મોટા મોટા ટગલા થઈ ગયા, અને હજારો ઝાડો તે અગ્નીથી બળીને મટોડી થઈ ગઈ પણ એક ચીનગારી (કીરણ) બી તે કુંડાળામાં પહોંચી નહીં, જ્યારે જોગી એનાથી પણ આજીજ આવી ગયો તો જેપાલે એક મુરગ છાલા પાકી તેને આસમાન (અકાશ) ની તરફ નાંખ્યો અને તે હવામાં પથરાઈ ગયું. ત્યાર બાદ તે મુરગ છાલા પર

નોટ ૧-મુરગ છાલા-એટલે પાથરવાનું ફરશી કપડું.

ચોતે બેસી આસમાનની તરફ હડીને આંખો આગળથી જોય થઇ
ગયા તો ખૂબ જ સાહેબના ખાદીમોએ આપથી અરજ કીધી
કે જોગી જેપાલ હવે બીજી મદુગરી દે માડી રહ્યો છે. એટલે
આસમાન ઉપર ઉડતો ચાલ્યો જઇ આંખો આગળથી એવી
રીતે જોય થઇ ગયો કે જાણે દુન્યાથી ખોવાઇ ગયો.

હઝરત ખવાજા મુમ્તુઝીન ચીશ્તી દરેક વખતે આંખો મુઆરક
અંધ રાખી આલમે મસ્તેગરાક (આત્મીક બળથી પરમાત્મા ધ્યાન)
માં રહ્યા કરતા હતા, આ ઉપલી વાત સાબળી આપે અ ખો ખોલી
દીધી અને પોતાના નાઅલેન મુઆરક (જોડા) ને હુકુમ આપ્યો
કે ઉપર જઇ જેપાલને ખરાબ હાલતે નીચે કતારી લાવ, પછી
આપના હુકુમથી નાઅલેન મુઆરક હવા પર ઉડયા, અને
જોગીના માથા ઉપર બગબર માનતાં મારનાં કતારી લાવ્યા,
અને આપની અગળ તેવીજ હાલતથી લાવી તેને હાજર કર્યો.

અજમે શરીફના તમામ લોકો આ અચમ્બો પમાડનારો
હાલ જોઇ રહ્યા હતા, અને જોગી જેપાલ પોતાનો એવો હાલ
જોઇ ઘણોજ પોકપોક રડતો. આપના કહેમો મુઆરક (પગો)
ઉપર આવી પડ્યો, અને તોખા અસ્તગફાર કરીને કહેમો
તેમજ, પઠી આપનો સુરીદ થઇ ગયો.

અને હઝરત ખવાજા મુમ્તુઝીન (રહે.) થી વિનંતી કરી
કહ્યું કે હે ! હઝરત હમણા સુધી તમામ વય મેં હુકમો પુરી

કીધી પણ હવે એવી રીતે આરજી છે કે મને હમેશાની વધ અતા કરવામાં આવે કેમકે તલાશી મઆશી^૧ થઈ જાય.

ત્યારે આપે આશીર્વાદ આપી કે તું ક્યામત (હીસાબના દીવસ) સુધી દુન્યાની આંખોથી છુપી રીતે રહી જીવતો રહેશે, અને આ વાત હમણા સુધી પ્રખ્યાત થઈ ગઈ છે કે જેપાલ હમણા લગી જીવતો છે. દર શુક્રવારની રાત્રે રોઝાએ મુમારકની ખાસ કીયારતના લીધે હાજર થવા કરે છે. અને અજમેરમાં હરેકોઈ માણસ વટેમાર્ગે માર્ગ ભૂલી જાય છે તેઓને તેઓ સીધો માર્ગ જતાવે છે. રસ્તો જતાવવાનું કામ તેઓનાં હાથમાંજ રાખ્યું છે હજરતે જેપાલનું નામ અબદુલ્લા રાખ્યું હતું અને એજ નામથી તમામ લોકોમાં પ્રખ્યાત પણ છે.

હજરત ખવાજા મુઘનુદ્દીન ચીશતી (રહે.) ના

હુકુમથી મૂલિઓનું ઘાસ ખાવું તથા

પાદશાહ મુલનાન શહાબુદ્દીનનું

સ્વમાથા ચુક્ર કરી અજમેર અને

દીલ્લી ઉપર જીત મેળાવવું.

—:ॐॐॐ:—

આપના હાલાતો (જાદગીના કાર્યો) માં લખ્યું છે કે અનાસાગમાંથી પાણી ભર્યા પહેલાં એક આ જનાર થયો હતો

૧. તલાશી મઆશી એટલે ખાવા પીવા વિગેરેની તકલીફ મંદી જાય.

કે હઝરત ખ્વાજા મુઈનુદ્દીન (રહે.)ના હુકુમથી એક ખાદીમ (મુરીદ) એક પ્યાલો પાણીનો લઈ તળાવ અનાસાગર ઉપર ગયો ત્યારે મૂર્તિસ્થાનોના પૂજારીઓ તથા પડિતો તથા મહન્તે મળી તેને અટકાવ્યો અને પાણી બરવા દીધું નહીં, તો છેવટે ખાદીમે પાણી આવી હઝરત ખ્વાજા સાહેબથી અરજ કીધી ત્યારે આપ જાતે તળાવ અનાસાગર ઉપર તક્શરીફ લઈ ગયા અને રામદેવ મહન્તની સાંભે ઉભા રહી કહ્યું તમો આ મુર્તિઓ કે જે મનુષ્યોની બનાવેલી છે એને શું કરવા પૂજો છો ? જેણે તમને પેદા કર્યા છે તેને શું કરવા પૂજતાં નથી ? રામદેવ મહન્તે ઉત્તર આપ્યો કે અમો તો આજ મુર્તિઓને અમારો પરમાત્મા માઅમુદ (જન્મ આપનારો) સમજીએ છીએ.

પછી આપે ફરમાવ્યું કે, તમો તમારો જન્મ આપનારો તથા પરમાત્મા એને સમજો છો તો એનાથી કંઈ ઇલતીજ કરી જુઓ તે અગ્ન સાંભળી તમને શું જવાબ આપે છે ? રામદેવ મહન્તે પાછો ઉત્તર આપ્યો કે આ તો પત્થરના છે માટે કંઈ જવાબ આપી શકતા નથી, સારે આપે ફરમાવ્યું કે જુઓ હમારો ધર્મ અને હમારો ખુદા કેવો સત્ય છે કે અમો તમારીજ મુર્તિઓ અને દેવતાઓને બોલતાં કરી શકીએ છીએ,

આપે ઉપર પ્રમાણે કહીને એક મુર્તિ કે જે સૌથી મોટી હતી તેનાથી હુકુમ ફરમાવ્યો કે અગર અમારો પરમાત્મા ખાલીકે કેનો મકાં છે અને હમારો ધર્મ અને મઝહબ સત્ય છે

અને અમો ખુલાવન્દે કરીમના હુકુમથી અહીં આવ્યા છીએ તો હમાસ હુકુમથી તું બોલતી થઇ જા.

આપની જીભ મુઆરકથી ઉપલો બોલ નીકળ્યો કે તરતજ તે મુર્તી બોલતી થઇ ગઇ અને ચાર પાંચ કદમ (ડગલાં) આપની તરફ ચાલીને કહ્યું બરાબર, બેશક તમારો પરમાત્મા અને તમારો ધર્મ સત્ય છે, અને આપ પરમાત્માના હુકુમથી અહીં તશરીફ લાવ્યા અને કાશીરોનો ધર્મ તદ્દન જીતે છે.

ઉપલો ચમત્કાર (કરામત) આપના જોઈને રામદેવ મહન્ત તરતજ તોમાહ કરા મુસલમાન થઇ આપનો મુરીદ થઇ ગયો. ત્યાર બાદ હજગત ખ્વાજા મુમ્તુઝીને તે મૂર્તિને દુઆ (આશીર્વાદ) આપી. પરમાત્માની દરગાહમાં આપની દુઆ કુબુલ થઇ અને તે પત્થ ને મનુષ્યનો કાલજુદ (શરીર) તથા આત્મા પરમાત્મા તરફથી આપ કરવામાં આવી, પછી તે કલમે તૈયમ પઢી ધનલામી ધર્મ સ્વીકારી આપનો મુરીદ થયો. અને આપે તેને ઇલમેશ્દાની (આત્મીક વિદ્યા)માં પુરે દરજ્જે પહોંચાડી અબદુલ્લા ખયામ્માની નામ રાખી હમેશાની વય અતા કીધી. અને રસ્તો બૂલી ગયેલાઓને સીધો માર્ગ બતાવવાનું કામ સોંપ્યું. આપ અત્યાર સુધી જીવતા છે. અને હક ખીદમત આદા કરે છે.

જ્યારે અજમેરના રાજાએ આ ચમત્કારો ખ્વાજા મુમ્તુઝીન ચીક્તી (રહે.) ના સાંભળ્યા તથા જોયા ત્યારે ઘણો આજીજ અને શર્મીન્દો થઇ શહેરમાં પાછો ચાલ્યો ગયો અને આપથી

[૬:]

કોઈ પણ રીતે હરકત પડેંચાડનારો ચલો નહીં. આપ તે પવિત્ર જગ્યા ઉપર સુકામ કરી દુન્યાને બોધ આપવામાં મસગુલ થમા અને એક દીવસ આપે રાત્રી અજમેરને ધણે બોધ આપ્યો. પણ તેના હૃદય ઉપર કંઈ અસર થઈ નહીં ત્યારે આપ નીચે પ્રમાણે શએરો બોલવા લાગ્યા:—

શએર.

કલીમ અખત કસેરા કે, આશીન્દ સીયાહ
અ આખે કૌસર હરગીઝ, સુફેદ ન તવાં કદ.

(યાને કમ્મલ ખરાબ કોઈ માણસ વણે કાળા રંગની તેને પવિત્ર હોઝે કૌસરના પાણી સાથે ધોવામાં આવે તો પણ હરગીઝ સુફેદ થઈ શકતી નથી)

શએર.

માશ કે તુખ્મ સૈ ન હો ગન્દમ,
ગરચે બાયા કરે ઉસે કોઈ.

(એટલે થઈ સીવાય ખીજાં ખીયાને કોઈ ઉગવાને માટે પૃથ્વીમાં ઘણી વખત નાખે તોપણ તેનાથી થઈ ઉગી શકતા નથી.)

પછી ખવાળ સાહેબે દરમાળ્યું કે, જા. તું કોઇ પણ રીતે
ફતેહ મેળવશે નહીં. જા તને ઇસ્લામી લશ્કર ઈ-શા અહલાહ!
તઆલા કતલ (ખવાર) કરશે. છેવટે એવીજ રીતે થયું કે
થોડીજ મુદતમાં હઝરત મુલતાન શાહબુદ્દીન આદશાહને સ્વપ્નાની
અંદર આપે ચેતવણી આપી અને હુકમ કર્યો. તાર આદ મુલ-
તાન શાહબુદ્દીને અદામ કીધી. અને દીલ્લી તથા અજમેર
ફતેહ કર્યા આદ અજમેરના રાજા પૃથુરાજને કતલ કરી વામીલ
જલ્લતમ કર્યો. (કાપી નાખ્યો) અને તેના છોકરાને જીવતો ફેદ
કરી ઇસ્લામનો ડાંકો વગાડી દીન ઇસ્લામનો બારે પ્રકાશ કર્યો.

ખવાળએ ખવાળમાં મુઘનુદીન
પેન્થાએ ઝમાં મુઘનુદીન
આપ હે નાએબે રંમુલે ખુદા
શાહે હિંદુસ્તાં મુઘનુદીન
અશમએ ફેઝ આપકા જારી
છા હ ચેહ આસ્તાના મુઘનુદીન
રહમ કીજયો મેરે હિપર અયખવાળ
મેહઅરે આરીફાં મુઘનુદીન

હઝરત ખવાજ મુઈનુદ્દીન ચીશ્તી (રહે.) ની
કરામતો (અમત્કારો) તથા તેવજીના
કાર્યોનું વર્ણન.

૧ “ખઝી તુલ્લ અસરીયા” વિગેરે ગ્રંથોમાં લખ્યું છે કે
આપે તમામ પોતાની વય ખંદગી (ઇબ્દાલત. ભક્તિ)માં પુરી
કીધી અને ઇશાંની નમાઝ હમેશા સવારની નમાઝના વજુથી
પઢયા કરતા હતા. વળી સીતેર ૭૦ વરસ સુધી આપનો વઝૂ
કોઇ વખત પણ દુરયો નહીં. જેના ઉપર આપની નઝર ફેંકી
પડતી કે તરતજ તે વીલાયતના મરતબાને (ખાતીની ઈજમને
શહેનશાહ) પહોંચી જતો હતો.

૨ સાતમાં દીવસે (એટલે સાત દીવસના અપવાસ પછી)
જવની સુકી રોટલી તોણમાં પાંચ મીશકાલ^૨ના બરાબર થતી,
તેને પાણીમાં ભીંજવી ખાતા. (સાતમે દીવસે સાંજે રોજને
છોડતા) અને પેવન (ચીમલા) લાગેલા કપડાંઓને પહેરતા
હતા, જે કોઇ કશીરો આપનું મુંઠ મુમારક લેતા તે મુસલમાન

૧. એટલે ૭૦ વરસ સુધી ઇશાંની નમાઝ સવારના વજુથી
પઢતા હતા, મુઘ્હોથી તે ઇશાં સુધી એમનું વજુ કાયમ રહેતું હતું.

૨ એક લેખકે એ મીશકાલનું વજન ૩ માસા ૬ રતી લખી છે
અને કંઈએક લેખકે ૨ માસા ૧૧૧ રતી લખી ગયા છે. ૧૨ માસાને
એક તોલો અને રતીનું વજન ચાર જવ બરાબર થાય છે.

થમ જતા હતા. સુમદદ શ્રીકૃમાં આપની બરકતથી સૌ કાશીર મુસલમાન થમ ગયા. કોઈ કાશીર બાકી રહ્યો નહીં.

૩ આપના પહેલા ખલીફ હઝરત ખવાળ કુલ્યુદીન અવેશી બખત્યાર કાકી દહેલી ફરમાવે છે કે હું જ્યાં સુધી હઝરતની ખીદમતમાં હાજીર રહ્યો, ત્યાં સુધી કોઈ વખતભી કોઈના ઉપર ગુસ્સે થતા મેં જોયા નહીં. પણ એક વખત આપ કોઈ જગ્યાએ તશરીફ લઇ જતા હતા, અને અપનો એક ખાદીમ શેખઅલી નામનો આપની સાથે હતો તેઓને માર્ગમાં (રસ્તામાં) એક માણસે આવી ખરાબ શબ્દો કહેવા શરૂ કર્યા, અને શેખઅલીનું દામન પકડ્યું, ત્યારે હઝરત પીરો મુશીદિ ફરમાવ્યું કે અય માણસ, તુંએ એનો દામન શું કરવા પકડ્યો છે ? અને શું કરવા ખરાબ શબ્દો બોલે છે ? નેહા અરજ કીધી કે હઝરત એની ઉપર મારો કરજો (લોખું) છે તે એ આપનો નથી. બાદ આપે હુકમ ફરમાવ્યું કે, હમણા તમો એના ઉપર ગુસ્સે નહી થતાં છોડી દઇ જવા દીધો. હવે એવું નહી કરશે, અને આપી દેશે.

પેલા માણસે આપનું કલું માન્યું નહી, ત્યારે તેજ વખતે હઝરત પીરો મુશીદિને ગુસ્સો આવી ગયો અને પવિત્ર ચંદ્ર (કપડું) મુખારકને જમીન ઉપર નાખી દઇને અતી શાંતીથી ફરમાવ્યું કે, જેટલો તારો કરજો છે તે એની નીચેથી લઇ લે ! પણ ખબરદાર, વધારે લેવું નહી. પછી છેવટે તે માણસે નીચેથી લેવા માંડ્યો. અને દીક્ષમાં એવો ઈરાદો કર્યો કે કમ્લ ફરતાં

કંઈક વધારે લઘ લેવું તેના દીલમાં આ વાત આવી કે તરતજ તેનો હાથ સુકો થઇ ગયો. ત્યાર બાદ આજીઝી તથા ફર્યાદ કરવા લાગ્યો કે, હું મારી માંગું છું, અને મેં મારો કરજો પણ માફ કર્યો. હવે એવી ખતા (બૂલ) કોઇ પ્રસંગે પણ કરીશ નહીં હુઝરને રહમ આપ્યો અને તેનો કુસુર (બૂલ) માફ કર્યો એટલે તેજ વખત તેનો હાથ સારો થઇ ગયો.

૪. એક માણસ હઝરતની ખીદમતમાં હાજર થયો, અને આરબુ કદમ બોલીની જાહેર કાંધી ત્યારે આપે ફરમાવ્યું કે તું જે કંઈ ઇકરાર કરીને આવ્યો છે તેને પૂરો કર.

ઉપલા શખ્સે આપના સાંભળી તે માણસ બચથી કાંપવા લાગ્યો, અને અજા કાંધી કે ડુલાના માણસે મને હુઝરને મારવાના લીધે મોકલ્યો હતો માટે મારો કુસુર માફ કરો, ત્યારે આપે તેનો કુસુર માફ કર્યો. ત્યાર બાદ તે આપનો તાબેદાર અને સુરીદ થઇ ગયો. વળી ઘણીં મુદત મુધી આપની ખીદમત બાબરકતમાં હાજર રહ્યા. આપની પાસે બેસનારાઓએ, તે માણસનું નામ (કે જેણે તેને ખરાબ ઇરાદાના લીધે મોકલ્યો હતો) પુછ્યું ત્યારે આપે તેને સાફ ના પાડી કહ્યું કે બાબરદાર હર-ગીઝ નામ બનાવવું નહીં હમારી મીલકત અને મસરબમાં પળાદા પોશી (કુપાવતું) લાજમ છે.

૫ એક દીવસ હઝરને ફરમાવ્યું, કે પહેલાં જે કંઈ ઇરાદો થતો તે દુઆ કરવા પહેલાં હાંસીલ થતો હતો અને ન્યારથી ઓલાદ થઇ ગઇ છે ત્યારથી દુઆ કરવા બાદ હાંસીલ થાય છે.

આપના કહયા બાદ હઝરત હમીદુદીન (રહે.) એ અરઝ કીધી કે હુઝુર, બરાબર છે કે જ્યાં સુધી હઝરત ઇસા (અ.) પયદા (જન્મ) નહી થયા હતા, ત્યાં સુધી હઝરત મારયમ (રદી.) ને વગર મોસમના મેવાઓ (ભાત ભાતના ફુટના ફળો) મદયા કરતા હતા, અને જ્યારે હઝરત ઇસા (અ.) પયદા થયાં, તો હુકુમ થયો કે અનુરવા ઝાડો ઉપરથી અનુરના ફળને તોડી ખાવ, હઝરત આ વાત સાંભળી ચુપ થઇ ગયા.

૬ હઝરત પ્યાગ્મ ઉક્ષમાન હાફની (રહે.) એ આપ ના બારામાં ફરમાવ્યું છે કે મુહમ્મદીન મહેમુમે ઇલાહી (પરમા-ત્માના દોસ્ત) છે. અને મને તેઓની મુરીદી તથા બરિવાયને મુરીદીથી ફખર છે અને એક એક મુરીદ તેઓનો કામીલ થશે. (ઇલમે રહાનીમાં બરપુર) અને જહન્નમની આગ હરગીઝ તેઓ પર અસર કરશે નહીં.

૭ આપને રાગ એટલે સમાવ્યથી ધણે ઝાક-શોક, (પ્રેમ) હતો. કોઇ પણ મેહશીલ આપની રાગથી ખાલી રહેતી નહીં હતી, અને રાગ વગર કોઇ વખતથી આપ રહેતા નહીં હતા. કંઇએક મોઅતબર આલીમે (હક પરસ્ત મોહલીઓ) અને પર હેજગાર નામીયા મશાએમે પણ આપની સમાવ્યની (રાગ વાજ)ની મેહશીલમાં હાઝીર થતા હતા.

જે માણસ આપની મજલીસે આલીમાં એક વખત રાગ સંભળતો તે સાહેબે ઝાક અને શોક (વલી) થઇ જતો હતો અને જેટલા તે જમાનામાં વલી અલ્લાહ હતા તે સૌં અ

પેલા સમજતા હતા, અને આપના ફરમાનો કબુલ કરવાવાળા હતા
 ૮ એક દીવસ આપ કાળા શરીરમાં તવાફ (ફરતે ફરતુ)
 ફરી રહ્યા હતા, એટલામાં અચાનક એક અવાજ આવી કે
 અય મુઝનુદ્દીન, અમોએ તમને કબુલ કર્યા અને તમારાથી
 ખુશ છીએ; જે કંઈ તમારી મરજી હોય, ખ્યાન કરો. અમો
 ધનાયન કરીશું. આપે અરજ કીધી કે હું પરવરદીગાર, મુરી
 દાને મુરીદ મુઝનુદ્દીનને કે ક્યામત સુધી આ સીલસીલામાં
 મુરીદ થાય તેઓને સઉને બખ્શી આપ. અવાજ આવી કે
 અમોએ તે સર્વને બખ્શ્યા કે, જે તમારા ખાન્દાનમાં હશે.
 અથવા તમારા ખાન્દાનમાં મુરીદ હશે; તે સર્વ વગર હીસાબે
 બેહરત (સ્વર્ગ)માં જશે.

૯ આપના લંગરખાનામાં એટલું ખાણું પાકતું હતું કે
 તમામ શહેરના ગરીબો મીસકીનો સેર (પેટ ભરપૂર કરીને) થઈ
 ખાતા હતા, અને હંમેશા આપનો નીયમ હતો કે ખાદીમ
 હાજર થઈ અરજ કરતો હતો કે લંગર (લંડાર)ના લીધે કંઈ
 ખર્ચ મલકે તો એમણે સારે આપ પોતાના મુસલ્માના એક
 તરફના છેડાને ઉઠાવી ફરમાવતા કે જેવી રીતે જરૂર હોય
 તેટલું લઈ લે. ખાદીમ એવીજ રીતે એટલે ખર્ચ જોઈ લઈ
 ખર્ચ કરતો હતો.

૧૦ સાત માણસો મુલક શામના રહેનારા જેઓને ધર્મ
 અગ્ની પૂજક (પારસીઓ) હતો અને તે ઘણી પરહેજગારી
 રાખતા હતા. અહીં સુધી કે ૭ માસ પછી એક લુકમે

કોણે) ખાતા એવી પરહેજભારી જોઈ ધણીક લોકો તેઓના મોતકેદ (તાબેદાર) હતા અને તે માણસોને લોકો મહાત્મ સમજતા હતા.

એક દીવસ તે માણસો હઝરતની મુલાકાતને માટે હાજર થયા જે પવિત્ર મુંહ મુખારક આપતું તે લોકના જોવામાં આવ્યું કે તરતજ તે સાથે માણસોના શરીરમાં ધુળરી આવી ગઈ અને બચથી કાંપવા લાગ્યા અને મોઢાંઓ પીળા થઈ ગયા. તે બહીં સુધી કે હઝરતની પાસે જતાં ધણુંજ ભારે થઈ પડ્યું. છેવટે હઝરત પાસે પહોંચીને સર્વએ પગ મુખારકને જોસો આપ્યો અને સાતે માણસ આપના કદમો ઉપર પડ્યા ત્યારે આપના તથા તે લોકોના નીચે પ્રમાણે સવાલ જવાબ થયા:—

હ. જ્યાજ્ઞ મુઘનુદીન-(સવાલ) અય નાદાનો, તમો અગ્ની શું કરવા પૂજ્યા કરો છો ? પરમાત્માને શું કરવા પૂજતા નથી ? તેને પૂજે કે તેમાં તમારું કંઈ વળે એટલે તમારી મુરાદને પહોંચી.

અગ્ની પુજ્યો-(જવાબ) હે હઝરત, અમને દોઝખ (જહન્નમ)ની અગ્નીનો ધણોં બચ છે તેના લીધે અગ્નીને પૂજ્યો છીએ.

હ. જ્યાજ્ઞ-(સવાલ) અગ્નીમાં શું તાકાત છે ? પરમાત્માના હુકમ વગર તે કંઈપણ કરી શકે છે ?

અ. પુ.-(સવાલ) હે હઝરત. આપ પરમાત્માની મકિત (બંદગી) કરો છો તો શું અગ્ની તમને બાળશે નહીં ?

૬. ખ્યાળ--(જવાબમાં આપે કહ્યું કે) અગ્ની મુનુ-
નુદીનનાં ખાસડાંએને પણ ખાળી શકતી નથી. (એ પ્રમાણે
કહી નાઅલેન (ખાસડાં મુખારક ઇજ્જતે તાજે સીકંદર વ કસરા
વ ખાકાંન) આપના હતાં તેને અગ્નીમાં નાખી દીધા ! પરમા
ત્માના હુકમથી તે નાઅલેન મુખારક (જેડાઓ) ગરમ પણ થયા
નહી અને તમામ હાજરીનોનાં સાંભળતાં જેવથી આવાજ આવી
કે અગ્નીની શું તાકાત છે કે જે હમારા દોસ્તના નાઅલેનને
પણ ખાળી શકે.

અગ્ની પુત્ર્યો આપની આ કરામત જોઈ સાચા દીવથી
મમાન લાવી તાએદાર થઈ ગયા અને હુઝરતની ખીદમતમાં
રહી થોડા દીવસમાં વહી કામીલ (ઇન્જમે રહાનીમાં પુરી રીતે
શક્તિ ધરાવનારા) થયા.

૧૧ એક દીવસ આપની પાસે એક મુરીદે આવી અરજ
કીધી કે હઝરત, શહેરનો હાકીમ (માલીક અથવા રાજા) મારા
ઉપર ઘણીજ સખ્તી યુગ્મરે છે તેના જુલમથી હું ઘણું ઉદાસ
હું. હવે તો તેણે મને શહેર બહાર થવાનો હુકમ પણ આપ્યો
છે અને હું તદ્દન નિર્દોષ તેમ આજીવ છું. આ સખ્ત જુલમને
લીધે મારું દીલ ઘણુંજ રંજીત (ઉદાસ) છે.

ઉપરો હાલ સાંભળી આપે થોડીક વાર ચુપકા થઈ ફર
માવ્યું કે તને શું ખબર છે, શહેરના હાકીમનો શું હાલ છે
અમે ક્યાં છે ? તેતો મરણ પામ્યો છે ! પછી તે મુરીદ આપની
પાસેથી રજા લઈ શહેરમાં ગયો તો આખાં શહેરમાં આ ચર્ચા

ચાલી રહી હતી કે શહેરનો હાકીમ ઘોડા ઉપરથી નીચે પડી મરણ પામ્યો છે.

૧૨ એક દીવસ હઝરત ખ્વામ ગરીબુન્નવાઝ (કદ.) શેખ શાહબુદ્દીન ઉમર શહોરવરદી તથા હઝરત શેખ આહદુદ્દીન કરમાની (રહે.)ના સાથે તશરીફ લઈ જતા હતા એટલામાં રસ્તાની અદર એક નાની વયના છોકરાએ તીર કમાન હાથમાં લઈ આપની સામેથી ગુજર કર્યો, ચારે ડુઆપે તેનાથી પુઝ્યું નારું શું નામ છે? તેણે અરજ કીધી કે મારું નામ શાહબુદ્દીન છે. પછી આપે કરમાઝ્યું કે આ છોકરો દીલ્લીનો પાદશાહ થશે. છેવટે એવું જ થયું કે તે છોકરો દીલ્લીનો પાદશાહ થયો !

૧૩ એક વખત એક કાશીર પહેલવાન આપની ઉપર હલ્લો કરવાના ધરાદાથી આવ્યો. તલવાર હાથમાં પકડી આપને ફતલ કરવાના ઉપર કમર બાંધી. આપ હમેશના માઅમુલ (નિયમ) પ્રમાણે આંખો બંધ કરી અટલાહુનઆલાની વાદમાં મશગુલ હતા, તે આ વાત સાંભળી આચ્ચાંતા થઈ આંખો મુખારકને ખોલી દીધી અને તે તરફ જોયું કે તરતજ તે પહેલવાન ખેમાન થઈને નીચે પડ્યો. જ્યારે તેને બાન આવી તે વખતે આપના કદમો પર માયું નમાવી તોખાહ કરી મુસલમાન થઈ ગયો. વળી તેજ દીવસે તેની સાથે આપની આ કરામત (ચમત્કાર) જોઈ ૭૦૦ કાશીર મુસલમાન સાહેબે ઈમાન થયા.

૧૪ આપ તમામ ઇલમોથી ફારીગ થયા બાદ આવન વરસ સુધી મુસાફરી કીધી અને દરરોજ આખી રાત ખુદાવન્દે તઆલાની બંદગીમાં રહેતા હતા અને કુર્આન શરીફના હાફેઝ હતા. હંમેશા દર રોજ એક દીવસમાં બે વખત કુર્આન શરીફ ખતમ (પુરું) કરતા હતા.

૧૫ “તવારીખે આઘનએ તસવ્વુફમાં મકતુઆતે નીતાબ” નામના અંથનો દાખલો દમ લખ્યું છે કે હઝરત ખ્વાજા ગરીબુન્નવાજ (રહે.) થી ચાર હજાર છસો સાઠ કરામતો જાહેર થઇ અને સાહેબે ગુલિસ્તાને ખ્વાજા” માં બીજી રીવાયતોથી લખે છે કે અજમેર શરીફમાં આવ્યા પહેલાં સોળ હજાર કરામતો (ચમત્કારો) આપથી થઇ ચુકી હતી અને હિન્દુસ્તાનમાં આવ્યા બાદ ઘણીજ ગણતરી વગરની કરામતો આપથી જાહેર થઇ છે.

૧૬ એક દીવસ એક મુસલમાન, રાજા પૃથ્વીરાજના નોકરોમાંથી મુરીદ થવાના વીચારે આપની ખીદમતમાં હાજર થયો. આપે તેની અરજ કમુલ્લ કીધી નહીં. એટલે મુરીદ બનાવ્યો નહીં.) ત્યારે તેણે રાજા અજમેર પાસે ખુગઇ કીધી. રાજાએ પોતાના એક સારા અને ઇબ્જતદાર માણસને હુજુરની ખીદમતમાં મોકલ્યો અને કહેવડાવ્યું કે આપે કુલાંણું માણસને કેમ બેખતથી મુશરફ નહીં કરાવ્યો? હઝરતે ઉત્તર આપ્યો કે મેં ત્રણ કારણથી તેને મુરીદ કયો નથી. (૧) પહેલું એ કે તે માણસ ફાસીક, ફાજર અને ઘણીજ ગુન્હેગાર છે.

(૨) જીં જેર જીન્સ અને મારા તાબેદારોમાંથી નથી. (૩) જીં લોહો માહકુઝ ઉપર આ માણસના આમાલો (નેક બદ કાર્યો) માં લખ્યું છે કે આ ગુન્હેગાર અને બેઇમાન મરણ પામશે. આ સર્વ સાંભળી રાજા પૃથ્વીરાજ ગુરસે થઈ કહવા લાગ્યો કે આ ફકીર ખુદાઇ દાવો કરે છે અને મારો હુકમ માનતો નથી માટે એને કહી દીઓ કે મારા રાજ્યમાંથી નીકળી જાય.

પછી રાજાના ઉપલા શખ્દો સાંભળી આપે રાજા ઉપર કહેવડાવ્યું કે ત્રણ દીવસમાં આ ફકીર અહીંથી જાય છે કે તું જાય છે ? ત્યાર બાદ સ્વપ્નામાં આપે સુલતાન મોએજુ દીનને હુકમ ફરમાવ્યો તો મોએજુદીન પાદશાહ આપનો હુકમ થતાંજ તરત ફોજની સાથે આવી હલ્લો કર્યો અને રાજા પૃથ્વીરાજને તેના સાથે વાળાઓ સાથે જીવતો કેદ કરી પોતાની સાથે લઇ ગયો. અને રાજાનો મુસલમાન નોકર તેના બચથી પાણીમાં ડુબી મરણ પામ્યો.

૧૭ જે સમયમાં હઝરત ખવાજ સાહેબ (રહે.) એ અજમેર શરીફમાં રહેવાનું પસંદ કર્યું હતું તે સમયમાં જે હાજી લોકો મકકા શરીફથી હજ પઠી આવતા તે કહેતા હતા કે અમો ખવાજ સાહેબને હમેશાં કાઅયા શરીફના તવાફ કરતા જોતા હતા. ત્યારે અજમેર શરીફના રહેવાવાળા લોકો જવાબ આપતા કે ખવાજ સાહેબ (રહે.) જયારથી અજમેર શરીફમાં તશરીફ લાવ્યા છે. ત્યારથી લઇ અત્યાર સુધી હમેશા

દોલતખાના^૧ ખાસમાં મોઝતકીફ રહે છે કાંઈ વખત હજ કરવાને માટે આપ તશરીફ લઈ ગયા નથી. તે લોકો આ સાંભળી ઘણું અચંખામાં પડતા હતા.

છેવટે જ્યારે તમામ હાજીઓના મહોટે એ હાલ સાંભળવામાં આવ્યો તો સૌ જાણી ગયા કે હઝરત ખવાગ સાહેબ (રહે.) દર રોજ રાત્રે કાઝખા શરીફમાં તશરીફ લઈ જાય છે અને સહવારની નમાઝ અજમેરશરીફમાં આવી જમાઅતની સાથે અદા કરમાવે છે.

૧૮ હઝરત ખવાગ કુતબુદ્દીન અવેશી બખત્યાર કાકી (રહે) ફરમાવે છે કે એક દીવસ હું હઝરત પીરો મુશ્શીદની ખીદમતમાં બેઠો હતો અને સુલુકી તથા ફકીરી (તસબુફ) સંબંધી વાતચીત ચાલી રહી હતી તે દરમ્યાન એકાએક જમણી તરફ આપે જોયું અને ઉભા થઈ ગયા. એવીજ રીતે બે ત્રણ વખત ઈ-તેફાક થયો ત્યાર મેં સવાલ કર્યો કે હુઝુર. એ શું સળખ છે ? આપે ઉત્તર આપ્યો કે તે તરફ મઝાર મુકદ્દસ (દરગાહ શરીફ) મારા પીરો મુશ્શીદ હઝરત ખવાગ ઉસ્માન હારની (રહે.) ની હતી, જ્યારે તે તરફ હું નીગાહ કરતો હતો ત્યારે મઝાર મુબારક મારી નજરે પડતો હતો. એજ કારણથી હું અદખ કરતો હતો.

૧ પોતાના ખાનગી રહેવાના ઘરમાં ખુદાની બંદગી કરવામાંજ મશગુલ (લીન) રહેતા હતા.

૧૯ એક વખત આપનું એક શહેરમાં જવું થયું અને તે શહેરના રહેવાવાળા તમામ કાશીર હતા. મુસલમાનને જોઈ અણુગમો કરતા હતા. જ્યારે તે લોકોએ આપને જોયા તો કાંશીરોએ આપસમાં સંપ કર્યો કે આ થોડાક મુસલમાનો અહીં આવી ગયા છે તેના કારણથી આખોહવા આ શહેરની ખરાબ થઈ ગઈ છે માટે તેઓને કદી મુકવા જોઈએ. એ પ્રમાણે એકઠા થઈ સંપ કરી આપને તકલીફ (શ્રમ) પહોંચાડવાને માટે સામે આવ્યા. જે વખતે આપની નીગાહ ફેંકી અને તે કાશીરો ઉપર પડી કે તરતજ તમામ આપના તાબેદાર થઈ ગયા અને સધળા સાથે મળી અરજ કરવા લાગ્યા કે અમો સર્વ આપના તાબેદાર છીએ. તમારો જે હુકમ હોય તે બજવી લાવીએ. છેવટે આપના હાથ હક પરસ્ત ઉપર તો કાશીરો તોખાઈ ફરી ઈમાન લાવ્યા. આપે કલમએ તૈયબ લાઈલાહા ઇલલાહા મોહમદુર્રસુલુલ્લાહ અને કલમએ શહાદતથી સાંને તલકાન ફરમાવી. (પઠાવ્યું) આપના પવીત્ર કદમ સ્પારકની બરકતથી તે શહેરના તમામ કાશીરો મુસલમાન થઈ ગયા.

૨૦ જે વખત આપ અજમેર શરીફનો ઈરિદો કરી હિન્દુસ્તાનમાં પધાર્યા તો પહેલાં દીલ્લીમાં મુકામ કર્યો તે વખતે અજમેરમાં રાજા પૃથ્વીરાજનું રાજ્ય હતું. દીલ્લીમાં માણસો મુસલમાનોની સુરત જોઈ તીરસ્કાર કરતા અને તે અહીં સુધી કે મુસલમાનોને જોઈ દુર ન્હારી જતા હતા. આપ ચાલીસ

ખાદીમો સાથે દરરોજ તકબીરો—અર્જાનો ખુલંદ અવાજે (મોઠા અવાજે) બોલતા હતા, પણ તે કંઈ કરી શકતા નહીં હતા. છેવટે કંઈ કાવ્યું નહીં તો એક દીવસ એક માણસ આપને ઇજ્જત પહોંચાડવાના વીચારથી આપની હજુરમાં આગ્યો ત્યારે આપે તેને જોયો અને તેના દીલમાં ધારેલા વીચારોથી આત્મીક બળે કરી વાકીફ થઈ દુરમાવ્યું કે જે કંઈ તારો છરાદો છે તેને પાર કર. આપના ઉપલા સપ્પટો સાંભળી ત માણસ ઠાંપવા (ધુજવા) લાગ્યો અને કદમો ઉપર પડી : તેજ વખત મુસલમાન થઈ ગયો.

“ ફવાએદુલ ફવાએદની ચોથી મજલીસ ”માં લખ્યું છે કે તે દીવસ ફક્ત હઝરત હુમીદુદ્દીન દહેલવી (રહે.) સીનાય સાત સો માણસો હઝરતની તવજ્જોહની બરકતે શરફ ખસલાન મળી મુશરીફ થઈ ઇમાન લાવ્યા હતા.

૨૧ એક વખત હઝરત ખવાજા ગરીબુન્નવાઝ (રહે.) સફર કરતાં કરતાં શહેર સખ્જ વારમાં પહોંચ્યા, ત્યાંનો હાકીમ (સત્તા ધારી) જેનું નામ યાદગાર મોહમ્મદ હતું, તે ધણો દુરાચરણી હતો, ને મોજમા કાળ ગાળતો હલાલ હરામને સરખા સમજતો, મધુપાન વ્યભિચાર તેના રાત દીવસના કાર્યો હતા, તે ઉપરાંત શીઆમઝહબ (શીઆ પંથ) પાળતો તેથી કરી સહાબા (રદી.)થી એવી રીતે વેર રાખતો કે અગર કોઇનું નામ અસહાબ (રદી.)ના નામો ઉપર હતું તો તેનો જની દુશ્મન થઈ જતો. એટલે અધુ બકર ને ઉમર નામવાળા માણસોને અતિ દુખ દેતો.

તેણે એક ઘણું સારો બાગ શહેરમાં બનાવ્યો હતો, તેમાં આવી મોજ શોધ કરતો ભોગ જોગે હઝરત ખ્વાજા સાહેબ તે આમમાં તશરીફ લઈ ગયા અને બાગમાં હોઝ (શરીઅતના હુકમ પ્રમાણે પાણીનો તળાવ) ઉપર ખેસી નહાવા લાગ્યા પછી વજ્ર કરીને કુઆની મેજની તીલાવતમાં મશગુલ થઈ ગયા (એટલે પઠવામાં જામ્યા રહ્યા) એટલામાં તેજ વખતે બાગનાં ઘણી યાદગાર મોહમદ પણ બાગમાં આવી પહોંચ્યા, તેના આવતા પહેલાં ખ્વાજા સાહેબની સોહબતના માણસોએ કહ્યું કે હઝર તે જલ્લીમ બદમાશ આવી રહ્યો છે આપની ખેઅદબી કરે એવો અમને બય છે. માટે હવે અહીં થોભવું નહિ જોઈએ અહીંથી બહાર તશરીફ લઈ ચાલો તો સારું છે હઝરતે સોહબતીઓના ઉતરેલાં મોઢા જોઈને ચુપકીની સાથે ફરમાવ્યું કે ઘણું સારું તમે તે ઝાડની નીચે જઈ ખેસી જાઓ અને પરમાત્માની કુદરતનો ખેલ જુઓ. તેઓ ઝાડની તળે ચાલ્યા ગયા, એટલામાં યાદગાર મોહમદના ખાદીમો (નોકરો) આવ્યા અને હોઝના કાંઠા ઉપર ગાલીચાઓ ખીજાવવા લાગ્યા, પરંતુ આપનો તે દબદબો હતો કે આપની બીકથી કોઈ નોકર આપથી કંઈ પણ કહી શક્યો નહીં.

બ્યારે યાદગાર મોહમદ હોઝની તરફ આવ્યો અને પોતાના ગાલીચાઓ પાસે ખ્વાજા સાહેબની પથારી જોઈ ઘણું ગુસ્સે થઈ નોકરોને બોલવા લાગ્યો કે એને અહીંથી કેમ હટાવ્યો નહીં ? હઝરત ખ્વાજા સાહેબે તેને બોલતો સાંભળી

માથું ઉઠાવ્યું અને એક એવી આત્મીક નજરથી તેની તરફ જોયું કે તે, બેભાન થઈ લોંચ પર પડી ગયો, આ બનાવ જોઈ તેની સઘળી મંડળીવાળા પણ સ્તબ્ધ રહી ગયા. અને ગાલીચા ઉપર ન બેસતાં જ્વાળા સાહેબ સામે હાથ જોડી ઉભા થઈ ગયા, આપે ત્યાર બાદ તે દુરવેશો જે જાડના તળે બેઠેલા હતા તેઓને બોલાવી હોઝમાંથી પાણી લાવી તેની ઉપર **બીરમીલકા** પટ્ટી તેના મોં ઉપર છાંટવાનું કહ્યું, પાણીના છાંટતાની સાથેજ યાદગાર મોહમંદ બાનમાં આવ્યો. અને હઝરતના કદમો ઉપર જઈ પડ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે હવે હું તમામ શુન્દાઓથી તોળાહ (પશ્ચાતાપ) કરું છું, મારો કસુર માફ કરો.

હઝરત જ્વાળા સાહેબે તેનું માથું કદમો પરથી ઉઠાવ્યું અને મહેરબાનીનો હાથ તેના માથા ઉપર ફેરવી. એહલે બેત રસુલે મકબુલ (સ. અ. વ.)ની તારીફમાં પોતાની જુવાન મુખારકથી વર્ણન કરમાવ્યો, તે સાંભળી પાસે તમામ બેઠેલાઓ ઉપર તુજદની હાજત થઈ અને વર્ણન પૂરું થયા બાદ તમામ સાહેબો તાબેદાર થઈ શીઆ પંથથી તોળાહ કાઢી અને સૌ મુસલમાન થઈ ગયાં, પછી યાદગાર મોહમંદે તમામ માલ અને જર (દ્રવ્ય) આપની પાસે હાજર કર્યો, હઝરતે તેને કુબુલ ફરમાવ્યો નહીં, અને કહ્યું, જે લોકો ઉપર તુંએ જુલમ કરેલો તેમની માંશી માંગ અને જુલમ જોરથી લીધેલો માલ તેમના માલીકોને પાછો પહોંચાડ, અને તે ઉપરાંત સઘળી માલ મીલકતને ફકારો મીસકોનેને ખેરાતમાં પુન દાન કરી આપ તેણે

એમજ ક્યું અને પછી આપની સાથે ચર્મિષ્ઠાદતમાં ગુંથાયાથી આપે વહી કાઢી જનારી દીધો અને ત્યાંજ રહેવાને હુકમ આપ્યો, અને આપ બ્રહ્મ તરફ રવાના થઇ ગયા, અને હજારો શેખ ખીદરચામાં થોડા દીવસ મુકામ કર્યો.

૨૨ ખ્વાજ સાહેબ (રહે.) એક દીવસ અનાસાગર તળાવની પાસે પહોંચી ઉપર ખેડેલા હતા એટલામાં ત્યાં એક ભરવાડો આપની નજરે પડ્યો, તે ભરવાડો ગાયના બચ્ચાઓને ચરાવી રહ્યો હતો.

આપે તેને બોલાવીને ફરમાવ્યું કે થોડું દુધ અમને પીવાડ તે બોલ્યો, હે હજારત, હમણું આ બચ્ચાઓ છે એ બચ્ચાઓની વચ દુધ આપવાની નથી. ત્યારે આપે તેમાંથી એક બચ્ચાની તરફ દિશારો કર્યો કે એમાંથી દૂધ કાઢ. આ સાંભળી તે મશ્કરી સમજ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે ખ્વાજ સાહેબ, આ વાત અકકલથી કિલરી છે. કોઈ જગ્યાએ પણ એટલી વયનું બચ્ચું દુધ દઈ શકે છે? આપે ફરમાવ્યું કે ખેર તું મારા કાદીરે ખુદાની કુદરતનો પણ તમાસો જોઈ લે. ત્યારે આજીઝ થઇને ભરવાડો તે બચ્ચાની પાસે ગયો અને તેના થાનો (આંચળો)થી હાથ લગાડ્યો તો તેમાં દુધ ભરેલું માલમ પડ્યું. તેણે વાસણ લાવી દોહવા શરૂ કર્યું ત્યારે કંઈ એક વાસણો દુધથી ભરાઈ ગયાં. અને ચાલીસ માણસોએ ઘણુંજ પેટ ભરી દુધ પીધું! તે ભરવાડો હજારત ખ્વાજ સાહેબ (રહે.)ની આ કરામત (અમલદાર) જોઈ અચરજ કરવા લાગ્યો, અને તરતજ મુસલમાન થઇ ગયો.

૨૩ બહુખમા એક હકીમ ઝીયાઉદ્દીન નામનો તત્તાની ને મહા શક્તિ ધરાવનારો હતો. તેનો એક બગીચો હતો જેમાં તેનો એક મંદિરો (પાઠશાળા) કાયમ હતો અને તે પોતે શાગરી દોને શીખવતો. વળી હકીમ ઝીયાઉદ્દીન તે યોગ વેદાંત એટલે તસવુફને બીલકુલ માનતો ન હતો. શાગરીદોને પણ એવીજ રીતે શીખવતો કે વિદ્યા નકામી છે, તેનું શીખવું બ્યર્થ છે. આ લોકોનું નામ આવે ગાજો દેતો. એટલે કોઇ સુંસી અને દુરમે જનો કાયલ નહી હતો હઝરત પવાળ સાહેબ [૨૬]. નિા નીચમ હતો કે તીર કમાન ચકમક દરેક વખત મુસફરીમાં :પોતાની સાથે રાખતા હતા અમર રોઝો ઇફતાર (અપવાસ ખોલવું તે) કરતી વખત કોઇ ચીજ હાથર ન હોતી તો શીકારથી રોઝો ઇફતાર કર્યા કરતા હતાં.

એક દીવસ પવાળ સાહેબ (૨૬.)નું તે બગીચા તરફ જવું થયું અને ઇફતારનો વખત થઇ ગયો. જેના લીધે આપે એક કુલંગ (મુરગ)નો શીકાર કરીને ખાદીમથી ફરમાવ્યું કે એના કવાબ ખતાવી લાયો. એમ કહી પોતે એક ઝાડ નીચે નમાઝ પઢવામાં મશગુલ થયા. એટલામાં એજ રસ્તે થઇ હકીમ ઝીયાઉદ્દીન પણ જતો હતો અને હઝરતને ઇખાદત (બકિત) માં મશગુલ થયલા જોઇ તે ઝાડો હેઠળ જરા વીસામો ખાવાને આવી બેઠો. જ્યારે હઝરત નમાઝથી પરવારી રહ્યા તો તેણે સલામ કર્યો. હઝરતે સલામનો જવાબ આપી પોતાની પાસે બેસાડ્યો, અને વાતચીત કરી રહ્યા હતા કે

ખાદીમે કવાળ હાઝીર કર્યો. પછી હઝરતે થોડાક કવાળ તેમાંથી જુદા કરી બીરમીલાહ કહીને હકીમ ઝીયાઉદ્દીનને આપી ખાવાનું શરૂ કર્યું. હકીમ ઝીયાઉદ્દીનને એક લુમકો (કાળ્યો) ખાતાંજ તેના મનમાં જે તત્ત્વજ્ઞાનના અધારાં જામેલાં હતાં તે ખુદાઈ પ્રકાશથી બદલાઈ ગયા ત્યાર બાદ પોતાની આગળ વધેલું ખવાળ સાહેબે તેને આપ્યું, તે ખાતાંજ તેની ખુદાઈ દુનિયા જોવાની આંખો ઉઘડી ગઈ છેવટે તે નેઅમત બરદાસ કરવાની તેમાં શક્તિ રહી નહીં તે બેભાન થઈ જમીન ઉપર પડી ગયો. જયારે તે ભાનમાં આવ્યો તો પોતાને એક નવી જહાનમાં જોયો અને પોતાના શાગરીદોની સાથે આપના હાથ મુઆરક ઉપર મુરીદ થઈ ગયો. હઝરત ખવાળ સાહેબે તેને ખીલાફત આપી અને ત્યાંજ રહેવાનો હુકમ દીધો.

૨૪ યુગદાદ શરીફમાં આપ રહેતા હતા, તો આ ખબર તમામ લોકોમાં પ્રખ્યાત થઈ ગઈ હતી કે આપના આસ્તાના મુઆરક (ખાસ રહેવાનું ઘર) ઉપર જે માણસ ત્રણ દીવસ સુધી રહે તે જોઈએ તેવો ફારસીક ફાઝર કેમ નહીં હોય પણ વલી કામીલ થઈ જાય છે.

એક ફારસીક આ સાંભળી આપના હુજરાના દરવાજા ઉપર હાથર થયો અને રડવા લાગ્યો. આપે તેની આવાજ સાંભળી બોલાવ્યો અને તોળાઈ ઇસ્તેગદાર પડાવ્યું. ત્રણ દીવસ સુધી તે માણસ ખીદમતમાં હાથર રહ્યો. અને પાંચો વખતની નમાઝ આપની સાથે અદા કરીથી. આપે પોતાના આત્મીક ખાતીની ફેઝ

છુપા ફાયદા) થી તેને પણ વલી કામીલ કરી દીધો.

૨૫ એક દીવસ હઝરત ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) પોતાના માદીમે સાથે બેઠેલા હતા એટલામાં રાગ્ન પૃથ્વીરાજના લક્ષ્મરનો પેક માણસ પહેરણુની અસ્તીન (ખાંચ) માં છરી છૂંચાવીને માવ્યો અને તાબેદારોની માફક મુરીદ થવાની આરબુમાં આવીને ડો. હઝરત ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ફરી ફરી તેની તરફ નેતા હતા. અને હસ્તા હતા. થોડીવાર પછી આપે ફરમાવ્યું : દુરવેશની પાસે કોઇપણ માણસનું આવવું બે કારણોથી માલી નથી.

એક તો મુરીદ થવાના વીચારથી આવે છે અથવા હંમ્મ મહોંચાડવાના વીચારથી આવે છે, તું પણ એ બેમાંથી જે વીચાર કરીને આવ્યો છે તેને પુરો કર. આ સાંભળતાંજ તે માણસે ખાંચમાંથી છરી કાઢીને સૌના સામે નાંખી દીધી અને કદમો પર પડી મારી માંગનારો થયો ત્યારે આપે તેને મુસલમાન બનાવીને મુરીદ કયો, પોતાની ખુશ અકીદગીના કારણથી તે માણસ કામેક્ષીનમાંથી થયો, અને પપ, વખત હજ કીધી અને છેવટે મકકા શરીફમાં વક્રાત પામ્યા અને ખાનઝે કાબામાં જ્યાં મુગ્નવરોના મઝાર (કબ્રસ્તાન) છે ત્યાંજ તેની પણ કબર છે.

હઝરત ખવાજ મુહમુદ્દીન (રહે.) ના કદમે
 મુખારકથી અગ્નીનું બાગ થઈ જવું અને
 અગ્ની પુજ્યોનું આપના હાથ ઉપર
 ઇસ્લામ ધર્મ કબુલ કરવાનું વર્ણન.

મોઅતખર કીતાબોમાં સહી રીવાયત 'છે કે એક વખત
 મુસાફરીમાં આપે અગ્ની પુજ્યોના શહેરમાં પહોંચી તેનેથી
 થોડે છેટે જઈ મુકામ કર્યો અને આપનો એક ખાદીમ અગ્ની
 પુજનારાઓ પાસે અગ્ની લેવા ગયો તો તે લોકોએ અગ્ની
 આપી નહી. ખાદીમે પાછો આવી તમામ હકીકત વર્ણન કીધી
 ત્યારે આપ પોને જાતે ત્યાં તશરીફ લઈ ગયા. જો વખતે કંઈ
 એક અગ્ની પુજ્યો ત્યાં હાજર હતા તેઓમાંથી એકનું નામ
 મુખતાર^૧ હતું, તેની જગ્યામાં (ખેળામાં) તે વખત સાત વરસની
 વયનો એક છોકરો રળીઆમણો ધણો ખુબસુરત હતો કે જેનું
 વર્ણન આગળ લખવામાં આવશે. હાલમાં તો આપથી મુખ.
 તારના સવાલ જવાબ થયા હતા તે વાંચકો સનમુખ રજુ કરું છું.
 ખવાજ^૨ (સવાલ)-તમે અગ્નીને શા માટે પુજો છો ?

૧ આ મુખતાર તમામ અગ્ની પુજકોનો સરદાર હતો.

૨ ઉપર સવાલની અંદર ખવાજ પછી ઠાંપ મુકી છે તેને ખવાજ
 મુહમુદ્દીન ચીશ્તીનો સવાલ સમજવો અને મુઠ્ઠી ઠાંપ મુકી છે તેને
 અગ્ની પુજ્યોના સરદાર મુખતારનો જવાબ સમજવો.

મુ० (જવાબ)—અગ્નીને અલબ્ધતા અમો માનીએ છીએ,
એનેજ પરમાત્માનું નુર સમજીએ છીએ
અને એનીજ બંદગી પણ કરીએ છીએ.

જવાબ (સવાલ)—તમો આબેદ (બંદગી કરવાવાળા) છો. ઘણો
મુદતથી આગને પુજ્યા કરો છો અને
અગ્ની સાથે આટલો બધો ઘાટે સંબંધ
ધરાવો છો તો આપ અગ્નીની અદર જરા
હાથ તો નાખી જુઓ અથવા આગને
તમારા હાથમાં ઉઠાવી લીધો !

મુ० (જવાબ)—અગ્નીનું કામ બાળી નાખવાનું છે. તેની
બંદગી કરનારો અને બંદગી નહીં કરનારો
સર્વને બાળી ખાક કરી નાખે છે

પ્રવાળ મુર્ધનુદીન એ પ્રમાણે સાંભળી હંસવા લાગ્યા અને
મુખતારના છોકરાને ગોદમાં લઇ અગ્ની પુજકોની અગ્નીમાં
દાખીલ થયા અને લોકોની આંખોથી જેમ થઇ ગયા. આ વાતનો
ફેલાવો શહેરમાં ઘણો થઇ ગયો અને દરેક માણસ આ અચંપો
પમાડનારી વાત સાંભળી જોવાને માટે દોડતા ચાલ્યા આવ્યા.
તમામ અગ્ની પૂજનારાઓ બહારથી શોરગુલ (હોહોકાર)મચાવી
મુખતારના પૂત્રને લીધે ઘણો અફસોસ કરતા હતા, પણ તેઓ
અગ્નીમાં નહિ જઇ શકવાના કારણે અશક્ય હતા.

તેઓ મડગડ કરી રહ્યા હતા. એટલામાં થોડીજ વારમાં
આપ તે છોકરાની સાથે સારી રીતે અગ્નીથી બહાર તરારી

લાગ્યા. તમામ અગ્નિપૂજ્યો આપની આ કરામત જોષને ઘણું અચંબામાં પડ્યા અને તે છોકરાથી અગ્નિમાં જવાની તેમ અગ્નિની ઝાલથી બચવાની તમામ હકીકત પૂછવા લાગ્યા.

ત્યારે છોકરાએ કહ્યું કે જ્યારે આપ હઝરત મને ગાદમાં લઈ અગ્નિની વચ્ચેવચ્ચમાં દાખીલ થયા તો હું ચુપકો થઈ ગયો અને ભયના કારણે મારી આંખો બંધ થઈ ગઈ. પણ જ્યારે આંખો ખુલ્લી થઈ તો અગ્નિને એક એવો દીલખુરા બગીચો પામ્યો કે જેમાં સ્વર્ગના બગીચા જેવો બહાર આવતો હતો.

આપની આ કરામત જોષ થોડા અગ્નિ પૂજનારાઓ તથા મુખનાર તે છોકરા સાથે મુસલમાન થઈ ગયા. હઝરત ખ્વાજ મુઘનુદ્દીન ચીસ્તી (રહે.) એ મુખતાગનું નામ અબદુલ્લા અને તેના છોકરાનું નામ મુઆહીમ રાખ્યું અને એક વરસ છ માસ તેઓને જાહેરી ધાર્મિક કદમનું જ્ઞાન આપી બાતીની આત્મિક વિદ્યાથી ભરપૂર કરી કિયે દરજ્જે પહોંચાડી આપ્યો.

હઝરત ખ્વાજ મુઘનુદ્દીન (રહે.) ની કરામતથી

એક વૃદ્ધ સ્ત્રીના પુત્રનું સજીવન થયું.

એક વૃદ્ધ સ્ત્રી હઝરત ખ્વાજ મુઘનુદ્દીન ચીસ્તી (રહે.)ની ખીદમતમાં આવી વિનંતી કરવા લાગી કે હું હઝરત ખ્વાજ, ખ્વાજગાં: આજુઝા ઉપર રહી કરનારા ! આપ અતાએ રસુલે ખરહુક છે. આપના દરવાજાથી કોઈપણ સલાહ કરવાવાળો

ખાલી ફર્યો નથી. હું પણ મારી મુરદમી ભરપુર થઈ જઈં તો
શી નવાઇ છે ? એ કહી નીચે પ્રમાણે શેઅરો કહ્યા.

સંખેર

બ જુઝ તેરે શહે વાલા મુઘનુદીન,
નહિ મેરા ખખર લેવા મુઘનુદીન.
નેહાયત દુઃખકી મારી હું નહિ કોઇ યહાં મેરા,
બ જુઝ તેરે મેરે ખવાજ મુઘનુદીન.
તુમેહારી ઝાતે આલીકા ભરોસા મુજકો કામીલહે
મેરા મતલબ ખર આએગા મુઘનુદીન.
કહાં ફરિયાદ લેકે જઈં ચેહ દુઃખ ફર્કી મારી.
મેરા હે કોન તુમ બીન યા મુઘનુદીન.

આ સાંભળી ખવાજ સાહેબે ફરમાવ્યું કે તારી જે હકીકત
છે તે ખ્યાન કર. તેણે અરજ કીધી કે હું હઝરત આ ગરીબ
આજીવનો એક પુત્ર હતો તે જે કંઈ કમાવી લાવતો તેની ઉપરજ
હમારો ગુજરો ચાલતો હતો આજ રાત્ર તેનું મૃત્યુ થઇ ગયું અફસોસ
કે, તેણે હમારો આજ સુધી કમાવીને ખર્ચો પૂરો પાડ્યો પણ તેના
લીધે આજે કફન, દફન કરવાનો સામાન પણ અમારી પાસે
નથી એમ કહી નીચે પ્રમાણે બોલવાં લાગી:—

કરો અલતાફ મુજપર ખવાજ સાહેબ.
કે હો તુમ બન્દએ પરવર ખવાજ સાહેબ.
કફં ફરિયાદ મેં બખ કીરસે જા કર,
તુમેહારા છોડકર ફર ખવાજ સાહેબ.

મેરી મુશ્કીલ કરો આમાં ખુદારા,
કે હું મેં ગમસે મુઝરત ખ્યાળ સાહેબ,
મસીહાએ ઝમાં હો આપ બેશક.
નઝર અલતાફકી રખના હમેશાં, ખ્યાળ સાહેબ.

તેની ફરીયાદ સાંભળી ફરીયાએ શક્રક્રત (મહેરખાનીને સમુદ્ર) નેશમાં આવ્યો અને કહ્યું; અય વૃદ્ધ, તું આટલી બધી શીકર નહીં કર ખુદા પાક બખ્શીશ અને રહમકર્તા તથા દરેક બીમારીની દવા આપવાવાળો દરેક માણસના દીક્રાનો મોટો હકીમ છે. જેને જેઘએ તેને દબજત (મોટી પદ્ધિ) અને જેને જેઘએ તેને ઝીલ્લત (નીચી પદ્ધિ) આપે છે. તેઓનો માક્ષીક અને પાલ શાદ છે. ટાઇ તેના જેવો બક્ષીશ કર્તા નથી. તે પાલવાવાળો ખુદા કાદીર છે. જેણે “કુન” થી તમામ જહાનને પેદા કરીધો તેની કુદરત હરએક ચીજમાં જગત્તહેર પ્રકાશી રહેલી છે. પક્કી આપે પોતાના મુરીદોને હુકમ કર્યો કે સામાન કદન દફનનો લાનીને અમને ખચર આપો.

આપની તશરીફ લાવવાની ખચર સાંભળીને અલ્લાહની મખ્સુદની (લોકોની) એવી રીતે હક જામી ગઇ કે એક એકની બાબુથી બાબુ મલી જતી હતી. કે એકાએક તે વૃદ્ધ ઉપર હુઝુરની નજર પડી. જેયું કે છોકરાના શીરાકમાં રહે છે, સારે આપે તેની તરફ રગુ થઇ કહ્યું કે.

બુ.દીયા ન શીક કર કે નીજહયાં કરીમ હે,
વોહ જાનતા હે હાલ દિલોંકા અલીમ હે.

[૫૫]

મત શીક કર કે રહમ કરેઆ વોહ કિસીયા,
કયું કે ઝાત ઉરકી ગદુરફહીમ હે.
સખકો ફના હે એક બકા હે ઉરકી ઝાત,
કાયમ અસદુરામ વોહ રખે કદીમ હે.

છેવટે આપ જનાઝા આગળ તશરીફ લઈ ગયા અને
શબના મોઢા તરફ ઉભા રહી કહ્યું કુમ્હે એઝનીઘાહ (ઉડી
જા પરમતમાના હુકુમથી) તેજ વખતે તે યુવાન જીવતો થઈ
ગયો. આ વૃદ્ધ એ ચમત્કાર જોઈને પગો ઉપર પડી અને દરેક
રીતે મોટેથી શુક બગાવી લાવી.

હઝરત ખવાજા મુઈનુદ્દીન ચીશ્તીની કરામતથી
બીજા મુરદાનું સજીવન થયું.

સીરતુલ અકતાબમાં લખ્યું છે કે એક દીવસ એક સ્ત્રી
આપની ખીદમતમાં હાજર થઈ વિનંતી કરી રહી પડી અને
કહેવા લાગી કે હું ખુદાના પ્યારા, મારા એક ફરજદારને જાલીમ
હાકીમે નાહક કતલ કરાવ્યો છે અને તે બાબે હું આપની
ખીદમતમાં ઇન્સાફ મેળવવાને માટે હાજર થઈ છું.

ઉપરું વર્ણન જે વખતે કહ્યું તે વખતે આપ વઝુ (શરી-
અત પ્રમાણે મોઢું ધોવું) કરી રહ્યા હતા- તેટલા માટે આપે
કહ્યું કે પાછું વર્ણન કર. તે સ્ત્રીએ બીજી વખત અરજ કીધી.

જ્યારે ખ્વાબ ગરીબુન્નવાઝે આ વાત ધરાબર સાંભળી કે તરતજ આપ અસા મુબારક (મોટી લાકડી) હાથમાં લઈ ઉભા થયા. તમામ મુરીદો અને શહેરમાં ખાસ-આમ લોકો આ હાલ સાંભળી આપની સાથે ચાલ્યા તે દરેક માણસની જીભ ઉપર આ બોલો હતા કે પરમાત્મા ખેર કરે. જેમએ છેવટ એતું શું થાય છે ?

આખર જે જગ્યા ઉપર તે કતલ થયેલો છોકરો પડેલો હતો ત્યાં તેના માથાં પાસે આપ જઇને બેઠા અને ધડની સાથે અલગ પડેલું માથું જેડીને આપે ફરમાવ્યું કે અય જવાન અગર જલ્લીમ હાકીમે જીલમથી તને બેગુન્હા કતલ કર્યો હોય તો ખુદાના હુકમથી ઉભો થઇ જા !

એ પ્રમાણે બોલો કહી આસા મુબારક તેના શરીર ઉપર નાખ્યો. અસો શરીર પર પડતાં અને ઉપલા શખ્દોનો ખ્વાબ ગરીબુન્નવાઝના મુબારક મોઢેથી નીકળતાંજ છોકરો આજસ મરડીને ઉભો થઇ ગયો. પછી આપે તે છોકરાને તેની માતાના સ્વાધીન કર્યો અને હઝરત ખાનકાહમાં તશરીફ લઇ ગયા.

હઝરત ખ્વાબ મુઈનુદ્દીન ચીશતી (રહે.)ના ફરમાનો.

૧-એક દીવસ આપે ફરમાવ્યું કે પરમાત્માને ઓળખવાની નીશાની દુનિયાથી છે, અને ફરમાવ્યું જ્યારે હું મારા પોસ્તથી બહાર આવ્યો. આશિક, માથુક અને ઇસ્કને એક

જોયો એટલે જ્યારે વેહદતની દુનિયામાં પહોંચ્યો તો સહને એકજ પામ્યા અને એમ પણ દ્રુમાવ્યુ' કે સુરીદ હકદાર ફરનો (ફહાની નેઅમતનો) તે વખતે છે. કે ફાની દુનિયામાં આકી રહે અને સુરીદ સાળીત કદમ તે વખતે થાય છે કે વીસ વરસ સુધી કોઈ એક પણ ગુન્હો (પાપ) તેનાથી થયો નહિ હોય.

૨-દ્રુમાવ્યુ' કે હાજી ખાનએ કાઅખા'નો તવાફ કરે છે અને આરેફ પોતાના દીક્ષમાં અરશના આજુબાજુ ફરતે પડદો તઆઝીમનો તવાફ કરે છે અને દ્રુમાવ્યુ' કે મેં એ કંઈ મુદત સુધી ખાનએ કાઅખાનો તવાફ કયો. હવે એક મુદતથી ખાનએ કાઅખા માફ તવાફ કરે છે.

૩-દ્રુમાવ્યુ' કે જે વખતે દોજખ (જહન્નમ) કયામતમાં આવશે તો તમામ વખત કયામત (હીસાબનો દીવસ) નો બળવા લાગશે. તેનાથી બચવાને માટે તે બંદગી (ભકિત) ખુદાવન્દે તઆલાની કરવી જોઈએ કે જેનાથી બેહતર કોઈ બંદગી નહિ હોય અને તે બંદગી કેવી છે તે નીચે પ્રમાણે છે:—

(૧)-દર્દમન્દોની ફરીયાદ સાંભળવી. (૨) આજઝો તથા ખીયા-રાઓની હાજત પુરી કરવી. (જે જરૂરીયાતી કાર્ય હોય તેને પૂર્ણ કરવું.) (૩)-ભૂખ્યાને ખવાડવું. (૪) તરસ્યાંઓને પાણી પીવાડવું.

૧ પવિત્ર કાઅખાનું સ્થળ. ૨ સુરી એટલે જે લોકોએ ખુદાને યોગબી લીધો છે તે.

વળી નીચે પ્રમાણે કહ્યું કે જે કોઈ નીચસી ટેવોને અપ-
ત્યાર કરશે તેને અસ્થાહતઆલા મિત્ર રાખશે.

(૧)-સખાવત દરીયાની માફક કરવી એટલે દુનિયાને એક સરખો
કાયદો પહોંચાડવો. (૨)-મેઢરઆની સુરજની બરાબર કરવી
કે જેની શેશની તમામના માટે આમ છે. (૩)-આજઝી
(નમનતાઇ) પૃથ્વીની સપાટી માફક કરવી એટલે દરેકને
માટે એક સરખી તવાઝો ચાલું રાખવી.

૪-હઝરત ખ્વાજા કુત્બુદ્દીન અખત્યાર કાકી અવેશી
દહેલ્વી (રહે.) પોતાના લખાણોમાં લખે છે કે શહેર ખુમદદ
શરીફમાં અબુલ્લેસ સમરકન્દી (રહે.)ની મસ્જિદમાં ફકીર શફ
એઅતથી મુશરફ (મુરીદ) થયો તે વખતે હઝરત શેખ સાહુ-
બુદ્દીન ઉમર સહેરવર્દી, શેખ ફાઝિલ કર્માની, શેખ બુરહા-
નુદ્દીન મોહમંદ ચીસ્તી, શેખ તાજુદ્દીન મોહમદ અસફહાની
(રહે) વિગેરે. ખીજા ઘણાંક મહાત્માઓ ત્યાં હાજર હતા તેઓની
વચમાં હઝરત પીરો મુર્શીદે નમાઝના બારામાં દરમાયુ' કે
અંદાને (મનુષ્યને) નમાઝની અંદર કુરબે ઇલાહી (ખુદાથી નજ-
દીક થવું.) હાંશીલ થાય છે. નમાઝ મુસલમાનોની મેઅરાજ છે,
નમાઝ એક હુપો ભેદ છે. જેવું અંદો પોતાના પરવરદીગારથી
આરજ કરે છે. જેવી રીતે ઇતમીનાન અને હુઝુરી કલ્મ અને
મશગુલી નમાઝમાં થાય છે તેવીજ રીતે કુરબે ઇલાહી થતુ
જાય છે (જેમ જેમ વધુ ખુદાની તરફ ધીમે ધીમે હૃદય લાગે
અને નમાઝમાં સંપુર્ણ રીતે મશગુલ થાય તેમ જલદી ખુદાથી
નજદીકી થાય છે.

૫-પછી ફરમાવ્યું કેાઇ પણ મનુષ્યને ખીદમત અને મેહ-
નત કર્યા વગર કંઇલી મલતું નથી.

શએર.

હર કે ખીદમત કરદઓ ગામદુમ શુદ,

હર કે ખુદરા દીદઓ મહરમ શુદ.

(યાને જે કોઇએ ખીદમત (તાબેદારી) કાધી તે મોટા
ભાગ્યશાળી થયો. જે કોઇએ પોતાને જોયો તે અભાગ્યો રહ્યો.)

જે કંઇ જેને નેઅમત મલી તે ખીદમત અને મહેનતથીજ
મલી છે. મુરીદને જોઇએ કે પીરના હુકમથી જરા પણ ફરે
નહિં. હર અમલ અને વઝીફા જે પ્રમાણે હુકમ હોય તે ઉપર
બરાબર તાબેદારીની સાથે ચાલે.

૬-પછી ફરમાવ્યું કે કિતાબ તઆલીહામાં^૧ લખ્યું છે કે
દરરોજ એ ફરીક્તા આશમાનથી જમીન ઉપર ઉતરી તેમાંથી
એક નીદા (અવાજ) કરે છે કે જેણે ખુદાવંદે તઆલાનો ફરજ
છોડયો તે ખુદાની જમીનગીરીથી બરી છે. (પરમાત્માના હુકમથી
ઉલટો છે) અને બીજો નીદા કરે છે કે જેણે સુન્નત હઝરત
રસુલે મકયુલ (સ. અ.)ની અદા કાધી નહિં તે કયામતના
દિવસે આપની શકાઅતથી મહરમ રહેશે.

સઆદત (મોક્ષ) તે મુસલમાનોને છે કે જે નમાઝમાં

૧ આ મોઅતેઅર કિતાબના લખનાર હઝરત ઇમામ અબુ-
હલેસ સમરકંદી (રહે.) છે.

મોહું કરે નહિં અને મુકરર (નીમેલા) વખત ઉપર નમાઝ અદા કરે છે.

અને હજરો અફસોસ તે મુસલમાનો ઉપર કે જે મૌલાની બંદગી (ભક્તિમાં વાર લગાડે છે. કિતાબ રોઝામાં^૧ લખ્યું છે કે ફરમાવ્યું રસુલે મકબુલ (સ. અ.) એ કે ઘણાં મોટા ગુન્હાઓમાં (પાપોમાં) તે ગુન્હો છે કે એકદી કરવી એ નમાઝોતું એટલે એ વખતની નમાઝ એક વખત મેળવી પડતું તે.

પછી ફરમાવ્યું કે જે માણસ પાંચો વખતની નમાઝ હમેશા વખત ઉપર પદશે તો કયામતના દીવસે નમાઝ તે માણસના આગળ થશે.

૭-પછી ઇરશાદ ફરમાવ્યો કે ફરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સ. અ.) એ કે જે માણસ નમાઝ નથી પઢતો તેનું ઇમાન પુરું નથી.

૮-પછી ફરમાવ્યું કે વેલ^૨ની તફસીરમાં ઇમામ ઝાહિદ (રહે.) એ લખ્યું છે કે વેલએ ઘણાં સખત અઝાબથી કંટાળી જઇ ૭૦ હજાર વખત અલ્લાહ તઆલાની દરગાહમાં ઉઝર કર્યો કે હે અલ્લાહ તઆલા, આટલો સખત અઝાબ કયા લોકોને માટે

૧ આ કિતાબના લખનાર હઝરત ઈમામ ચહયા હસન રીન્દોઝી (રહે.) છે.

૨ વેલ એ જહન્નમના એક માઇલનું નામ છે. ઘણાંકો એને માટે લખે છે કે જહન્નમમાં એક જંગલ છે તેનું એ નામ છે, જેમાં ઘણાં સખત અઝાબ રાખવામાં આવ્યો છે.

છે ? હુકમ થયો તે લોકોના લીધે છે કે જે નમાઝને બરાબર નીમેલા વખત ઉપર પડતા નથી અને ઝઝા કરે છે.

૯-ધરશાદ ફરમાવ્યું કે જે કોઈ માણસ કોઈને પેટ ભરી ખાતું ખવાડે તો હક સુખ્હાનહુ તઆલા કયામતના દીવસે તેના અને જહન્નમના વચમાં સાત પડદાઓ ઉમા કરી દેશે કે વચમાં દરેક પડદના પાંચસો પાંચસો વરસનો રસ્તો હશે.

૧૦-પગ્ની ફરમાવ્યું મેં યુગદાદ શરીફની જનમે મસ્જિદમાં મોસાના અમાનાહિન (રહે.) કે જે ધણા ખુશરુ હતા તેઓને જહન્નમના બારામાં વાંઝેજની અંદર કહેતાં સાંભળ્યું હતું કે એક વખત ખુદાવંદે તઆલાએ મુસા (અ.) થી જહન્નમનો હાલ ખ્યાન ફરમાવ્યો કે અય મુસા, જહન્નમમાં એક ધર બનાવવામાં આવ્યું છે કે તેનું નામ હાવીયા છે અને એ હાવીયા સાતમી જહન્નમમાં મોટી સખ્ત અજાબની જગ્યા છે. ધણું મોટું અંધારું તેમ સાંપ, વિષ્ટુ વિગેરે ઝેરી જનવરોથી ભરેલું છે. વળી તેમાં હદથી વધારે પથ્થરો છે તે દરરોજ ગરમ કરવામાં આવે છે. હે મુસા, અગર એક ટીપું તે તકલીફતુ દુનિયામાં પડે તો તમામ દુનિયાનું પાણી સુકાઈ જાય અને પહાડે પીગળીને પાણી થઈ રેલો વહેવા લાગે અને તેની ગરમીથી સાતો જમીન ફાટી જાય. અય મુસા, આ અજાબ એ ટોળાઓને માટે પયદા કર્યો છે. એક તે લોકોના લીધે કે જે નમાઝ પઢતા નથી અને ખીજન તે ટોળાના માટે કે જે મારા નામની જુદી કસમ ખાય છે.

૧૧-એના બાદ દુરમાવ્યું કે મોહ્યતમાં સત્ય તે છે કે જ્યારે દોસ્તના તરફથી કોઈ મુસીબત (દુઃખ) પહોંચે તેને ઘણાંજ આનંદથી કબુલ કરે. અગર થોડું થોડું કરીને બાળવામાં આવે અહીં સુધી કે રાખોડી થઈ જાય અને દમ મારે નહિ જે કંઈ ભય તથા તકલીફ દોસ્તના તરફથી પહોંચે તે તેમાં રાજી રહે અને જ્યારે તકલીફ અથવા દર્દ પહોંચે તો તેના ઉપર સખર કરે.

૧૨-પછી દુરમાવ્યું કબ્રસ્તાનમાં કાંઈ આવું અથવા પાણી પીવું ન જોઈએ. જે કાંઈ એવું કરે તે **મલકુન** છે (લાઅનત કર્યો ગયો) વળી ત્યાં જોરથી હસવું પણ જોઈએ નહિ. કેમકે તે ભયની જગ્યા છે અને હેતુ તથા ધમિરતનો મુકામ છે.

૬૩-પછી દુરમાવ્યું. પાંચ ચીજોનું જોવું ઇબ્બાદત છે. (૧) માતા પિતાનું મોટું જોવું ફરજંદોને માટે ઇબ્બાદત છે કેમકે દુરમાવ્યું રસુલે ખુરા (સ. અ. વ.) એ જે મોહુસ પોતાના માતા પિતાનાં મોટાને અસ્લાહના લીધે જુએ તો તેના નામએ આમાલમાં એક લખતો સવાબ લખવામાં આવે છે અને જે ફરજંદ પોતાના માતા પિતાની કદમમોસી કરે તો હજાર વર સની ઇબ્બાદતનો સવાબ તેના નામએ આમાલમાં લખવામાં આવે છે. અવ્વલ તેના નમામ ગુન્હાઓ બખશાઈ જાય છે.

દુરમાવ્યું હજરત ખવાન ખાલિદ ખુસ્તામી (રહે.) એ કે મને જે કાંઈ કહ્યો મળ્યો, તે માતા પિતાની ખીદમતથીજ મળ્યો છે. વળી (૨) જોવું **કુઆન સરીફનું**. જે માણસ

કુર્ચાન શરીર પટે છે તેના સવાળ તેના નામએ આમાલમાં લખાય છે. એક નો કુર્ચાન શરીરનું, - ખીજું જોવાનું. અને દરએક હરેક (અક્ષર)ના બદલામાં દસ દસ નેકીઓ તેના નામએ આમાલમાં લખાઈ જાય છે અને દસ દસ બદલીઓ દુર થાય છે જે આંખોથી કુર્ચાન શરીર જોવામાં આવે તે આંખો દુનિયાની મુસીબત (દુઃખ)માં કાઢાયું વખતે મુખનેલા થતી નથી (૩) આલીમોની ઝીયારત કરવી જે માણસ પોતાની જીંદગીની હાલ-તમાં આલીમોના ચહેરા (મોઢા)ને ખાસ કરી અલ્લાહને માટે જુએ છે તો અલ્લાહ તઆલા તે નજરથી એક ફરીસ્તો ઉત્પન્ન કરે છે અને તે ફરીસ્તો કયામત સુધી તેના લીધે દુઆએ મગ શીરત (છુટકારા માટે અરજ કરે છે) ચાહે છે.

જેના દીવમાં ઉકમાં અને મશાએખોની દોસ્તી (બાધચારો મિત્રાઈ) હશે. ખુદાવદે તઆલા એક હજાર વરસની ઈબ્દતનો (મક્તિનો) સવાળ તેના આમાલનામામાં લખશે અને અગર એ હાલતમાંજ તે શુજરી જશે તો કયામતના દીવસે ઉલમાઓનાં ટોળામાંથી ઉઠશે. વળી મુકામ તેનું ઈશ્લાહ થશે જે માણસ આલીમોને વધારે જુએ અને તેઓની સોહબતમાં ખેસે અને ૭ દીવસ તેઓની ખીન્મત કરે તો અલ્લાહ તઆલા તમામ શુન્હા તેના માફ કરમાવે છે. વળી સાત હજાર વરસની નેકીઓ તેના આમાલનામામાં લખાઈ જાય છે. (૪) કાઅબા શરીરની ઝીયારત કરવી. જે માણસ

૧ ઇસ્લામ એ બહીસ્તમાં એક હિતમ જગ્યાનું નામ છે.

ક્રામ્યા શરીરની ઝીયારત કરશે, હજાર વરસની ઇઆદત અને હજારો સવાબ તેના આમાલનામાં લખ્યો જશે વળી તે મનુષ્ય પુરુષ થશે (૫) જોવું પોતાના પારનું. મુરીદને માટે પોતાના પીરો મુશ્ફિદને જોવું અને તેની ખીદમત કરવી એ ઇઆદત છે. જે માણસ એક દીવસ પોતાના મુશ્ફિદની ખીદમત કરે. અલ્લાહ તઆલા એક હજાર મહેલ, ઘણાં મરવાહીદ (સત્યા મોતી)ના જન્નતમાં અતા કરશે. જેના દરેક મહેલમાં એક હજારે દુર (ખુશસુરત અને પાક સ્ત્રી) હશે. વળી તે માણસ કયામતના દીવસે દિસાબ આપ્યા વગર જન્નતમાં દાખલ થશે.

મુરીદને લાઝીમ છે કે પોતાના પીરના કાવો અને કહેવા ઉપર બરાબર એકસ રીતે ધ્યાન રાખે અને જે કંઈ તે હુકમ ફરમાવે તેને ચાચા દીલથી ખત્તવી કાવે અને જ્યાં સુધી થઈ શકે પોતાના પીરની ખીદમતથી ગેરહાઝર રહે નહિ. આ કહ્યા બાદ હઝરતની આંખમાં પાણી ભરાઈ ગયાં અને :ફરમાવ્યું કે કયામતના દીવસે આંખીયાઓ અને આંધ્યાઓ સાથે કંપ્રાથી ઉઠાડવામાં આવશે અને તેઓના ખભાંઓ ઉપર કમ્મલો પડેલી હશે.

દરેક કમ્મલની અંદર થોડામાં થોડા એક લાખ દોરાઓ સુતરના તથા એક લાખ દોરાઓ રેશમના હશે અને તેઓના મુરીદ, ઝેકરાઓ, બચ્ચાંઓ આવી તે દોરાઓને ત્યાં સુધી

પકડી રાખશે કે જ્યાં સુધી તમામ મખલુક મહેશરના^૧ વખ તથા પરવારી જાય નહિ. વળી જે વખતે અલ્લાહ તઆલા તેઓને પુલ સરાત ઉપર પહોંચાડશે તે વખતે પણ તેઓ પોત પોતાના પીરની સાથે તે ત્રીસ વરસના રસ્તાને એક સેકન્ડમાં કમ્મલના દોરાઓને પકડવાની બરકતથી પુરે કરશે. અને કોઇ પણ સખતાઇ તેઓને પહોંચ્યા વગર જન્નતના દર વાજ ઉપર પહોંચીને જન્નતમાં દાખલ થશે.

૧૪-દુર્વેશોની તાકાત બાતીની (આત્મીક શક્તિ) એવી રીતે છે કે એક મીનીટમાં જે નેઇએ તે દેખાડી આપે. એના બાદ ફરમાવ્યું કે જે માણસ જહન્નમના અજાબથી ખચવે^૨ ચાહે તો ઇબાદત કરે અને આજીવની ફરીયાદને પુરી કરે, બરીઓની હાજત રવા કરે અને સુખ્યાઓને પેટ ભરી ખાવું આપે. ઉપશી વાતોથી એકતર કોઇ અમલ નથી.

૧૫-સુરએ ફાતેહા (અલ્હમ્દોની સુરત) તમામ ખીમારીઓના માટે દવા છે. જ્યારે કોઈ ખીમાર કોઇ પણ દવાથી સારો થતો નહિ હોય તો સવારની નમાઝની ફરજ અને સુન્નતોની વચ્ચેમાં ખિસ્મિલ્લાહની સાથે ૪૧ વખત સુરએ ફાતેહાને સાચા ટીલથી પઢી ખીમાર ઉપર દમ (ડુકે મારવી તે) કરે, ઇન્શા અલ્લાહો તઆલા ખીમારી સારી થઇ જશે.

અને કોઇ હાજત પુરી કરવાને તથા મુંશ્કેલી ટાળવાને લીધે એવી રીતે પઢવું નેઇએ કે ખિસ્મિલ્લાહ હિરંદમા

નિરરહિમની મીમ અલ્હમ્દોના^૧ જામથી મેળવી પદે અને છેલ્લે ત્રણ વખત ધીમે ધીમે આગીત કહે. કુર્આન શરીફમાં દરેક સુરતનું એકજ નામ સુરએ ફાતેહના સાત નામો. વળી આજ સાત હરફો છે. એનાથી મેતલખ એ કે અલ્હમ્દો પઠનારને સાત વાતો થતી નથી તે સાતે વાતો નીચે પ્રમાણે છે:—

પહેલું—સયુરી (ધીરજ) બીજું—જહન્નમ. ત્રીજું—ઝકુમ (પીપ એટલે પર) ચોથું—શકાવત (અદબખતી) પાંચમું—ઝલ-મત (મુફલેસી) છઠ્ઠું—શીરાફ (બુદાઇ) સાતમું—ખવારી (સંકટ)

અલ્હમ્દોમાં સાત આવતો છે. જે કાઠ તે પદશે તેના સાત અંદામને (ભાગ)ને જહન્નમની અગ્નિથી છુટકારો મળશે. ફરમાવ્યું કે અમો અમારા પીરો મુશ્શિદના સાથે અલ્હમ્દોની અરકતથી દરીયા પાર ઉતરી ગયા પાંચ વખત મજકુર સુરત પઢીને પાણી ઉપર પગ મુક્યો અને પાર ઉતરી ગયા. સુરએ ફાતેહા, ઇન્શીરામે મુહીમ્માત (સંકટના સમયે)ના લીધે ઘણીજ ફાયદાકારક છે. એનાથી સાડાં બીજું કાઠપણ અમલ હાજત પુરી કરવાને માટે નથી.

૧૬—જે કાઠ એ વિદ્ તથા વઝીફ પદે તેને છોડે નહિં કેમકે હદીસ શરીફમાં આવ્યું છે કે છોડતું વિદ્દોનું. છોડનાર વિદ્દોનો મલકન છે.

૧૭—સોહબતની અસર જરૂર થાય છે. જે કાઠને કંઈ

૧ મહેશર એટલે દુનિયા ક્યામતને દીવસે પરમા માને હિસાબ આપી રહે ત્યાં સુધી.

હાંસીલ થયું તે સોહયતથીજ હાંસીલ થયું છે. ખરાબ સોહય-
તથી ખરાબ અસર થાય છે અને નેક-સોહયતથી નેક અસર
થાય છે.

૧૮-જે કોઈ આરીફ ઇયાદત નથી કરતો તે હરામ રોજ
ખાય છે અને આરીફ દુન્યાનો હુસ્મન છે, વળી આરીફ સાચો
તે છે કે જેની પાસે માલ તથા સામાન કંઈ નહિ હોય.
આરીફ તે છે જેણે દુન્યાથી મોટું ફેરવ્યું.

૧૯-દુન્યામાં સારો મનુષ્ય તે છે કે જે સાચા ફકીરોની
સોહયતમાં બેસે અને સાચી ખરાબ ચીજ આ છે કે જુદાઈ
અખત્યાર કરે અને પોતાની ઇજ્જત વધારવાની શીકરમાં રહે.

૨૦-મુતવકકીલ (ખુદા ઉપર ભરોશો રાખનાર) તે
માણસ છે કે જે રંજ અને રાહતની કામથી વાત તેમ ગીતો
કરે નહિ.

૨૧-દુન્યામાં બે વાનોથી વધુ ખુશ કોઈ વાન નથી. ૧૩
સોહયત સાચા ફકીરોની ૨ જુ, હુસ્મને આદ્યા. (આદ્યાઓની
તાબહીબ કરવી.)

૨૨-મોહબ્બતનો મરતબો શોકથી વધારે છે કેમકે શોક
મોહબ્બતથી ઉત્પન્ન થાય છે અને મોહબ્બતવાળા તે મનુષ્યો છે
કે જે કંઈ વાસ્તા વીના દોસ્તની વાત સાંભળે છે.

૨૩-દરેક જમાનામાં દુન્યાની અંદર ખુદાના મકસુદ અને
ખ્યારા ખંદા સેંકડો એવા હોય છે કે જેને કોઈ જાણતું નથી.

૧ એટલે એવી રીતે પદવું બિરિમદલા હિરરહમા નીરરહીમીલ
હન્દે લિલ્લાહે રજ્જીલ આત્મીન. છેલ્લે વલદદુઆલ્લીન સુખી પદે.

અને તે ગોશા યુમનામીમાં (કોઇ નહિ જાણું તે પ્રમાણે છુપા રીતે) વફાત પામ્યા છે. દુન્યાને ઓલ્યાઓથી ખાલી સમજવી બેધએ નહિં.

૨૪-ચુન્હો કરવાથી આટલું નુકશાન થતું નથી જેટલું આપણા કોઇ ભાઇના હકીર અને બેધજન્યત સમજવાથી થાય છે.

૨૫-ખુદાની ઓલખાણુ તેને હશે કે જે દુન્યાથી કીનારા કશ રહે અને આરીફ થવાનો દાવો કરે નહિં.

૨૬-ચુપ (કંઈ બોલ્યા વગર) અને ગમગીન રહેવું એ આરીફાની નિશાની છે.

૨૭-પુરેપુરો મુતવકકીલ (ખુદા ઉપર બરોસો રાખનાર) તે મનુષ્ય છે કે બીજાઓની તાલીફને પોતાની ઉપર લઇ લીધે અને કદ કરે નહિ એટલે કંઈ ખોલે નહી.

૨૮-જે દાવો યુઝગીનો કરે તે કેદમાં છે.

૨૯-પછી આબદીદાર થઇ ફરમાવ્યું કે ગફલત^૨ ન આવે તે પહેલાં આબીરતના માટે તોહફા તૈયાર કર અને મોતના લીધે હમેશા તૈયાર રહે.

૩૦-ખુદાનો ખાસ મિત્ર તે છે કે સવારે ઉઠીને રાતનો કીનો (કપટ) ભુલી જાય.

૩૧-નમાઝ વગર કોઇ પણ ચીજ ખુદા સુધી પહોંચાડી શકત નથી.

૧-આંખોમાં અશ્રુઓ ભરાઇ આવે તેને આબદીદાર કહે છે (૨) બુલમાં રહેલો મનુષ્ય.

૩૨-મહોપ્પતવાળાઓનું તે ટોળું છે કે હક અને તેના વચમાં કાંઈ પડદો નથી.

૩૩-જેને ખુદાવન્દે કરીમ દોસ્ત રાખે છે, તેના માથા ઉપર ખલાઓ અને (તકલીફો)નો વરસાદ ઘણો વરસાવે છે.

૩૪-તોગ્યાહનસુદ (ભુક્તની મારી માગવી તે) ત્રણ વાતોથી સુગદ છે. પહેલાં થોડું ખાવું, કે અપવાસ રાખવામાં તકલીફ પડે નહી, બીજું રમ (જે હાલતમાં પરમાત્માએ રાખ્યાં હોય તે પર રાજ-ખુશ રહેવું) ત્રીજું મોહપ્પત.

૩૫-દોસ્તી તે છે કે જીભથી નહિ યાદ કરતા દીક્ષથી યાદ કરે અને જીભ અદલાતઆલાના ઝીકર કર્યા વગર રોકવામાં આવે.

૩૬-ચાર ચીજો ગાદરે નફસ (જોહરે હૃદય) છે. પહેલાં દુર્વેશ અથવા અમીર અથવા તવંગરનો દેખાવ આપે. બીજું મુખ્યાઓનું પેટ ભરે. ત્રીજું ગમગીન (રંજીદા) રહે. પછી ખુશએશથી જોવામાં આવે. ચોથું જે કાંઈ દુસ્મન હોય તેનાથી દોસ્તી (મિત્રતાથી) અને મહેરબાનીથી વર્તે.

આ ફાયદાઓ ખવાળ સાહેબે તમામ કર્યા, તો આપ રડયા અને ફરમાવ્યું કે હું અહીં આ કારણે આવ્યો છું કે આ જગ્યાએ દક્ષન થઈએ અને થોડા દિવસ પછી સફર કરીએ.

૩૭-અમોઝે કુત્યુદ્દીન અખત્યાર કાકીને ખીલાદત આપી અને સજ્જત કયાં અને એક ફરમાન લખી ખવાજન કુત્યુદ્દીન અખત્યાર કાકીને આપ્યો. તથા ટોપી દસ્તાર (પાઘડી)ની સાથે. અને હઝરત ઉસમાન હાઝની (રહે.)નો અસા મુયારક (મોટી લાકડી) કુઆનશરીફ, ખીરકો મુયારક (ઝખ્ખો) મુસદ્દો, અને નાઅલેનપાક (ખેડા) અક્લીસ ફરમાવી. ખવાજ સાહેબે ખવાજ-કુત્યુદ્દીન અખત્યાર કાકીને ખેસાડયા, અને ફરમાવ્યું કે આ અમા નત જે હમને રસુલેમકબુલ (સ. અ. વ.)થી ખવાજગાં, મરહુમતી મારફતથી મળી હતી તે તમારે સ્વાધીનમાં કરી ગય છે. હવે તમને જોઈએ કે જેવી રીતે અમોઝે હુક અને તાઅઝીમ તમામ ખવાજગાં અલ્લ્યહીરહેમતની કીધી તેવીજ રીતે તમે પણ એનો હુક અગવી લાવો, કેમકે કયામતને હીવસે (લિસાઅના હીવસે) હું અને તમે મારા વડીલ મહાતમાઓ ખવાજ ખવાજગાં (રહે.) અને હઝરત રસુલેમકબુલ (સ. અ. વ.) ના સામે સીમીન્દગી કિફાતીએ નહિ, આ ખીરકો (ન્યામત) મુયારક હઝરત ખવાજ કુત્યુદ્દીન અખત્યાર કાકી (રહે.) એ પોતાની વફાતના કરીઅ હઝરત શેખ ફરીદુદ્દીન ગંજશકર (રહે.) ને ધનાયત કયાં (અક્લીસ કયોં) અને તેઓએ હઝરત શેખ નિઝામુદ્દીન મહેમુમ ધલાહી (રહે.) ને અને એમણે હઝરત શેખ નસીરુદ્દીન ચિરાગ દહેલી (રહે.) ને મરહુમત ફરમાવ્યો (સ્વાધિન કયોં.)

હઝરત ગૌસ આઝમ (રહે.) નું ખ્વાજા સુધનુદીન
ચીશ્તી સાહેબને રાગ વાજની દાઅવત
કરવાનું વર્ણન.

એક વખત હઝરત કુત્બે આઝમ ગૌસુલ આઝમ હઝરત
પીરાનપીર દસ્તગીર (રહે.) એ હઝરત ખ્વાજા ગરીમુન્નવાઝ
હિંદલવલી (રહે.) ને દાઅવત (આમંત્રણ) આપી ત્યારે આપે
કયુલ કરવાને ના પાડી અને કયું કે હું ચીશ્તી છું. અગર
તમે પૂરી દાઅવત ફરમાવો એટલે રૂહ (આત્મા) ની ખોરાક
પણ અતા કરવામાં આવશે તો હું આપની દાઅવત કયુલ અને
મંજુર કરીશ નહીં તો નહીં.

હઝરત પીરાન પીર દસ્તગીર (રહે.) ને તો આપને
ખોલાવવા મંજુરજ હતા, તેટલા માટે આપે ખ્વાજા સાહેબની
તાઅબેદારી કયુલ અને મંજુર કરીને કયું કે અગરચ અમારા
સીક્ષરસિક્કામાં સમાય (રાગ વાજ) નથી પણ આપના લીધે
મંજુર છે. આપ દાઅવત કયુલ કરો.” ખ્વાજા સાહેબે દાઅવત
કયુલ કરી. પછી તો પુછ્યુંજ શું ? કેમકે પાદશાહને લાં પાદ-
શાહની દાઅવત હતી. દાઅવતનો સામાન ધણીજ ધામધુમ
સાથે તૈયાર થવા લાગ્યો ત્યારે હઝરત ખ્વાજા ગરીમુન્નવાઝ
પાછા કહેવા લાગ્યા કે હઝરત, ગીઝાએ રૂહ (આત્મિક ખોરાક)
અમને નેમએ છે. તેના વગર મારું દીલ એચેન છે.

તે વખતે ધણાક ઓઢ્યાએ ઇઝામ (મહાન મહાત્માઓ) મજલીસમાં હાજર હતા, હઝરત પીરાનપીર ગૌસ આઝમ (રહે.) એ મજલીસ (સભા) ને બરાબર સંજવી, સૈને તેઓના દરજ્જા પ્રમાણે સૌ સૈની જગ્યાએ બેસાડ્યા અને એક ખાસ ખાદીમને પોતાની ચદર મુઆરક (કપડાનો મોટો ટુકડો) આપી હુકમ ફરમાવ્યો કે જે વખતે અમે મજલીસથી બહાર ચાલ્યા આવીએ તેજ વખતે આ ચાદર અમારા હુજરા (રમ) ની અંદર પાંચરી આપી. બહારથી હુજરાના દરવાજા બંધ કરી દેજો, એવી રીતે કહી મીજલીસમાં ગયા, અને મજલીસ સંપૂર્ણ રીતે જમ્યા બાદ આપ કોઇ કારણને લીધે મજલીસમાં ઉઠીને બહાર તશરીફ લાવ્યા ત્યારે પેલા ખાદીમે આપના હુકમ પ્રમાણે ચદર મુઆરક તે ખાસ હુજરાના અંદર પાંચરીને દરવાજા બહારથી બંધ કરી દીધા. હુજરાના દરવાજા બંધ કરતાની સાથેજ હજરો તરેહના રાગ-વાજાઓની અવાજો આવવા લાગી અને સમાઅની મજલીસ એવી ગરમ થઇ કે કોઇ વખતે એવી રીતે થઇ નહિ હશે.

મજલીસમાં હાજર રહેનારાઓમાં એવી રીતે શૌર ઝાગા (પોકાર) થયો કે દરેક મનુષ્ય જોનારાઓની જીભથી આ બોલો નીકળતા હતા, “ ઇલાહી ખેર ફરજો. ”

અને હઝરત પીરાનપીર દસ્તગીર (રહે.) અસા મુઆરક (મેંટી લાકડી) ને જમીન ઉપર ટેકવી ઉભા થઇ એવી રીતે જોર આપી રહ્યા હતા કે ચહેરો મુઆરક (મોંઢ) આપનું લાલ થઇ

ગયું હતું તે વખતે હઝરત ખ્વાજા ગરીબુન્નવાઝ (રહે.) ઉપર હૈરત પમાડનારી હાલત થઇ હતી જે તરફ હાથ મુખારક આપતો ઉડી જતો હતો અથવા આંખ મુખારકનો ઇસારો થઇ જતો તે તરફ કયામતનો શોર ઘરપા થતો હતો, સેંકડો માણસો મેલાન અને પોતાથી બહાર થઇ જતાં હતા. ઘણાકો ધાયલ થઇ ગયા અને ઘણાક વાસીજીવ દુક થયા (પરમાત્માની જ્ઞતથી જઇ મળી ગયા) પછી હઝરત પીરાનપીર દસ્તગીર અને હઝરત ખ્વાજા ગરીબુન્નવાઝ (રહે.)ના રોજના કાયદા પ્રમાણે સમાચ્ચ બંધ થયો.

પછી સમાચ્ચની મજલીસ ઉડી જવાના બાદ જલસાની આંદર હાથર રહેલાઓમાંથી કોઈ માણસે હઝરત કુબેરખાની મેહબુબે સુખ્હાની (રહે.)થી અરજ કીધી કે આપ હઝરત સમાચ્ચની મજલીસ પાસે ઘણીવાર સુધી ઉભા રહ્યા, અને મજલીસમાં કેમ બેઠા નહીં ?

આપે ઉત્તર આપ્યો, કે જે વખતે મજલીસે સમાચ્ચ આશીકાને ખુદાની ગરમ થઇ. તમારે હું અલ્લાહ આસાના હુકમથી મજલીસ બહાર ઉભો થઇ મારા અસાથી (લાકડીથી) જમીનને દાખી રહ્યો હતો, કે જમીનમાં ધરતીકંપ થવાં પામે નહીં અને મખલુકની જ્ઞાનમાલને હાની પહોંચે નહીં વળી જે વખતે હઝરત ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ઉપર હાલત તારી થઇ (વુજદમાં આવ્યા) તે વખતે તમામ જમીન આસમાન ઝાડ (વનસ્પતી) પથ્થરો ધ્રુજતા હતા, અને દરેક તરફથી ઇન્નાહી ખેર

કરજો એવી અવાજો અવતી હતી, તે સમયે મેં એવી રીતે જમીનને દબાવી અને ધામી હતી કે મરં મોઢું લાલ થઇ ગયું હતું, અગર હું પણ સમાચતી મજલીસમાં હતે તો આજને આજ નાની જેવી ક્યામત કાયમ થઇ જત.

સાચેર.

જાનહો ખુદાએ ખવાજા. દિલ મુખ્તીલાએ ખવાજા.
આંખોમેં નુર ખવાજા, દિલમેં ઝાંયાએ ખવાજા.
સરદારે ચોટ્યા હેં, કુલ્જમાં ચેહી હેં,
પાએ વોહી વિલાયત હસ્કે દિલાયે ખવાજા.

હઝરત ખવાજા મુઠનુદીન ચીશ્તી (રહે.)ની
ચોલાદનું વર્ણન.

ખઝીનતુલ્લઅસરીયા અને સીરતુલ્લ અકતાય નામના
ગ્રંથોમાં લખ્યું છે કે હઝરત ખવાજા મુઠનુદીન (રહે.)ની બે
બીબીઓ (સ્ત્રીઓ) ઘણી પરહેઝગાર અને પારસા (નેક) હતી
જેઓનું વર્ણન જુદું જુદું કરી વાંચકો સમક્ષ રજુ કરું છું.

પહેલી બીબીનું વર્ણન.

એવણ હઝરત સૈયદ હુસેન ખાં સવાર (રહે.)ના કાકા હઝરત સૈયદ વજહુદ્દીનના પુત્રી હતાં, અને એઓનું પવિત્ર નામ મુબારક અફત^૧ (રહે) હતું. એવણના (એટલે હઝરત અફત (રહે.)ના પિતા બુઝર્ગવારને હઝરત ઇમામ અફર સાદીક (અ.)નો આતીની (હુપો) સ્વપ્નામાં હુકુમ થયો હતો કે હઝરત અફતના નિકાહ આપની સાથે કરી આપો.

ત્યાર પાદ હઝરત સૈયદ વજહુદ્દીને પોતાની પુત્રી પારસા હઝરત અફતનો નિકાહ ખવાજ સાહેબ (રહે.) સાથે કરી આપ્યો. પછી આ બીબી સાહેબાથી ત્રણ સાહેબગદ (છોકરાઓ)નો જન્મ થયો હતો, પહેલા સાહેબગદનું પવિત્ર નામ મુબારક હઝરત ખવાજ અબુ સહદ (રહે.), બીજાનું હઝરત ખવાજ ફખરુદ્દીન (રહે.) ત્રીજાનું હઝરત ખવાજ હિસામુદ્દીન (રહે.) હતું કે એઓનું ખ્યાન નીચે પ્રમાણે છે.

૧-કિતાબ સીરતુલ અકતાબમાં આ બીબી સાહેબનું પવિત્ર નામ મુબારક અફત અને કિતાબ ખત્રીનતુલ અસરીયામાં અસત નામ લખ્યું છે.

વડીલ સાહેબજીદાનું વર્ણન.

ખ્વાજા સાહેબના વડીલ સાહેબજીદા હુઝૂર ખ્વાજા અબુ સમદની સુબારફ વય ૫૦ વરસની થઇ હતી તે બે દરજ્જો તેઓના થયા હતા.

ખીજા સાહેબજીદાનું વર્ણન.

ખ્વાજા ગરીબુન્નવાઝના ખીજા સાહેબજીદા જનાબ ફખેરુદ્દીન સાહેબ કે જેઓ ઘણા દરીઆ દીલના સખી વળુદ અને ખુઝરગ હતા, અને ખ્વાજા સાહેબ (રહે.)ની વફાત થયા બાદ ૨૦ વરસ સુધી છવતા રહી ૭૦ વરસની વયે પહોંચી કરબે સરદાર કે જે અજમેર શરીફથી ૧૬ ગાઉને છેડે છે, ત્યાં વફાત પામ્યા. અને ત્યાંજ આપને દફન પણ કરવામાં આવ્યા છે. (એટલે આપની દરગાહ શરીફ પણ ત્યાંજ છે.) અને આપથી પાંચ દરજ્જો (પુત્રો)નો જન્મ થયો હતો.

ત્રીજા સાહેબજીદાનું વર્ણન.

ત્રીજા સાહેબજીદા ખ્વાજા હિસામુદ્દીન કે જેઓ સર્વેથી નહાના અને સાહેબે કરામત યુક્તરૂઢ હતા, તેમના સંબંધમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે, કે તેઓ અમદાવાદના ગીરોહ સાથે ગાદિય (છુપા) થઈને મલી ગયા હતા, તેઓની મુયારક ઉમર ૫૫ વરસની હતી, અને તેમના સાત સાહેબજીદાઓ થયા હતા; તેમનાં વિશે એમ પણ જણાય છે કે દિલ્લીના પ્રખ્યાત અને જગજગહેર વસી અલ્લાહ ખ્વાજા હઝરત નિઝામુદ્દીન ઓદ્યા (રહે.)ની સાથે તેઓની ઘણીજ દોસ્તી (મિત્રા-ચારી) હતી, અને ભાઈચારાનો અરસપરસ સારો સંબંધ હતો. તેઓનો પવિત્ર રોઝો સાંચેરા નામના કર્યામાં છે, જે અજમેર શરીફની પશ્ચિમે આવેલો છે. ઘણાં લોકો એ જગ્યાએ ઝીયારતના માટે જાય છે.

બીજા બીબી સાહેબનું વર્ણન.

હઝરત ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ના બીજા બીબી સાહેબ હિંદુસ્તાનના રાજ્યવંશીઓમાંથી એક રાજની પુત્રી હતાં, જેઓ ખ્વાજા ગરીબુન્નાવાઝના નિકાહમાં એવી રીતે આવ્યાં છે કે પટીક્ષી કિલ્લાના હાકીમ કે જેઓનું નામ મલિક ખિતાબ કરીને

હતું તેઓએ તે તરફના કાશીરોને મોટી સંખ્યામાં કતલ કર્યા હતા, તેઓએ ધણી મુદત સુધી આગુળાણ પટ્ટીલીના કુફરો સાથે જંગી લડાઇઓ કરી હતી, જેમાં એક રાગની પુત્રીને તેઓ કેદ કરીને પકડી લાગ્યા હતા, અને તેઓએ તે રાગની કુંવરીને ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ને ભેટ તરીકે અર્પણ કરી હતી, અને તેની સાથે નિકાહ કરીને તેનું નામ ઉમ્મતુલ્લાહ રાખ્યું હતું તેઓથી એક પુત્રીની પ્રાપ્તિ થઇ હતી. જેઓનું નામ મુઆરક બીબી હાફિઝબાલ રાખવામાં આવ્યું હતું.

આ ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ના બેટી સાહેબા ધણી પરહેઝગાર, ધાર્મિક અને પારસા હતાં, અને પોતાના પિતા ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ના હાથેજ મુરીદ થયાં હતાં, વળી ખ્વાજા સાહેબ [રહે.] એ પોતાના પુત્રી બીબી હાફિઝબાલને ખીલા-ફત પણ આપી હતી, અને આપે દરમાવ્યું હતું કે તમે હિદા-નત (સુમોધ) શિખામણ સ્ત્રીઓમાં કરો, ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) ના દરમાન મુજબ બીબી હાફિઝા સાહેબે તે કાર્ય માથે સ્વીકારી સ્ત્રીઓને સુમોધ આપવાનું શરૂ રાખ્યું હતું જેથી તે સમયમાં હજારો સ્ત્રીઓને સુમતી ગણવા ઉપરાંત ઘણીકે પાક અને પવિત્ર ઇસલામી મઝહબ સ્વીકાર્યો હતા.

બીબી હાફિઝબાલ સાહેબની શાદી શેખ રશીદુદ્દીન સાહેબની સાથે ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) એ કરી આપી હતી, પછી કેટલીક મુદત બાદ બીબી હાફિઝબાલ (રહે.) જન્મત-

નશીન (સ્વર્ગવાસી) થયાં આપનું પવિત્ર મઝાર ખવાળ ગરીબુજનાઝ (રહે.) ની આશુમાંજ છે.

ખવાળ સાહેબ (રહે.) ના આ બીબી સાહેબથી એટલે બીબી ઉમ્મતુલ્લાહથી બીબી હાફિઝનમાલ વગર બીબી પણ એ ફરજદો થયાં છે. પરંતુ દુધ પીવાનાજ સમયમાં કામળ વયે શીરદોસે બરી ઉપર સીધાબ્યાં હતી, (મરણ પામ્યાં હતાં.) કાલુ ઇન્ના લીલાહિ વ ઇન્ના એસવહે રાજેઉત.

શાહે-શાહે હિંદલવલી હઝરત ખવાળ સુધનુદ્દીન
બીરતી (રહે) ના ખલીફાઓનું વર્ણન.

હઝરત ખવાળ સાહેબ (રહે.) પોતાના અહલીયનુસ મા-
અરીફત નામના ગ્રંથમાં લખે છે કે આફરીરથી એક ખલીફા
મોટા કુતુબ અકતાબ ખવાળ કુતુબુદ્દીન અવેશી બખત્યાર
શાફી દહેલી અબ્વલીન અર્વાહ (પ્રથમ પદે) થયા, અને ૬૫
ખલીફા નાના અને ૫૫ સાહેબે મેજાઝ થયા, કે જેઓનું ટુંક
વર્ણન તવાસીએ આઘનએ તસવુફના આધારે લખવામાં
આવે છે.

ખલીફા મોટા હઝરત કુતુબ અકતાબ ખવાળ કુતુબુદ્દીન

અવેશી બખત્યાર કાકી દહેશ્તી પહેના અર્વાહ (ક. દ.) થયા, આ હઝરતના હાલાતો સુર્યની માફક જાહેર છે અને લણીજ કિતાબો ફારસી-ઉર્દુમાં આપના હાલાતોથી ભરેલી પડેલી છે પણ અહીં વર્ણન લખાણુ થઈ જવાના કારણે ટુંકમાં થોડોક હાલ નીચે પ્રમાણે લખવામાં આવે છે કે રમજનન શરીફની ૨૪ મી તારીખે ૫૪૮ હિજરીમાં બુધ-વારના દીવસે અસરની નમાઝ બાદ મુકામ અવેશની અંદર આપનો જન્મ થયો. અને જલહજ્જ માસની ૬ હી તારીખે ૫૭૪ હિજરીમાં જુમ્હાના દીવસે નમાઝ અસર બાદ આપને ખવાઝ મુઘનુદ્દીન ચીશ્તીથી ખીલાફત મળી, અને રબીઉલ અવ્વલ માસની ૬૪મી તારીખે ૬૨૪ હિજરીમાં રવી-વારના દીવસે સવારના વખતે આશની^૧ નમાઝના ટાઇમ ઉપર મુકામ દિશ્તી શરીફમાં આપનો વિસાલ (વફાત) થયો.

નાહના ખલીફાઓનું વર્ણન.

હે ! મારા પ્રિય વાંચકો, ઉપર મોટા ખલીફાનું વર્ણન લખ્યું પણ હવે નાહના ખલીફાઓ ૬૫ છે. તેઓના મુખારક નામોની યાદી મોટા માન સહીત નીચે લખવામાં આવે છે.

(૧) હઝરત ઇમામુદ્દીન ખીન નજમુદ્દીન, (૨) ન્યાઝઅલ્લાહ ખીન શરીફ અહમદ (૩) અહમદશાહખે ખીન સૈયદ જમીન્નમદની (૪) વહુદ્દીન ખીન શેખ સલીમ (૫) ખવાળ ફખરુદ્દીન સાહેબ (ખવાળ સાહેબના સાહેબમદ) (૬) શેખ અહમદ કાઝલી (૭) ગુલામ હાદી તરક (૮) સુલ્તાનશાહ (૯) અહમદખાંન દુર્ગાની (૧૦) કાદીર સદદ (૧૧) કુઆન અહમદ (૧૨) અહમદ કહર ખીન ફકીર જામા (૧૩) અઝહરખાન તરક (૧૪) સુલ્તાનઅલી ખાંન ચમડી (૧૫) ફકીર મંદમદ (૧૬) અમીર પુરહાનજી સદાસોહાગ (૧૭) અહમદખાન ગલ્ગી જોઝકી (૧૮) હાદી મોહમદ ગસરદ કર્દમાની (૧૯) કેવાન અસગર કન્ધહારી (૨૦) નિઝામખા તરક (૨૧) સોગી બહાદુરશાહ (૨૨) મુર્ગાંખાં તરક (૨૩) મુરાદખેગ મુગત્ત (૨૪) મોહમદ અસગર ખીહારી (૨૫) શોઆતખાંન તરક (૨૬) નેઅમત અહમદ સફાર (૨૭) મહમુદ અહમદ (૨૮) રમાદ અકબરશાહ (૨૯) ગરીબઅસમર ખીન અચાંઝ અરફહાની (૩૦) શહાબવલી (૩૧) સરવર અહમદ (૩૨) ઝહીરુદ્દીન ખીન શમસુદ્દીન (૩૩) સફ્યાન અહમદ (૩૪) માઅરફશ હાલકુર્શી (૩૫) અબ્દુલ્લા અસગર (૩૬) અબ્દુલ્લા ગફફાર (૩૭) અઝીઝ અહમદશાહ (૩૮) મોસલુગ ઇગરાકી (૩૯) કરીમ શમ્સ ખીન મહમુદશાહ ઇરાની (૪૦) યાકુબખાંન (૪૧) અબ્દુલગફફાર (૪૨) હસન દાઉદ (૪૩) કરીમ અહમદ-શાહ (૪૪) અબ્દુલફરહ કુરશી (૪૫) ખવાળ અહમદશાહ (૪૬)

શેષ હમીદુદ્દીન નાગોરી (૪૭) શેષ વજીહુદ્દીન મુસ્તાન શરીફ
 (૪૮) શેષ હમીદુદ્દીન સુરી નાગોરી (૪૯) ખ્વાજા ખુર્દાનુદ્દીન
 (૫૦) શેષ અહમદ (૫૧) શેષ મોહમદ મોસીન (૫૨) ખ્વાજા
 સલમાન કરશાફી (૫૩) શેષ સદ્દુદ્દીન (૫૪) શેષ શમશુદ્દીન
 ફાકાની (૫૫) ખ્વાજા હસન ખ્યાન (૫૬) અબ્દુલ્લાશાહ ઉર્દૂ
 જોગી નેપાલ (૫૭) શેષ મોહમદ ઝાહેદ તરક (૫૮) શેષ
 મોહમદઅલી સંઝરી (૫૯) ખ્વાજા યાદગાર હોઝમ (૬૦) ખ્વાજા
 સમજ યાદગારી (૬૧) ખ્વાજા અબ્દુલ્લા ખ્યાયાની (૬૨) શેષ
 મોહમદ ફત્તા (૬૩) શેષ વહીદુદ્દીન ખુરાશાની (૬૪) સુસ્તાન
 અબુ મસકદ ગાઝી (૬૫) હઝરત ખીલાફેઝઝમાલ અનવર
 (૬૬.) (સાહેબખાન) ખ્વાજા ગરીબુન્નવાઝ.

હઝરત ખ્વાજા સુઈનુદ્દીન ચીશ્તીથી જન્નાતો કેટલા મુરીદ હતા તેનું વર્ણન.

આપ પોતે પોતાના મકતુબાતેને તામે અહદીયતુલમ
 આરીફમાં લખી જણાવે છે કે આ ફકીરથી ૫૫ માણસો જન્નાત
 કામના સાહેબે મળ્લ [મુરીદ] થયા. તેઓના નામો લંબાણ
 થઈ જવાના કારણે લખ્યા નથી પણ દુક વર્ણન મારા પ્રિય
 વાંચકોને જાણવાને માટે અત્રે અહીં ટાંકું છું.

જીન્નાત રમસિંઘા હારનની વંશથી હઝરત ખવાઝ મુઈનુદ્દીન ચીશી (રહે.) ની સાથે હિંદુસ્તાન આવ્યા હતા અને ૧૫ જી જીન્નાતો હઝરતના પીરભાઈ હતા. અજમેર શરીફમાં આવી હઝરત મજદુરે રમઝાન મુબારક માસની ૧૭ મી તારીખ ૫૬૧ હિજરી જીન્માના દીવસે આશની^૧ નમાઝ વખત આ જીન્નાતોને એકજ વખતમાં સાહેબે મગ્નઝ (મુરીદ) કર્યા અને ૧૯ જી જીન્નાતોને તારીખ ૧૭ રમઝાન મુબારક માસની સને ૬૧૭ હિજરી જીન્માના દીવસે રાત્રે તહેજ્જુદની નમાઝ પહેલાં મુકામ અજમેર શરીફમાં એકજ ટાઈમે સાહેબે મગ્નઝ કર્યા.

અને બે ખીમ જીન્નાતોને સને ૬૧૯ હિજરી રમઝાન મુબારકની ૧૭ મી તારીખ જીન્માના દીવસે રાત્રે તહેજ્જુદની નમાઝ પહેલાં મુકામ અજમેર શરીફની અંદર એકજ વખતે સાહેબે મગ્નઝ કર્યા.

કિપલા ૨૧ જીન્નાતોમાં મોહમ્મદ તમકાગ નામનો જીન ૧૨૦ જાણુ ઉપર સરદાર છે વળી તમામ સાહેબે મગ્નઝમાં મગ્નઝ મોટા છે. હઝરત ગરીબુન્નવાઝે જીન્નાતોના સર્વે ટોળાંઓ ઉપર તેઓને સરદાર અને હાકીમ નીમ્યા છે.

આ ૫૫ જીન્નાતો સાહેબે મગ્નઝ સૌ ઊવતા છે આ અજમેર શરીફમાં હમેશા હાજર રહે છે. તેઓમાંથી કંઈએક જીન્નાતો મહેમાનોની (પરોણાઓની) ખીદમત કરે છે. તેમ

નોટ ૧—શવારે આફગાનનો ઉદ્દેશ યંયા પહેલાં બે બે રકાઅત નશીલ નમાઝ પઢવામાં આવે છે તે.

કંઈએક દરગાહ શરીફની જાણકારી (કચરો ઝાડવો)માં જાણે રહે છે. હમણાં સુધી તેમાંથી કોઈની રહેલત (મૃત્યુ) થઈ નથી.

હજરત મોહમ્મદ તબકાગ ને જીન્નાતોના સરદાર છે તે ખાસ કરી આ કાર્ય ઉપર નિમેશ છે, જે ને કોઈ જીન્નાતોમાંથી નાફરમાની કરે તેને શિક્ષા આપવી. વળી ને જીન્નાત કાશીરોમાંથી કોઈપણ રીતે મગરરી કરી માયુ ઉઠાવે છે તે એજ મોહમ્મદ તબકાગ તેને પકડી પવિત્ર અને સલ્લ ઇસલામ ધર્મમાં સામીલ કરી સીધો માર્ગ બતાવે છે.

ખ્વાજા સાહેબની વફાત પછી પાણુ ઉપ જીન્નાતો મુસલમાન થઈ ચીસ્તીયા ખાનદાનમાં મુરીદ થયા અને આ સૈ જીન્નાતો અજમેર શરીફમાં પહોંચીને શુક્રાઓમાં રહે છે. તેઓ અર્પાએ તરીકત સખદાર આરીફાથી જણાવી સાથે મળે છે અને હજરત ખ્વાજા મુહમ્મદીન ચીસ્તી (રહે) ના હુકુમથી કંઈ તેઓને ભેટ પણ કરે છે. તમામ એટલે તરીકત ચીસ્તીય સાખીરીયાથી અજાણપણામાં મુલાકાત કરે છે, અને જીન્નાતોના ટાળાંમાં એક હજાર વરસની વયનો છોકરો થાય છે અને ત્રણ હજાર વરસનો યુવાન અને સાત અથવા નવ હજાર વરસને વૃદ્ધ થાય છે.

કંઈએક જીન્નાતો હજરત આંકમ (અ.) તથા હજરત અંસા (અ.) તથા હજરત ઇસા (અ.) ના જમાનાથી લઈ હજરત શહેનશાહે દોસરા મહેમુમે કીમીયા અહમદ મુજતુઅ મોહમ્મદ અસ્તફા (સ. અ.) ના જમાના મુતારક સુધી જીવત

મોજીદ હતા. વળી તેઓએ હઝરત - પયગમ્બર (સ. અ.) ની
હુઝુરીમાં (સેવામાં) હઝરત અમ્મીઆ (અ.) નો સલામ અરજ
કર્યો હતો.

એજ પ્રમાણે ઘણાક યુવાન છુન્નાતો કે જેઓએ શહે-
નશાહે હિંદ હઝરત ખવાળ ગરીબુન્નવાઝ (રહે.) ની હજુરમાં
શરફ પામ્યો હતો તે હમણા સુધી મોજીદ છે. અને કયામત
સુધી મોજીદ રહેશે. વહાહો આલમ ખીરસવાખ.

હઝરત ખવાળ મુઘનુદીન ચીસ્તીના નવ્વાહુ
નામે નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) ખીરસેયદ મુઘનુદીન (૨) મખદુમ મુઘનુદીન (૩)
મોલાના મુઘનુદીન (૪) ચીસ્તી મુઘનુદીન (૫) શેખ મુઘનુદીન
(૬) મશાએખ મુઘનુદીન (૭) ગોસલઅરઝ વસ્સમાખ મુઘનુ-
દીન (૮) મુકર્રખુલ હઝરત વલ કીખીયા મુઘનુદીન (૯)
મહેબુબે ખુદા મુઘનુદીન (૧૦) વારીસે અમ્મીઆ મુઘનુદીન
(૧૧) ફરજદે મુરતઢા મુઘનુદીન (૧૨) જીગર ગોસએ રસુલે
ખુદા મુઘનુદીન (૧૩) તુરદીદએ ખતુલ મુઘનુદીન (૧૪)
હાજીખુલ હરમેન મુઘનુદીન (૧૫) તારીફ કાનેન

મુખનુદીન (૧૬) શેખુશયકલેન મુખનુદીન (૧૭) કગીમુત્તગદેન
 મુખનુદીન (૧૮) સુલતાનુલ મસલામ મુખનુદીન (૧૯) મહેબુબે
 અસલામ મુખનુદીન (૨૦) આદશાહે મુખનુદીન (૨૧) અશાહ
 જાતે મલાહ મુખનુદીન (૨૨) આલીમેશાહ મુખનુદીન (૨૩) ફત
 શીલ્લા મુખનુદીન (૨૪) આરીફલ્લાહ મુખનુદીન (૨૫) મમુરે
 આઅમરલ્લાહ મુખનુદીન (૨૬) મોહરમે પ્રસરાર મુખનુદીન (૨૭)
 મજહરે અનવાર મુખનુદીન (૨૮) નરલ્લાહ મુખનુદીન (૨૯)
 મનગલ્લાહ મુખનુદીન (૩૦) મિસ્યાહુલ્લાહ મુખનુદીન (૩૧)
 મિફતાહુલ્લા મુખનુદીન (૩૨) મીશસુલ્લા મુખનુદીન (૩૩) કમ
 રલ્લાહ મુખનુદીન (૩૪) શમસુલ્લાહ મુખનુદીન (૩૫) ફેઝુલ્લાહ
 મુખનુદીન (૩૬) ફદલુલ્લાહ મુખનુદીન (૩૭) સૈદુલ્લાહ મુખનુદીન
 (૩૮) ફૌસુલ્લાહ મુખનુદીન (૩૯) અમમુલ્લાહ મુખનુદીન (૪૦)
 અલરલ્લાહ મુખનુદીન (૪૧) ઝીરલ્લાહ મુખનુદીન (૪૨) શીફર
 લ્લાહ મુખનુદીન [૪૩] મીરલ્લાહ મુખનુદીન [૪૪] ખજાએન
 લ્લાહ મુખનુદીન [૪૫] જમાલુલ્લાહ મુખનુદીન [૪૬] કાનલુ
 લ્લાહ મુખનુદીન [૪૭] સુહીનુલ્લાહ મુખનુદીન [૪૮] મુતીબલ્લાહ
 મુખનુદીન [૪૯] ઇઝમતલ્લાહ મુખનુદીન [૫૦] ફુરરુલ્લાહ મુખ
 નુદીન [૫૧] ઇનકાબલ્લાહ મુખનુદીન [૫૨] શદ્રાબલ્લાહ મુખનુ
 દીન [૫૩] જીયાબલ્લાહ મુખનુદીન [૫૪] સનાબલ્લાહ મુખનુદીન
 [૫૫] ઉલમા ઉલ્લાહ મુખનુદીન [૫૬] ખુલફા ઉલ્લાહ મુખનુદીન
 [૫૭] શદ્દી ઉલ્લાહ મુખનુદીન [૫૮] જનુદુલ્લાહ મુખનુદીન
 [૫૯] ઓલ્યા અલ્લાહ મુખનુદીન [૬૦] અતકીયા અલ્લાહ

મુઠનુદીન [૬૧] અસરીયા અલ્લાહ મુઠનુદીન [૬૨] મનામતુ-
 લ્લાહ મુઠનુદીન [૬૩] મુકતીદાએદીન મુઠનુદીન [૬૪] કુત્બ
 અકતાબ મુઠનુદીન [૬૫] દિમાયતુલ્લાહ મુઠનુદીન [૬૬] પીરા
 નપીર મુઠનુદીન [૬૭] દુરવેશ મુઠનુદીન [૬૮] દીક્કરીશ મુઠ-
 નુદીન [૬૯] રશીદિદરગત મુઠનુદીન [૭૦] કાઅમએ મુખદાદ
 મુઠનુદીન [૭૧] આઅઝમે સઆદાત મુઠનુદીન [૭૨] હમામ
 મુઠનુદીન [૭૩] મોમીન મુઠનુદીન [૭૪] મોઅયદે ઇસલામ
 મુઠનુદીન [૭૫] કિબલએખાસ વઆમ મુઠનુદીન [૭૬] સીપે-
 દસાલાર મુઠનુદીન [૭૭] શદઅવાર મુઠનુદીન [૭૮] કાતીલે
 કુદકાર મુઠનુદીન [૭૯] સતાર મુઠનુદીન [૮૦] આલીમ મુઠ-
 નુદીન [૮૧] આમીલ મુઠનુદીન [૮૨] કામીલ મુઠનુદીન [૮૩]
 કાઝીલ મુઠનુદીન [૮૪] વાહેદ મુઠનુદીન [૮૫] કરીમ મુઠનુ-
 દીન [૮૬] રહીમ મુઠનુદીન [૮૭] સમીઅ મુઠનુદીન [૮૮]
 બરીર મુઠનુદીન [૮૯] અલીમ મુઠનુદીન [૯૦] અગ્વલ મુઠ-
 નુદીન [૯૧] આખીર મુઠનુદીન [૯૨] ઝાહેર મુઠનુદીન (૯૩)
 બાતીન મુઠનુદીન (૯૪) નાઝીર મુઠનુદીન (૯૫) દાયમ મુઠનુ-
 દીન (૯૬) કાયમ મુઠનુદીન (૯૭) ગરીબુન્નવાઝ મુઠનુદીન-
 (૯૮) ખુરદાનુંલઆરેશીન મુઠનુદીન (૯૯) સુલતાનુલ આશે-
 કીન મુઠનુદીન.

હઝરત ખવાજ ખવાજગાને ખવાજ મુઈનુદીન

ચીરતી હસન સંજરી (રહે.)ની

વફાતનું વર્ણન.

સાહેબે સીયરલઅકતાય અને ખઝીનતુલ અસરીયા અને તવારીખે આઘનએ તમુવુફ નામના પૂરતકોના કર્તાઓ જણાવે છે કે રજજખુલ મુરજજખ માસની તા. ૬ સને ૬૩૩ હિજરીમ સોમવારના દીવસે રાત્રે તહજ્જુદની નમાઝ બાદ હઝરત ખવાજ ગરીબુન્નવાઝ (રહે.) આ ધ્વાની દુન્યાને તજ દધ શીરદોસેબરી સીધાબ્યા હતા તે મુબારક રાતનું વર્ણન એ પ્રમાણે છે કે ઇશાંતી નીમાઝ બાદ આપે પોતાના હુજરા મુબારકનું બારણું બંધ કર્યું અને ખાદીમો તથા ખાસ માણુ-સોને હુકુમ કર્યો કે હુજરાની અંદર કોઈએ દાખલ થવું નહીં.

આપના જે ખાસ લોકો હતા તે બધા બારણાની પાસે બેઠા હતા, તેઓએ તમામ રાત પગો મુબારકની અવાજે સાંભળી નેનાથી એવી રીતે માણુમ પડ્યું હતું કે હુજરાની અંદર આપ વજુદની હાલતમાં છે. સવારનો વખત થતાં અવાજ બંધ પડ્યો, જ્યારે સવારની નમાઝનો વખત થયો. ત્યારે ખાદીમોએ હુજરાનું બારણું ઠોક્યું અને અવાજે આપ્યું પરંતુ કાંઈ જવાબ મળ્યો નહિ. એવટે લાચારીએ. ઘણી મહેનતે

બહારથીજ તે આરણ્યં ખોલ્યું. શું જુએ છે, કે ખવાળ ગરી-
 બુન્નવાઝ (રહે.) આ જહાં ફાનીથી રહેલત ફરમાવી ચુક્યા
 છે. (ધન્ના લીલાહ વ ધન્ના ઇલયહે રાજેઉન) મજકુર રાત્રે
 ઘણાંક ઓલ્યા અલાહોએ સ્વપ્નામાં હઝરત મહેમુમે ખુદા
 રહેનશાહે દોસરા મોહમંદ મુરતુફા (સ. અ. વ.) ને જોયા,
 કે આપ ફરમાવે છે અમે ખવાળ મુમનુદ્દીન ચીરતી (રહે)
 ના ઇસ્તેક્યાલના માટે આવીશું ! જ્યારે ખવાળ સાહેબ
 (રહે) એ ઇન્તેકાલ ફરમાવ્યો તે વખતે આપની તુરાની
 પેશાની મુખ્યારક ઉપર અરબી બાપામાં નીચે પ્રમાણે ખુલા
 અને રોશન અક્ષરો લખેલા હતા:-

હખીમુદ્દલાહ માઅતાફી હુખેદલાહ.

અર્થે (અલાહના દોસ્તની વફાત થઈ છે. અલાહની મો-
 હબ્બત (પ્રેમ) માં આપની વફાત દીલ્લીના પાદશાહ સુલ્તાન
 શમસુદ્દીન અલતમશની સલતનતના સમયમાં થઈ છે.
 પવિત્ર રોઝો મુખ્યારક આપનો અજમેર શરીફમાં છે. કે આપના
 ઓરસ શરીફનું વર્જુન આગળ લખવામાં આવશે.

ખવાળ સાહેબ (રહે) સૈયદ હમ્મી અને હુસેની છે વળી
 હઝરત ઝીસે આઅઝમ કુત્બે આલમ પીરાનપીર (રહે.) આ-
 પના બાણેજ અને કોઇ કોઇ રિવાયતોમાં ખાલાઝાદ બામ્ હતા.

ખવાળ સાહેબ (રહે.) નો ફેઝ અને તસદીફ જેવો જીંદ-
 ગીમાં ચાલુ હતો તેવોજ અત્યાર સુધી પણ ચાલુ છે. જે મા-

જુસ દરગાહ શરીફ ઉપર હાથર થઇને મતલબો દીની અને કુન્વરી મહેરી અને ખાતેનીનો હાજતમન્દ થઇને ગય છે તેની તમામ હાજતો પુરી થાય છે.

આપની પવિત્ર વય થોડાક લેખકોએ ૬૧ અથવા ૯૨ અને કંઈએકે ૧૧૧ વરસની લખી છે.

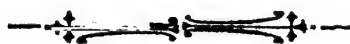
ખઝીનતુલ અસરીયામાં આપનો જન્મ ૫૩૭ હિજરી અને વફાત શરીફ ૬૩૩ હિજરીમાં લખી છે. આ હિસાબથી આપની વય મુતારક ૯૬ વરસની થાય છે.

મુઘનુદીન મુમ્તઝ હુરદો આલમ.

દીલરોશન ઝઅનવારે તજહસા.
૫૩૭

ખતવલીદશ, ઇમામ મુજતબાંખવા.

વિસાલે નખ્ખરે અકબરે મોઅહસા.
૬૩૩

હઝરત ખવાજ સાહેબનો વંશાવળી.

આપ ખવાજ ગ્યાસુદીન હમ્મનીયુલ હુસની સંજરીના સાહેબખદા છે અને આપના વાલેદા (માતુંશ્રી) નું નામ ઉમ્મુલવરાઅ ખીખી માહનુર હતું. આપ હસબથી અને નસબથી હસની અને હુસેની છે.

આપના પિતાનું નસબનામું.

હજરત પવાળ પવાળગાંને પવાળ મુહનુદીન હસન ચીસ્તી સંજરી (કદ.) ઇબને હજરત પવાળ ગ્યામુદીન અહમદ, ઇબને હજરત સૈયદ કમોતુદીન, ઇબને હજરત સૈયદ અહમદ હુસેન, ઇબને હજરત સૈયદ તાહેર, ઇબને હજરત સૈયદ અબદુલ અઝીઝ, ઇબને હજરત સૈયદ હામીદ, ઇબને હજરત હમીમઅલી મુસારઝાં, ઇબને હજરત હમીમ મુસા કાઝમ, ઇબને હજરત હમીમ ગ્વઅદ્ર સાદિક, ઇબને હજરત હમીમ મોહમદ બાકર, ઇબને હજરત હમીમ ઝેનુઅબ્બાસી, ઇબને હજરત હમીમ હુસેન અલ્લાહીસ્સલામ, ઇબને હજરત અલી કરમુલ્લાહ વજહો. (રફી અલ્લાહો તઆલા અન્હુમ)

આપના માતૃશ્રીનું નસબનામું.

હજરત પવાળ મુહનુદીન હસન ચીસ્તી સંજરી (રહે.) ઇબને હજરત ઉમ્મુલ વરાઅ બીન્ને હજરત દાઉદ, ઇબને હજરત સૈયદ અબદુલ્લાહ અલી, ઇબને હજરત યહયા જાહેદ, ઇબને હજરત સૈયદ મોહમદ. ઇબને હજરત સૈયદ દાઉદ, ઇબને હજરત સૈયદ મુસા, ઇબને હજરત સૈયદ અબદુલ્લાહ, મોહમદ, ઇબને હજરત સૈયદ હસન સના, ઇબને હજરત હમીમ હસન અલ્લાહીસ્સલામ. ઇબને હજરત અલી કરમુલ્લાહ વજહો (રફી અલ્લાહો તઆલાઅન્હુમ)

હઝરત મીરાં સૈયદ હુસેન અઝમીની

લડાઇનું વર્ણન.

હે, વાંચકો હઝરત ખ્વાજા મુઇનુદ્દીન ચીસ્તી (રહે) નું વર્ણન તો હું લખી ચુક્યો અને આપની દરગાહ વિગેરેનું વર્ણન જે લખવાનું છે તે આગળ લખીશ. પણ હાલમાં તો **મીરાં સૈયદ હુસેન** સાહેબની લડાઇનું વર્ણન લખું છું કે તેનાથી પણ પ્રિય વાંચકો અનન્યા રહે નહિ.

હઝરત મીરાં સૈયદ હુસેન સાહેબ, હઝરત ખ્વાજા મુઇનુદ્દીન ચીસ્તી (રહે.) કરતાં પહેલાં થઇ ગયા, કે જે મીરાં સૈયદ હુસેન પાદશાહ મહેમુદશાહના જમાનામાં હતા, અને આ પાદશાહ સને ૩૯૧ હિજરીમાં ગઝનીના રાજ્યકર્તા હતા.

અને ખ્વાજા ગરીબુન્નવાઝ સુલતાન શહાબુદ્દીન ગોરીના જમાનામાં થયા છે કે જે સને ૫૬૧ હિજરીમાં રાજ્ય અમલ ચલાવતા હતા.

અને મીરાં સૈયદ હુસેન સાહેબ જેઓનું નામ અઅગર હુસેન પણ છે. વળી સહી પાક હસબનસગથી સૈયદ છે.

આપના પિતા સૈયદ મોહમદ ઇબ્રાહીમ મોહદીસ મલ્હદી અને માતૃશ્રી આપના બીબી હાજરા છે અને એવણ બીબી ખાસ ફાતેમાં (રદીઅસ્લાહોતઆમા અનહા) ના વંશથી છે. સખાવત, ખલાફત, ફસાહત, ખલાગત, ઇદમેફઝલ, અને

કમાલ, કરામત, ખુશ સ્વભાવના, ખુશ ખુશસુરત, તમામ સીફતો આપની અંદર હતી કે અગર તે સીફતોની તાઅરીફ લખવામાં આવે તો એક એક સીફતનું એક એક દફતર થઇ જાય તો પણ તે સીફત પુરી થાય નહિ.

અને સૈયદ શહાબુદ્દીન આપના વંશમાં મામુ હતો. જે લડાઇના વખતમાં પણ આપની સાથેજ હતા, આપના હકીકી (સગા) મામુ નથી પણ આ વંશથી કે અગીર જલાલ જે સીસ્તાનના રહેવાશી હતા જેઓના પુત્ર સૈયદ શહાબુદ્દીન છે. એવણુની એક પુત્રીના સૈયદ મુસ્લાહીમ જનાબ મીરાં સૈયદ હુસેન સાહેબના પિતાથી ખીજા લગ્ન (નિકાહ) થયા હતા.

જ્યારે ૪૮ વરસની ઉંમર આપની અંદગી,^૧ રિયાઝત^૨ પરહેઝગારીમાં તમામ થઇ ત્યારે સુન્નત અદા કરવાને માટે લગ્ન (શાદી) ની તૈયારી થઇ.

હે પ્રિય વાંચકો આ વર્ણન અહીં પુરો ન કરતાં આમળ વિમતવાર વર્ણન આપના જીવામાં આવશે. તે પહેલાં તારા-ગઢના પ્રખ્યાત પર્વતનું વર્ણન નિચે પ્રમાણે છે.

તારાઘઢ પહાડ.

અજમેરની અંદર એક પ્રખ્યાત તારાઘઢ નામનો પહાડ છે. અને આ પહાડ સાડાસાત કોસની ઉંચાણ રાખતો હતો, એની ઉપર રાજા પટીલે એક કિલ્લો બંધાવ્યો પછી રાજા

૧ લકિત ૨—ખુદાની લકિતમાં મચ્યા રહેતું તે.

મીલના મરણ પામ્યા બાદ ચિત્રપાલ, અને તેના બાદ પુથ-
 લીપાલ ગાદી ઉપર બેઠા. આ રાજા ઘણા જુલમાટ ગુમરનારો
 અને મગર હતા તે કિલ્લા ઉપર પોતે વધુ પ્રખ્યાત થવા
 માટે ઘણીજ રોશની કરવા લાગ્યા, જે તેની કંચાણ (જુલંદી)
 માં કારણે દુર દુરથી તેની રોશનીનું અજવાળું માલમ પડતું
 તું અહીં સુધી કે શહેર જુખારામાં રોસનઅલી દુવેશને
 રોશનીનું અજવાળું માલમ પડ્યું. ત્યારે આપે આત્મિક
 જ્ઞાન (હલ્કે રહતી) જ્ઞાનના જ્વેરથી ખબર દાદી તો માલમ
 પડ્યું કે એક બેદીન કારીરે આ રીતની મગરોથી અગ્નિ
 ડકાવી છે એ માત્રમ પડતાંની સાથેજ ઇસ્લામની બહાદુરીએ
 મુલ કયું નહિ તરતજ મુશ્કેલ હિંદુસ્તાન તરફ રવાના થયા
 અને હિંદુસ્તાનમાં દાખલ થઈ ગોકલા બાડીમાં આવી ધુણી
 રાશન કીધી. વળી ખબર દાદતાં માત્રમ પડ્યું કે પુથલીપાલનો
 પત્ની રાજ્યઅમલ છે તેની આ શરારન (કિસ્કેરણી) છે.

પછી આપની ધુણીથી ઇસ્લામનો એવો બડકો જુલંદ
 થયો કે તેની તમામ, કુદરની રોશની નાદી થઈ ગઈ, અને
 ત્યાં પડી ગયો, એની અંદર ધુમ મચી ચર્ચા થતા લાગી અને
 પાત્રુ બાત્રુ ઘણાંક લોકો એકઠા થયા એટલામાં રાગનો
 માનવ નામનો એક નામીગો પહેલવાન તે વટેમાર્ગથી
 હાવાના લીધે તળાવ અનાસાગર ઉપર જતો હતો.

આ ઉપરી તમામ અચંબો પમાડનારી હકાકતો વાંચને
 રવેશથી કહેવા લાગ્યો કે તુએ કેમ અગ્નિ બાળી છે ?

અમને ઝોળાવતો નથી ! જા ચાલ્યો જા, ત્યારે દુર્વે સે
જવાબ આપ્યો કે ફકીરોથી અરક નહિ, નારો રસ્તો લઇ લે.
શું બીજો રસ્તો નથી ! આપના આ શબ્દો સાંભળી સામનથે
તકવાર આપના ઉપર મ્યાનમાંથી બહાર કાઢી મારવા ચાલી,
ઐઠલામાં ઘુળીનો બડો આગળ વધ્યો, કે ફાશીરોને જાણી નાખે.

આ કરામત (અમત્તાર) જોનાંજ તે નાસી ગયો. અને
બીજા દીવસે આપે ત્યાંથી આગળ વધીને ત્રીજા ખુટલા બગ્ગ
રમા આગ સળગાવી આપી. કે જોનો બડો તમામ શહેર
ઉપર મુશ્કીલ થઇ પડ્યો, ઐઠલામાં એક દહીં વેચવાવાળી
ત્યાંથી નીકળી, રાગ્નતી રસોઇના લીધે દરરોજ દહીં લઇ જતી
હતી, તેને રોશનચલી દુર્વે શે નિચે પ્રમાણે સવાલો કર્યા.

સવાલ—આ શું લઇ જાય છે ?

જવાબ—રાગ્નતી રસોઇ માટે દહીં.

સ.—તને રાગ્નતા તરફથી આ દહીંના ખદલામાં શું
મહે છે ?

જ.—એ અશરશી (પૌંડ)

સ.—એવું કેવું મજેદાર દહીં છે કે જતી એ અશરશી
કિંમત છે ?

જ.—[હસ્તે મોઢે કહેવા લાગી] હા, એવુંજ મજેદાર
દહીં છે.

પછી આપે તેને એ અશરશી આપી કહ્યું, આ દહીં
અમને આપી દે, તેણે લાલચમાં આવી આપી દીધું. ત્યારે

આપે જરાક આંગળી બોળીને ચાખી કહ્યું કે અમો લેતા નથી. અમારી બે અશરરી પાછી આપ અને આ તારું દહીં લઇ લે, આપનું આ કહેવું સાંભળી, તે રડતી રડતી રાગની પાસે ગઇ રાગએ તે હકીકત સાંભળી ગુસ્સે થઇને આપની તે આંગળી જેનાથી દહીં ચાખ્યું હતું, તેને કપાવી નાખી, જે કે ઈસ્લામનો હુકુમ છે. કે સતાવ્યા અને તકલીફ પહોંચાડ્યા વગર તેનાથી જહાદ કરી શકતા નથી.

આ આંગળી કપાવવાની મમત થઇ કે ધારીરે વગર ગુન્હાએ આંગળી કાપી નાંખી.

તે આંગળી કાપેલી જનાબ **મીરા સૈયદ હુસેન** સાહેબને દેખાડી, હવે ત્યાનું વળુંન સાંભળો કે જે આગળ હું લખી ગયો છું કે આપના લગ્નની તૈયારી હતી, અને અહીં આ બનાવ થયો, ત્યારે આપે નૂપોતાની શાદી બાંધ રાખી તરત જહાદ ઉપર કમર બાંધી, અને બહાદુરો ઈસ્લામ ઉપર જન શીદા કરનારા ગાઝીઓ ને નામદારોને સાથે લીધા.

જનાબ અબુ તીયબ રાવી (લખે) છે કે બ્યારે જનાબ હઝરત **મીરા સૈયદ હુસેન** સાહેબનો હિંદ ઉપર વિચાર થયો તો સુલ્તાન મહમુદ ગઝનવીનો ફરમાન મારા નામે પહોંચ્યો કે જે જનાબ મીરા સાહેબ આઅઝમેર જંગે જહાદ હિંદુસ્તાન તરફ છે તમો અમમ ખાન સરદાર બલખ ખુખારાથી એક ખુખાર લશ્કર લઇ મીરા સાહેબની મદદના માટે જાઓ.

૧—મોઢી ખુખાર લડાઈ કરનારા બહાદુર.

પછી દશહજાર સવાર અને બારહજાર પાયદળ લશ્કર તો જનાય મીરા સાહેબ સાથે મુઝહેદીન (લડાઈ કરવાવાળા) થયા હતા અને દસહજાર સવાર તેમ પાયદળ અથુ તાઇયમ સૈયદ સહાબની સાથે આવી અમદાનની અંદર મળી ગયાં, અને હમદાનથી સૈયદ અલી પોતાના વંશના માણસો સાથે અને બલખ ખુખારાના મોટા મોટા નામીયા પ્રખ્યાત લશ્કર તોડનાર રસ્તમી શક્તિ ધરાવનારા પહેલવાનો અને આસપાસ કરમાન અને નહાવદના ધણાક મુસલમાનો જહાદના માટે લશ્કરની સાથે થઇ એક ટોળું નાનું અને ફોજ મોટી બહાદુરાને ધરલામ દખ્ખા નહોજલાલીથી હમદાનના રહેવાશીઓની સાથે હિંદુસ્તાન ભરફ રવાના થયા.

પછી ખુખારા ફતેહ મેળવવા વાળા લશ્કરથી પહેલાં લડાઇ પહાડ હિંદુ (પર્વત) ઉપર થઇ રાજા જેપાલથી જેની સાથે બાર હજાર ધોડેસ્વાર અને વગર ગણતરીએ પાયદળ, લશ્કર હતું છેવટે ધમસાગુની લડાઈ થયા બાદ રાજાએ ધણીજ દાર ખાધી અને ધરલામના લશ્કરને જીત મળી ! તેમ ધણોજ માલ શત-રનો હાથ લાગ્યાં, એ ઉપરાંત તેના આજુબાજુ મુલતાનના કાશીરો રાજ્ય કરતા હતા, તે સઉને તાબે (શરણે) કર્યા અને અહીંથી કંઈ ચીજો તોહફાઓ (નજરાણાઓ) તરીકે અલબખખાનની સાથે કરીને પાદશાહ મહમુદ ગઝનવીની હજુ-રીમાં રવાના કર્યા પછી ત્યાંથી સીધાને તાબે કરી મુસ્તાન

ઉપર ઘેરો નાખ્યો. ત્યાંનો રાજા આનંદ રાજ્ય અમલ કરતો હતો જેનો પુત્ર રાજા જમાલ હતો.

આખરે ધણી સખત લડાઇ થયા બાદ રાજા માર્યો ગયો અને છોકરો જમાલ તેનો કેદ પકડ્યો, અને મોહદીસ અબુતીયબ પણ અહીંજ શહીદ થયા, એવીજ રીતે ને કાશીરા મુંર્તિસ્થાનો સાંભેં આવ્યા તેને નાબુદ કર્યા અને ફતેહ મેળવતાં દખ્ખા જહોજલાલીની સાથે લશ્કરે ઇસ્લામ કે જેન ગણતરી ૬૦૦૦૦ ઘોડેસ્વાર અને ૫૦૦૦૦ પાયદળ લશ્કર સહ સલામતીથી લઇ મુલ્ક હિંદુસ્તાન તરફ રવાના થયા.

અને પુનઃ નામના કિલ્લા ઉપર રાજા ચંદપાલથી લડાઇ થઈ જેની સાથે તમામ હિન્દુસ્તાનના રાજાઓ મક્કીને આ લડાઇમાં આવ્યા હતા, અને ૪૦૪ દિવસોમાં આ બનાવ બન્યો હતો. સૌ રાજાઓને હાર થઇ અને ઇસ્લામી સૈન્ય તેઓ ઉપર છત્ર મેળવી ! છેવટે તમામ મુકામે ફતેહ કરત કરતાં ઇસ્લામી સૈન્યે પુખ્ત ઉપર આવી તંબુ માર્યો ને મેદાનમાં તંબુ માર્યા હતા, તેમાં પાણીના તો ચિન્હો પણ માલમ પડતા નહિ હતા, ઝહોરની નમાઝનો (અપેઝની નમાઝ વખત થયો ત્યારે જનાબ કરામત મઆબ અરશુઝીદએ આરગાં વહાબ મીરા સૈયદ હુસેન સાદેબને વજ્ર કરવાને માટે પાણીન દરકાર થઇ તો તેજ જગ્યાએ એક નેઝો માર્યો એટલે તરખુદાની કુદરતથી પાણીનો ચશ્મો (પાણીની નહેર) ચાલુ થ ગયો ! જે હમણા સુધી પણ પુખ્ત નામેજ, પ્રખ્યાત છે; વા

સાંથી ચાલી અજમેર શરીફમાં આવી તળાવ અનાસાગરપ મુકામ કર્યો કે જ્યાં તે વખતમાં ઘણા વેપારીઓ તરેહ તરેહન (ભાત ભાતના) ઘોડાઓ વિગેરે લાવી ઉભા રહેતા હતા.

મજકુર લશ્કર મોડું દખ્ખા અને જહોજલાલીવાળું જેઓએ ત્યાં તંબુઓની અંદર પડાવ નાખ્યો હતો. તેઓએ એ લોકોએ હંમેશા પ્રમાણે વેપારીઓ આગ્યા કરતા હતા, તે સમજાયા.

જ્યારે રાજા પૃથ્વીપુત્રને ખબર થઈ ત્યારે તેણે પોતાના અને છોકરાઓને ખબર કાઢવાને માટે મોકલ્યા. તે અનેક જ્યારે જઈને જોયું તો સામાંથી ખંગ નામનો ઘોડો પસંદ કર્યો તો આપણે ફરમાવ્યું કે આ હમારી સ્વારીનો છે, વેચવાનો નથી. તે છોકરાઓ બોલ્યા અમને તો એજ પસંદ છે જ્યારે આપે તેને ઘણાંજ ખરીદ કરવાના ચારણમંદ જોયા ત્યારે ફરમાવ્યું અગર એને લેવા ચાહો છો તો આ ઘોડો જમતમાં ટાંપ (પગ) મારે અને જો ખાડો થઈ જાય તેને ભર આપો તેજ એની કિંમત છે આ વાત સાંભળી તે ઘણાં ખુશ થયા, અને આવી પોતાના પીતાથી કહ્યું, તેણે પણ ઘણું ખુશ થઈને વગર હીસાએ ખજાનો તેની સાથે કરી આપ્યો !

પણ જ્યારે ખંગ ઘોડાએ ટાંપ મારી તો તે સાં ખજાનો ભરાઈ ગયો, તો એ પણ પતો લાગ્યો નહિ અને ટાંપનો ખાડો જરાપણુ ભરાયો નહિ, ત્યારે તે શર્માદો થયો તો આપ એ કહ્યું ખેર, આ નહિ હોય તો હવે એક ચરત ઉપર આપું છું,

કે આ ઘોડો સો ઘોડાઓને સરદાર છે તેના માટે અગર તમારી પાસેથી અમારી પાસે આવ્યો આવશે તો પછી પાછો આપીશું નહીં, તે રાજ થઇ લઇ ગયો, અને પોતાની તાકાત પ્રમાણે ધણીજ મજાપુતીએ હાશિઆરીથી બાંધ્યો ત્યારે પણ તે અરધી રાત્રે આપની પાસે આવ્યો આવ્યો.

સવારે શોધ કરવા બાદ જોયું તો ઘોડો હઝરતની પાસે છે.

આ જોઇ શરર્મીદા થયા અને સમજ્યા કે એ વેપારી નથી લડાઇ કરવાને લીધે આવેલા જણાય છે. આપથી ભય કરીને પગે પડી નમનતાઇથી કહેવા લાગ્યા કે અમો આપના નામેદાર છીએ આપના હુકમથી બહાર નથી.

ત્યારે આગે દુરમાવ્યું કે એક વાત વગર મારો ખીજો કાઢપણ કારણ નથી તે વાત આ છે કે ઇમાન લાવો ખુદા અને તેના તરફથી મોકલેલા મહાન પયગમ્બર, રસુલુલ્લાહ (સ. અ. વ.)ના ઉપર અને મુતિ પૂજન મુકી દઇ મુતિઓનું ખંડન કરો.

આ સાંભળી રાજાએ કહ્યું, આપ અગર આ કરમત દેખાડો કે અનાસાગર તળાવને કોટ (ફરતે દીવાલ) અમારાથી બંધાતો નથી. દરેક વર્ષે પાણી ધણું પડવાથી ભાંગી પડે છે. આપ તેને એવી રીતે બાંધી આપો કે પછી તે ભાંગવા પામે નહિ. તો અમો ઇમાન લાવશું (ઇસ્લામી ધર્મ ધારણ કરશું) આપએ કહ્યું ધણું સારું. ગાય, બળદ, અને આટો જેમ થઇ શકે તેમ જલદી પહોંચાડ, અગણ કોટ તૈયાર થાય છે. રાજાએ

આપના હુકમ પ્રમાણે હજારો બળદો અને મણીથી આટો તરત મોકલી આપ્યા.

ત્યારે આપએ ગાઝીઓ (બહાદુર લડવાયાઓ) થી કહ્યું, દયો આ બળદોને કાપો અને એના હાડકાં તથા ચામડાઓને કોટની જગ્યાએ નાખો, પછી ગાઝીઓ સાચીત કદમએ એવીજ રીતે કહ્યું. જ્યારે રાજાને બળદોના કપાઈ જવાની ખબર થઈ તો ધણાં દીક્ષગીર થયો અને તરત એએન થઈ આપની પાસે આવી કહેવા લાગ્યો, કેમ કોટ તમયાર છે ?

આપએ ઉપસો શબ્દ સાંભળી કહ્યું, ઉપર જો ! તેણે જોયું તો કોટ બંધાઈ ગએલો હતો, આ અમત્કાર જોઈ રાજાએ પાછું કહ્યું કે આ બામતની મારા દીકાને કેવી રીતે ખાત્રી થઈ શકે કે કોટ હમેશા કાયમ રહેશે. આપએ તેજ વખત આસ-માન તરફ જોયું તો ખુદાની કુદરતથી એટલો તો વરસાદ વરસ્યો જેનાથી કોટની ઉપર સુધી પાણી આવી ગયું તોએ કોટને જરાપણ હલકત પહોંચી નહી તો છેવટે લાચાર થયો અને કંઈ તકરાર તેની કામમાં આવી નહી ત્યારે ગુસ્સે થઈને હઝરતથી કહ્યું, તમોએ ધાગું ખોટું કામ કર્યું; હમારા બળદોને કાપી નાખ્યા, તેના માટે અગર તમો તમારા જાનની સલામતી આહો છો તો અમણા બળદો જીવતા કરી આપો નહી તો અમો લડવાને લીધે ભય કરતા નથી. આપએ ફરમાવ્યું તુએ રોશનઅલી દુવેશની આંગળા નીહાંય કેમ કાપી ? અમણા જેડી આપ તો અમોબી બળદોને જીવતાં કરી આપીએ.

પણ તેનાથી એ ક્યાં થઈ શકે જ્યારે તે આજીવ થયો તો કંઈ જોડ્યા વગર ચાલ્યો ગયો.

અને જઈ લડવાની તક્યારી કીધી ત્યારે આપેએ પણ બહાદુર જવાર સૈન્ય લઈ ઘણીજ ધોમધુમ સાથે પુથવીપુત ઉપર ચઢાઈ કીધી અને બનેવ તરફના લશ્કરમાં સામ સામે ઘણીજ કચડઘાણુની લડાઈ થયા બદ ઘણાજ બહાદુરીએ મુદાની કૃપાથી એવી તો કારીરો ઉપર ઇસ્લામી સૈન્યે જીત મેળવી કે આખી દુન્યામાં વાહવાહ થવા લાગી અને કારીરો નામવા લાગ્યા.

આપ જ્યારે કિલ્લાની પાસે પહોંચ્યા તો કારીરોએ એક ટુકડો પહાડ (મોટો પત્થર) નો જાદુના જોરથી આપના ઉપર નાખ્યો, આપએ તેને જોયો તો આચુકથી ઇશારો કર્યો ત્યારે તે ટુકડો પત્થરનો આપ હજરતના ઇશારાએ કરી ત્યાંજ ઉભો રહી ગયો ! જ્યારે કંઈ બસ ચાલ્યો નહિ તો કારીરો નાસીને કિલ્લા બંધ કરી ઇસ્લામના લશ્કર ઉપર તીરોનો વરસાદ વરસાવા લાગ્યા પણ આ બહાદુર ખુંખાર ગાઝીઓ સામે તેને શું આસરો તેની લડાઈની અંદર કંઈ પણ દરકાર ન કરતાં તરતજ બધા મળી અદલાહોઅકબર કહીને બારે હલ્લો કર્યો અને આપ હજરતએ ઘોડા ખંગેને તે કિલ્લા ઉપર ચલાવ્યો, તો ઇશ્વર કૃપા અને યરકત અને જહોજલાલી અને આપની કરામતથી પહેલીજ ટાંપમાં તારાગદ પહાડ જે સાડા સાત ગાઉ ઉચાણુ રાખતો હતો તે સાડાત્રણ ગાઉ જમીનમાં

ધસી ગયો અને ગાઝીઓએ બહાદુરીથી કિલ્લો તોડી અંદર ભરાઇ જઇ બેઠોનો કાશીરોને કતલ કરવો માડ્યા !

પછી જે સન્મલગઠ નામનો કિલ્લો હતો ત્યાં રાજાનું ઘરબાર હતું સાંને કતલ કર્યા અને કિલ્લાને ઉલટાવી દીધું. અને મોહમદતકી અને નકી સાહેબ જેઓએ ઘણીજ બહાદુરીથી નામના મેળવી વગર હીસાએ કાશીરોને શીન્તાર કરી તે જગ્યાએ શહીદ થયા. (મન્નાલિલ્લાહે વ એન્નાએલ્યહે રાજેઉન) જેઓનો મઝાર શરીફ ગંજ શહીદઓમાં પ્રખ્યાત છે દર વર્ષે રજા માસની ૧૯ મી તારીખએ આપનો ઓરસ થાય છે.

અને રોશનઅલી દુર્વેશ પણ ઘણી બહાદુરીના સાથે એજ જગ્યાએ સહીદ થયા (મન્ના લિલ્લાહે વ એન્નાએલ્યહે રાજેઉન) જ્યાં સહેને ચેરાગ છે ત્યાં આપનો પવિત્ર મઝાર છે એના બાદ લડાઇનો મેદાન અને કતલનો ખગ્ગર ગરમ થઇ રહ્યો હતો અને જનાજ હુઝરત મીરાં સર્ધયદ હુસેન સાહેબ યુધ્ધમાં ઘણા મશગુલ (ઠાળાગયા લડાઇમાં જાન્યાર રહેયું) હતા. આપની તલવારથી કાશીરોની લાશોનાં ઢગલે ઢગલા પડતા હતા, કે રાજા તથા રાજાના બન્ને હોકરાઓ ખી કતલ થયા તે વખતે રાજાના મેહલોમાંથી એક સ્ત્રી ઘણીજ ખુશસુરત પરીમુખ ભય ભરેલી સુરત લઇ બહાર નીકળી અને આપની સાંભસાંભે તેના મોઢાં તરફ નજર પડી તો આપ પર-માત્માના ફજલથી તકવામાં ઘણાજ પરહેજગાર હતા, તેના માટે તેની તરફથી પોતાના પવિત્ર મુહ મુઆરક ઉપર નિકાજ (મોઢાપર નાખવાનો પડદાનો કપડો) નાખી દીધો.

આપનો પવિત્ર મુહ જ્યારે પડદાએ કરી ઢંકાયો અને
 લડવાથી હાથ ખેંચ્યો તો જુલમાટ ગુમરનારા શતરૂઓએ
 ચારે તરફથી હલ્લો કરીને આપને શહીદ કર્યા, (ધન્નાલિલ્લાહે
 વધન્નાએલ્યહે રાજેઉન) પણ પછી આપના સાથે વાળાઓએ
 વધુ ઇસ્લામી જોશને દેખાડી ધણાક કાશીરોને તહેતેગ કર્યા
 (તલવાર વતી કતલ કર્યા) અને તેના બાદ પોતે શહીદ થયા

અને આઠમાં દીવસે જ્યારે પછવાડેનું સંઘનિય યુદ્ધ કરતું
 કરતું તે જગ્યાએ પહોંચ્યું તો સૈના દફન કર્યા, પછી જે
 કાશીરો બાકી રહેલા હતા તેઓ તમામને આ લશ્કરે કતલ
 કર્યા અને સ્વધ્યવદ્વલ્લી અને તેઓના દોસ્તો (મિત્રો) જે તેમની
 સાથે આવ્યા હતા તે દુર્વેશો બનીને આપના મઝાર (દરગાહ)
 ઉપર ખીદમત ગુઝાર રહ્યા, તેઓના વંશથીજ તારાગદ
 પહાડપર પાનસો ધર પ્રખ્યાત છે ફક્ત ત્રણ ગામ દરગાહન
 નામ ઉપર છે તેમાં તેઓનો ખત્ય ચાલે છે, જે બંદે ખુદ
 (મનુષ્ય) ખીદમત કરે છે તેઓ ધણુંજ સવાબ પામે છે
 અલ્લાહતઆલા તમામ મુસલમાન બાધઓને આ ખુઝરગાં
 દીનની ખીદમત અતા કરે કે જેઓએ ઇસ્લામની સ્થાપના
 હિંદમાં આવી કીધી, વળી તેઓના ખીદમતગારોની ખયા
 લીએ કે તે ખુઝરગો ખુશ થાય અને અમો સકીને આ ખુઝ
 રગોના તુફકે ખુદ રસુલની મોહબ્બત નસીબ થાય અં
 ફરેલા અકીદાવાળાઓથી બચાવે અને આતેમાં ખીલખર કં
 આમીન સુન્ના આમીન !!!

પછી બાકી જે સેન્ય રહેલું હતું તે પાછું ફરીને સુક્ષ્મતાન મહમુદ ગઝનવીની પાસે પહોંચી તમામ વર્ણન તેને સંમળાવ્યો કે અજમેર સુધી અમે પહોંચ્યા અને સાથે વાળા તમામ શહીદ થયા અને કુકસ્તાન અમણા ધણું દુર સુધી છે અને અંહી કાશીરોએ પોતાનો અમલ દાખલ કરી લીધો.

જયારે આવી દશા થય તો મહમુદશાહ પાદશાહ ગાઝી ધણી મોટી ફેજની સાથે પોને જનને હિંદુસ્તાન ઉપર ચડ્યો અને સમુદ્રના કિનારા લગી કાશીરાનું નામ નિશાન તેમ દેવ-સ્થાનોનું માન મટાડી દીધું અહીં સુધી કે સોમનાથનો જે મોટો નામીયો દેવળ હતો તેને પણ તોડ્યો; અને ધણુંજ વગર દિસાએ માલ તથા સોનું લઈને દીન ધરલામનો ઝુંડો હિંદમાં ગાડી ચાલ્યો ગયો.

એના બાદ થોડીજ મુદતમાં કાશીરોએ પાછું જોર પકડ્યું અને પોતાનો હુકમ ચલાવવા લાગ્યા અંહી લગી કે આપના મઝાર શરીફ ઉપર એક, બે, દુર્વેશો મુગ્ગવર (દીવો બતી કરનાર) તરીકે બચી રહ્યા હતા, અને નીચે તો રાગ્ગ પુથુગાય ઉપરના રાજ્યને બ્રામણ સમજી તે વખત કે જોને ગાઝીઓએ તારાજ બરબાદ કર્યો હતો તે ધણોજ આબાદ કરી હજારો દેવળો (મુર્તિસ્થાનો) લાખો રૂપીઆઓ ખર્ચાને બંધાવ્યા અને શહેરને નવીરીતથી એવા તો આબાદ કર્યો કે જેની પોતાની પાસે જમીન ઉપર જન્નત (સ્વર્ગ) બનાવી પછી તો હદથી વધી જઇ ધણીજ મગહરીએ કામ લેવા માડ્યું કે દિલ્લીને રાજ્યધાની બનાવી તદ્દન

હદથી વધી જઇ ગગર થયા. અગરચે સદતાન શહામુદીન ધોરી
એ સાત વખત રાજા પુથરી ન્પર હલ્લો કર્યો અને ઘણાજ
સખત યુદ્ધ દરેક વખત થતું હતું પણ દરેક હલ્લામાં સફળતા
થતી હતી નહિ છેવટે તેજ દીલગીરીમાં તે બાદશાહ બીમાર
રહેતો હતો એટલામાં ખુદાવન્દેતઆલાએ હઝરત ખવાજ
ગરીબુલાવાંઝ કુખેજહાં ખવાજ મુઘનુદીન ચીશ્તી સાહેબ
(રહે.) ને મોકલ્યા અને તેઓએ આવી ફ-નેહ મેળવીને ઇસ્લા-
મનો બારે પ્રકાશ કર્યો કે જઓનું વર્ણન ઉપર થઇ ચુક્યું છે.

શબ્દ.

ન કીયું તાલેઅ હિંદ હોવે જલ્લી.
કદમ રંજા જસ જા હો અયસાવલી;
રહે જુમતે કુકકા કયસેદાગ.
કે રોશન જહાં હોઅ અયસા ચેરાગ.

હઝરત ખવાજ મુઘનુદીન ચીશ્તી (રહે.)ના રોઝા
મુબારકનું વર્ણન.

ઘણા અંશોમાં લખ્યું છે કે આપનો પવિત્ર રોઝો મુબારક
બાંધવાની સ્થાપના ખવાજ હુસેન નાગોરીએ કીધી હતી.
અને ખવાજ હુસેન નાગોરી હઝરત શેખ હમીદુદીન સુરી નાગોરી
(રહે.)ના વંશગી છે.

[૧૮૭]

શેષ હમીદુદીન સુરી નાગોરી (રહે.) હઝરત ખવાઝ ગરીબુન્નવાંઝ (રહે.)ના ખલીફાઓમાંથી ધણાંજ આત્મિક શક્તિ ધરાવનારા યુઝરૂગ થઈ ગયા છે કે જેઓની દરગાહ શરીફ નાગોર કર્યામાં છે. આપની કુન્યત (અટક) આબુ અહમદ અને લકબ (ડીર્મી) સુસ્તાનુત્તારેકાન છે. દર વર્ષે રખીઉલ અવ્વલ માસની ૧૯મી તારીખે ધણી ધામધુમથી આપનો ઓરમ (મેજો) થાય છે. આપની દરગાહનો કન્યાકિડ સુસ્તાન ગ્યાસુદીન તગલકે બંધાવ્યો છે. અને ઓડોક બાગ ખવાઝ હુસેન નાગોરીએ કરાવ્યો છે.

અને આજ ખવાઝ હુસેન નાગોરીએ ખવાઝ મુહતુદીન ચીશ્તી (રહે.)નો પવિત્ર રોઝો બાંધવાની સ્થાપના કીધી અને ધણીક મુદત મઝારપુરઅન્વાર ઉપર મુળવર બનીને જેસી રહી બંદગી કરતા રહ્યા, તે જમાનામાં (યુગમાં) અઝમેર શરીફ ધણાંજ વેરાન મુલક હતો ચારે તરફ જંગલ અને વાઘોનું રહેણાણ હતું. અને દરગાહ શરીફ પણ કાચી હતી સુસ્તાન ગ્યાસુદીન ખીલજી ને ખવાઝ હુસેન નાગોરી (રહે.)થી શરફ ન્યાઝ હારીસ કરવાનો ધણો શોક હતો તેના માટે આપને ધણીક વખત બોલાવ્યા કરતા હતા, પણ આપ ત્યાં તશરીફ લઈ જવાને લીધે ના કહેતા હતા. છેવટે સૌ રીતથી સુસ્તાન ખીલજી લાચાર થઈ ગયા, ત્યારે પોતાના મિત્ર તથા દરબારના કામદારોએ એક દીવસ પાઘશાહને સલાહ આપી કે અગર તમે ખવાઝ હુસેન નાગોરીને એવી રીતે કહેવાડશો કે મારા દરબારમાં હઝરત

સરવરે કાએનાત અલ્પહીરસલાતો વરસલામ ના મોએ મુઆરક
(બાલ મુઆરક) છે તો એ સાંભળતાંજ તેવણુ જરર
તશરીફ લાવશે.

પછી પાદશાહે એવીજ રીતે કહેવડાવ્યું ત્યારે આપે બાલ
મુઆરકનું નામ સાંભળતાંજ એએન થઇ દરબારે સુસ્તાનમાં
ઝીયારતના માટે તશરીફ લઇ ગયા, આપને આટલો બધોજ
ઝોક, શોક, પુરેપુરો હતો. તેના લીધે બાલ મુઆરક ખવાગ
હુસેનના હાથ ઉપર આવી ગયા. પછી સુસ્તાને પોતાનો અકીદો
પુરેપુરો જાહેર કર્યો બાદ ઘણાક તોહફાઓ આપની ખીદમતમાં
મુકયા. પણ તે તમામ લેવાને ના પાડી ત્યારે આપના ફરજાંદ
(પુત્ર) આપની સાથે હતા તેવણે આપને તોહફાઓ કયુલ
ફરવાને માટે મજાપુર (છુટકો થાય નહિ તેમ) કર્યા તો ખવાગ
હુસેન સાહેબે આ શરત ઉપર તે તોહફાઓ કયુલ કરવાનો
હુકુમ આપ્યો, અને કહ્યું કે તે સૌ ખવાગ ગરીબુન્નવાંઝ (રહે)
અને શેખ હમીદુદીન નાગોરીના પવિત્ર મઝાર મુઆરકની ઇમારત
બાંધવામાં પુર કરવામાં આવે.

આપના સાહેબખદાએ આ શરતને કયુલ કરી તોહફાઓ
લઇ લીધા, અને પછી વાયદા પ્રમાણે બંને યુઝગોની દરગાહઓ
બંધાવી આપી એટલે ગુમ્મઝ વિગેરે બંધાવ્યું. જે મઝાર શરીફ
બંધાયેલો છે, તે ગુમ્મઝની પશ્ચિમ દિશા તરફની બાજી ઉપર
સારા અક્ષરે નીચે પ્રમાણે ફારસીમાં તારીખ બોદેલી છે,

અઝ પએ તારીખ નફશે ગુમ્મઝે ખવાગ મુમ્મન
ગુફત હાનેફે જેમેઅઝઝમ કુમ્મે અશી બરી,

આ તારીખથી સને ૯૩૯ હિજરી નીકળે છે એવું માલમ પડે છે કે આ ગુમખઝની નકશી કારીગીરીની તારીખ છે કેમકે સને ૮૬૮ હિજરીમાં સુદાન ગ્યાસુદીન ખીલજીનું મૃત્યુ થઈ ચૂક્યું હતું અને ઉપરની ઇમારતથી આ સાબીત થાય છે કે તેનાજ જમાનામાં રોઝા મુન્નવરાની તાઅમીર થઈ છે.

રોઝા મુઆરકનો દરવાજો કોઈ બીજા પાદશાહોએ બંધાવ્યો છે આ ગુમખઝ કાચી કબર ઉપર બનાવ્યો છે ગુમખઝપર સોનાનો ઘણો મોટો કળસ અને ખુણાઓ ઉપર સોનેરી કળસીઓ ઘણીજ દખ્ખાથી ચમકાટ ભરેલી નજરે પડે છે. અને ગુમખઝનો ઉબ્બેસ સંગે મર મરના પથ્થર જેવો લાગે છે. વળી રોઝાના અંદરના ભાગમાં સોનેરી ઘણુંજ દમામદાર સુશોભિત કામ કરેલું છે અને છ તેમાં કાશાની નામની મખમલની જરીની છતગીરી લાગેલી છે. અને છતગીરીના નીચે ચાંબલાઓનાં કુમકુમા સોનેરી સાંકળોમાં લટકેલાં છે. તેમ ચારો ખુણાઓ ઉપર પણ ચાર સોનેરી કુમકુમા સોનાની સાંકળોમાં લટકેલાં છે. પાદશાહી જમાનામાં આ કુમકુમાંઓની કિંમતનો અડસટો કર્યો હતો તો એક એક કુમ કુમાં ઉપર પાંચ પાંચ હજાર રૂપીઆ લાગેલા ગણ્યા હતા એ ઉપરાંત ચાંદીના કુમ કુમાં ચારો તરફ પાસે પાસે લટકેલાં છે. અને દીવાલોની અંદર સોનેરી ચોકઠાઓમાં આરસીઓ જડેલી છે. અને આપની તાઅરીફમાં ચારો તરફ સોનાના પાણીએ રોઝાની અંદર શેઅરો લખેલા છે.

એ સર્વેથી એમ સામેત થયું કે રોજા શરીરમાં શીનું કામ નવી રીતથી હઠરત પ્વાળ હુસેન અજમેર માઅરેફતે થયું હતું કે જેને થોડામાં થોડા અઢીસો વરસ ગયા છે.

મઝાર શરીફ પર સીપના કામનું છપ્પર ઘટ સંદેશી બન છે બનાવનારે હેરત પમાડનારું ઘણું બારીક કારીગરી ભાં કામ કયું છે અને છપ્પર ઘટના છતમાં કોઈ વખત ન રંગની તો કોઈ વખત પીલા રંગની રૂમી મખમલની છતગ લાગેલી રહે છે, વળી છપ્પર ઘટની અંદર ઘણી એકિંમત સ મરમરના પથરના પથરથી મઝાર બનેલો છે અને તેની હ ભાત ભાતની ખેલપુટીઓ વિગેરેનું કામ કયું છે, અને મ મુખારક હમેશા જરૂર ન કામખાખ, તમામી વિગેરેના ગીલાંદ હંકાયેલો રહેવા ઉપરાંત પુલોની હઠરો આદરો તેમજ પુલોએ ભરપુર રહે છે અને છપ્પર ઘટના વચમાં ચાંદીના ક લાગેલા છે, જેની કિંમત એક લાખ રૂપીઆ બતાવવામાં છે. પણ આ કંદેરાથી પહેલાં સાનેરી કંદેરા લાગેલો હતો ન કે સુલ્તાન જહાંગીરે તઝકેરએ જહાંગીરમાં લખ્યું છે સને ૧૦૨૫ હિજરીમાં કંઈએક મારી મુરાદો બર આવી, તો તેના નજરાનામાં કાતરણી કામ કરેલો તો સુશોભિત બની ચાંદીનો કંદેરા કરાવ્યો, તે રજબ માસની ૨૭મી તારીખે તદ્દ થયો ત્યારે મેં હુકુમ આપ્યો એને લઈ જઈ રોજા મુનબર જડાવી આપે, આ કંદેરા બતાવવામાં દશ હજાર રૂપીઆ ખ થયા હતા, એજ કંદેરાથી થોડીક દુર પર એક બીજો ચાંદ

કહેરો છે જેની મીઠમત (દુસ્તી) જયપુરના ગાદી વારસ રાજા જયસીંગના હુકમથી શેખ મદુગદ હયાત અને આસ્તાનાના સુતવસ્ત્રી હાથ મનઝુરઅત્રી ખાનની આગેવાનીએ કરવામાં આવી. આ કહેરાનું વજન (બાર) ૧૩ મણ ૧૭ શેર એક તોલો ત્રણ માશા છે.

કંઈએક લેખકો કહે છે કે આ ખંડે કહેરા શાહજહાં પાદશાહની પુત્રી જહાંઆરાબેગમે બનાવ્યા હતા. આ કારણથી કે એવણને ખ્વાન યુઝદગ ઉપર ઘણા એતેકાદ હતો, અને પોતાના તમામ શાગરીદ પેશોને આસ્તાના શરીફની ખીદમત કરવાને માટે નઝર કરી આપ્યા જેઓની ઓલાદ હમણા પણ મોજુદ છે. અને આ લોકો ખાદીમોના નામથી પ્રખ્યાત છે.

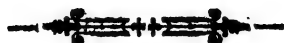
આ ગુમ્મઝના ફરશમાં સંજેમરમરના પત્થરો ઘણી સફાઈએ લાગેલા છે જેની આજુબાજુ સંજેમુસાની પથરીઓ જોડેલી છે વળી ગુમ્મઝની પૂર્વ દિશા તરફના દરવાજાથી જોડાયેલા આજુબાજુ બે હુજરાઓ બનાવેલા છે જે પૈકી એકમાં તાણુ લાગેલું છે કંઈએક લોકોનું કહેવું એ પ્રમાણે છે કે એની અંદર સોતાની ઇંટો અને સોતાના વાસણો બંધ રાખેલા છે. ખીજો દરવાજો ખુલ્લો છે કે જેમાં ચિનોડગડના કિલ્લાવાસી જોડી ચઢેલી છે. આ દરવાજાની આગળ જે ખીજા દરવાજા છે તેના દીવાલ ઉપર શેઅરો પણ લખ્યા છે (તે અહીં લખવામાં આવ્યા નથી વળી ૧૨૪૦ હિજરીમાં ફરખાબાદના રહેનાર નવાબ ફેઝલખાન બનગશી મરહુમે બાહારવાળા દરવાજામાં જોડી ચઢાવી, જેની ઉપર નીચલી તારીખ બોદેલી છે.

ખાન ક્યજુદલા અનગરન નીગાહસ આલીસ્ત
સાખ દરવાઝા દરગાહે મુઘન જવીદ,

ચુકે દરગાહે મુઘનઅસ્ત, ચું ખુરશીદ ખુલદં
સાસે તારીખ શુદહ બાએ તુલુએ ખુશીદ.

એક અકીક યમની (સાચો હીરો) ધણો મોટો પીળા રંજનો આ દરવાજાની દક્ષિણ દિસા તરફ જડેમો છે રોઝા શરીફની સંગેમરમરની જાલીઓપર જરીના પડદાઓ પડ્યા રહે છે અને ગરમીની રૂતુમાં તેના બદલામાં ખસના પડદાઓ નાખવામાં આવે છે. ૭૫ હજાર રૂપીયા વરસની જગીર મુગલ બાદશાહોના જમાનાથી દરગાહના નામે વકફ (ધર્માદા) છે જે અત્યાર સુધી કાયમ છે.

હે મારા પ્રિય વાંચકો દરગાહના હાલાતો અમે લખી ચુક્યા પણ તે તમામ 'મુકામોતુ' વર્ણન 'પુરેપુર' લખીશું કે જેને દરગાહથી લગાવ છે. એટલે દરગાહના કંમ્પાઉંડમાં છે આ મુકામોતી શોધ કરવામાં વાંચકોને ધણી તકલીફ પડે છે જેથી અમે તમામ મુકામોતુ' વર્ણન લખીશું કેમકે જે કોઈ અજમેર શરીફ જાય તો તેઓને શોધ કર્યા વગર મુકામો તથા વર્ણન મહત્ત્વ પડી જાય.

[૧૧૩]

હઝરત ખ્વાજા સુધનુદીન ચીશ્તી (રહે.) ની
દરગાહથી જે સુકામોનો લગાવ છે તેનું
કુંક વર્ણન.

એહાતે નૂર,

ખ્વાજા સાહેબ (રહે.) નાં પશ્ચિમ અને ઉત્તર બાગથી
કાંઈ રીતે દક્ષિણ ભાગ સુધી આ કમ્પાઉંડ સંગે મરમરનો
બનેલો છે. દરવાજા ઉપર સોનાના કલસ લાગેલા છે અને સંગે
મરમરની જાળીઓ ઘણી રણીયામણી માલમ પડે છે. આ
કમ્પાઉંડના બે દરવાજા છે. એક ઉત્તર તરફ અને બીજો પશ્ચિમ
તરફ, ઉત્તર તરફનો દરવાજો પાઅનદાઝ નામે પ્રખ્યાત છે
અને પશ્ચિમ તરફનો દરવાજો બેહુશતી અને મકકી નામે
પ્રખ્યાત છે.

કહે છે કે આ દરવાજામાંથી જે માણસ સાત વખત
નીકળી જાય તેના ઉપર દોજખની (જહન્નમની) અગ્ની હરામ
થઈ જાય છે. અને આ બેહુશતી દરવાજો ઓરસનાં છ દિવસ
સુધી અને મોહરમ માસની દસમી તારીખે ખુલ્લો રહે છે.

ઓહ્યા મસજીદ.

આ મસજીદ સંગેમરમરની બનેલી છે અને તરફ બે
ફુજરા (૩૫) છે. વળી એને ઓહ્યા મસજીદ એ કારણથી કહે

છે કે અહિં હઝરત ખવાજ ગરીબુન્નવાઝ (રહે.)ની જનદગીના જમાનામાં નમાઝ અદા કરતા હતા. નાનો જેવો એક ઘણો સારો મુકામ છે. અહિં પહેલાં શાદીજન્નતું દેવળ હતું.

અકબરી મસ્જિદ.

સને ૯૭૮ હીજરીમાં જહાંજીહાન મોહંમદ અકબર પાદશાહે એને બંધાવી હતી. તમામ મસ્જિદ સંગેસુરખ (લાલ પથર)ની બનેલી છે.

લંબાણુ એકસો ચાલીસ ફુટ સહેત દરવાજા સાથે અને ચારાણુ પણ એટલીજ છે, વચમાની મેહરાબ પદ્મ શ્રીઃ કીંચી છે. બાજુ પર મીનારો છે, વળી મસ્જિદની સેહેતમાં એક પાણીની હોઝ છે. અને મસ્જિદની પાસે દક્ષિણ ઉત્તર તરફ એક હંમેશાનો દાલાન છે. જે ખાનકાહના નામે પ્રખ્યાત છે કે જેતું વર્ષુન આગળ આવશે.

એગમી દાલાન.

સને ૧૦૫૩ હીજરીમાં શાહજહાંની પુત્રી જહાંઆરાએગમે ખુમ્બદ શરીફના દરવાજાથી લાગેતું આ ઘણું મોટું દાલાન બંધાવેતું છે. એનો છત, થંબ, કંડેરા, અને કંગરીઓ સંગેમરમરના અને ફરશ, સંગેઅફશાનો છે. છતની અંદર તમામીની છતગીરી લાગેલી છે. અને ચારો તરફ ચાંદીના કુમકુમા લટકેલા છે. વચલી મેહરાબ ઉપર સંગેમરમરનાં સારા તુગરાઓ ખાદેલા છે આ મુદ્રામ કબ્રાલીના માટે મુદ્રર છે. ખુબસુરત સોનેરી કલસ કલશીઓ આગળ સુરખ (લાલ પથર)નો સાએખાન

[૧૧૫]

દાક્ષાનનાં સામે સંજેમરમરનો ફરશ અને આળુ બાળુ સંગીન કઠેરા લાગેલા, દાક્ષાન અંધાવનારી મજકુર બેગમ ધગીજ ખુશ એએતેકાદ અને કાખીલ હતી.

બુલંદ દરવાજો.

આ દરવાજો મુલ્તાન મહમુદ ખિલજીએ અંધાવ્યો છે. એને અંધાવાને ૪૦૦ ચારસો વરસ ઉપર થઇ ગયા પણ જેવું નવું નવું હમણાંજ અંધાવ્યું હોય એ પ્રમાણે લાલ કાયમ છે. એની ઉંચાણ ૨૫ ગજ છે. વળી સંજેમરખતી અંધેશે છે. એની અંદર સંજેમરમરનો ફરસ છે. મેહરાબોમા રૂપેરી કુમકુમા અને ખુરજો પર સોનેરી કચસ લાગેલાં છે. આ ધમારન દરગાહના કમ્પાઉંડમાંજ છે પણ સૌ કરતાં વધારે ઉંચી છે. તેના માટે એને બુલંદ દરવાજો કહે છે. દક્ષિણ સહેન છે જેની પૂર્વે હુજરા અનેલા છે. ચપ્પનરા ઉપર હજરત મૌલાના શમશુદ્દીન માઅરફ સૈયદ અહમદ ખાન. જે કાખીલ ખુજરગ હતા આમુદા છે.

મસ્જીદ શાહજહાંની.

આ મસ્જીદ દરગાહ શરીફનાં કમ્પાઉંડમાંજ પણ દરગાહ શરીફની પશ્ચિમ તરફ અનેલી છે. જ્યારે શાહજહાં પાદશાહે ઉદેપુર ફ-નેહ કર્યા પછી અજમેર શરીફ જીયારત કરવાને માટે આવ્યા તે વખતે એક મોટી મસ્જીદ ત્યાં અંધાવાનો વિચાર કિતપનન થયો, છેવટે જે વખત લાહોરમાં સરીર રાજ્ય આવી

ઉપર બેઠા તો મસ્જિદ બાંધવા માટે હુકમ આપી દીધો. એની બાંધણીમાં ૨૪૦૦૦૦ રૂપિયા ખર્ચ થયો. તેમ એના બાંધકામમાં ધણી લાંબી મુદત ભોગવવી પડી છે. એટલે ૧૪ વરસે બાંધાઈ તૈયાર થઈ, તુલ (લાંબાણ) ૯૮ ગજ શરમ્ અને અરઝ (પહોળાઈ) ૨૮ ગજ છે. વળી સહેનમાં પાંચ દરવાજા છે. એક ઉત્તર તરફ બીજો દક્ષિણ તરફ અને ત્રણ પૂર્વ તરફ છે. અને મસ્જિદ બાંધવાની તારીખ નીચે પ્રમાણે છે:—

કીબલએ, એહલેઝમાં, શુદ્ધ, મસ્જિદે શાહેજહાં

અર્થ (કીબલા જમાનાનો થયો મસ્જિદ શાહેજહાની) આ મસ્જિદ ધણી સારી તારીફ કરવા લાયક સંગેમરમરની બનેલી છે. વચમાંની મેહરાબમાં કલમેતૈયબ સોનેરી અક્ષરોથી તેમ બહારની મેહરાબો ઉપર ખુદાવન્દે તઆલાનાં નબાલુ નામો ખોદેલા છે અને સૌથી ઉપર ધણીક સેઅરૌ દારસી બાપામાં ખોદેલા છે. કે જેનાથી અહિં વધારે જગ્યા રોમાંબુ થવાના કારણે લખવામાં આવ્યા નથી.

અને સને ૧૨૯૧ માં દિલ્લીથી પયગમ્બર રસુલેમકયુન્ન (સ. અ. વ.)નાં તખર્રુકાત આ મસ્જિદમાં લાવીને રાખ્યા હતા ત્યારે મસ્જિદની મેહરાબથી પાણી છુટવા લાગ્યું હતું જેને અશ્રુગે પણ કહીએ તો કંઈ નવાઈ જેવું નથી. આ બનાવ જોનારા હાલમાં પણ અજમેર શરીફની અંદર મોબુદ છે. મજકુર મસ્જિદમાં જુમાઅ થાય છે.

જહાલરો.

મજકુર મસ્જીદનાં ઉત્તર પેહલુમાં એક મોટા પાણીનો જહાલરો છે અને એને પણ શાહજહાં પાદશાહે બંધાવ્યો છે કે જેને મસ્જીદની હોઝની જગ્યાએ સમજવું જોઈએ, પહેલાં વરસનાં દિવસોમાં નાલાગઠ બેઠેલી આ તરફથી વહેતી હતી, અને એજ નાળું (ખાડી) આગળ જઈને નદીના આકારમાં મળી જતી હતી. આ નદીને રીયુ નદી કહે છે.

જ્યારે અકબર પાદશાહે શહેર અજમેરનો ^૧ કોટ બંધાવ્યો ત્યારે આ નાલાને બન્નર આગળ દરગાહ તરફ કાપી લાવી કોટ બંધાવી આપ્યો હતો. વળી અજમેરનાં સુબેદાર શાહ કુલીખાને ખીજ તરફ કોટ ઉપર પોતાની જીન્દગીમાં પોતાનો મકબરો બંધાવ્યો હતો. હવે હમરો આદમી આ જહાલરોએ કરી સેરાબ થાય છે. આ જહાલરો ધણો મોટો ઉડો છે. દરગાહ શરીફમાં પણ પાણીની જે વખતે જરૂર પડે છે. તો અહિંથીજ વાપરવામાં આવે છે.

હઝરત સેખ ફરીદુદ્દીન (રહે.)ના ચીલ્લાનું વર્ણન.

આ તે સુકામ છે. કે જ્યાં હઝરત સેખ ફરીદુદ્દીન ગંજશકર (રહે.) એ ચીલ્લાકશી. (પરમાત્માની ભક્તિમાં એકલા

૧-આ કોટ સને ૯૭૬ હીજરીમાં પત્થર તથા ચુનાની બંધાર-ણથી તૈયાર થયો એની દૂરી ૪૦૪૫ ગજ છે.

[૧૧૮]

બેસવું) કાઢી છે. અને તે સુલતાન મહમુદ ખિલજીની મરજી પછવાડે આવેલો છે. ખાનખાનાન મોહંમદ ખેરામ ખાને આપની તાઅરીફમાં નીચે પ્રમાણે શેઝેરે ફારસી બાપામાં ધણુ સારા કલા છે.

શઝેર

ફાતે નમકે, જહાંને, શકર શેખ વ બર,

આં કઝ, શકર, નમક, કુન્દ, વ, અઝ, નમક, શકર,

અર્થ—(મીઠાની ખીંણ દુન્યામાં ખાંડ થઇ જાય છે શેખ ફરીદુદ્દીન ઉપર એવણુ ખાંડથી મીઠું કરે અને મીઠાથી ખાંડ) આ ચીદલામાં દુરદુર લંબાણથી રસ્તાઓ બેલા છે. ફેલાકો કહે છે કે આ હઝરત ખ્વાજા મુઇનુદ્દીન ચીસ્તી (રહે.)ની કાંચી દરગાહનો રસ્તો છે. એનો દરવાજો હમેશા બંદ રહે છે. વરસમાં એકજ વખત મોહરમ માસની ૫ મી તારીખે ઉઘડે છે. ઉપલી મરજીની ભીતથી લાગેલું અને ચીદલાની પાસે હઝરત ખાયાઝીદ ખુદ્દ તેઓનાં માતૃશ્રી તથા ખીની ની કબરો છે. અને આ કબરોપર ચંબેલીના ઝાડો છવાયલા છે. કંઇએક લોકો એને ખ્વાજા સાહેબની અઝાવજેમુતહહરાત આપની નેકસીઓ) ની કબરો ખતાવે છે, વલાહો આજમ ખીરસવાખ.

ચારચાર.

આ મુકામ જામેમરજી (શાહજહાંની) થી પશ્ચિમ તરફ આવેલો છે. આ કમ્પાઉંડમાં ધણાં સાથેહો (તેકો) અને આત્મિક શક્તિ ધરાવનારા ફકીરો રવખામાં ઉઘેલા છે. એટલે તેઓની

પરે છે. વળી એમાં ચાર કળરો તે ખુરશીની છે. કે જે વાળ સાહેબની સાથે તશરીફ લાવ્યા હતા. મૈલાના શમસુ લન સાહેબ પણ એજ જગ્યાએ અસુદા છે. અને મારા તાશી મૈલાના મોલવી સૈયદ અમીરુદીન કાદરી ચીસ્તીનાં તાદ મૈલાના મોલવી હાજી હાફિઝ શાહ મોહમંદ હુસેન ત્રાહાયાદી સાહેબ કે જેઓની વફાત મળવીસે સમાચારમાં તેઓના દુકંદ હાલાંનો નીચે પ્રમાણે છે.

મૈલાના સાહેબની વફાતનું વર્ણન.

મૈલાના મોલવી હાજી હાફિઝ હકીમ શાહ મોહમંદ હુસેન ત્રાહાયાદીએ રજા માસની ૭મી તારીખે સને ૧૩૨૨ હીજ-માં સોમવારના દીવસે રાત્રે અજમેશરીફમાં ધંદગાહ મહોલ્લામાં કલાક સુધી હઝરત રસુલે મક્રુમ (સ.) ની તારીફ તથા આપનો સ્વભાવ અચાન ફરમાવ્યો. અને સાંમળનારાઓના માનને તરોતાજ કર્યા. પછી રાતના ત્યાંજ રહ્યા અને સવારે ત્યાં વાગે ઇંશરાફની નમાઝ પાઠ ઘણી ખુશ હાલતમાં ખવાળ સાહેબ (રહે.) ની દરગ હશરીફના નાએમમુતવલ્લી જનાબ હમદ સાહેબને ત્યાં તશરીફ લઈ ગયા (આપનો મુકામ પણ એજ જગ્યાએ હતો) અને ત્યાં દરરોજના ટાઇમ પ્રમાણે પ્રતો કરી દરેક વખતના કાયદાથી ઉલટું નવા નવા કપડાંઓ

પેટીઓમાંથી કઢાવી પહેર્યા (આપની આદત હતી કે જ્યારે કપડાંઓ મેલા થઈ જતાં ત્યારે આપના શાગરીદોમાંથી અથવા કોઈ બીજો માણસ કહે તો કે તમે કપડાં બદલી નાખો, ત્યારેજ આપ બદલતાં પણ તે દિવસે પોતેજ નવા કપડાં પહેર્યા) માથામાં તેલ નાખી ખુશખો લગાડી અને ખુશીમાંને ખુશીમાં જોવો આશીર્વાદ કોઈના દીદાર (જોવા)ની આરજીમાં હોય છે તે પ્રમાણે મેહુશીલે સમાચારમાં તશરીફ લઈ ગયા અને ત્યાં પહોંચી. પહેલાં કબ્લાલોથી ગાવાનો હુકુમ ફરમાવ્યો. તરતજ તેઓએ નીચેના શેઅરો પઢ્યા.

ખુશ કઅ તારો ખુશ કઅ ચોપ વ ખુશ કઅ પોસ્ત,
અઝ કુલ મીઆયદ ઇં આવાઝે દોસ્ત.

અર્થ* (સુકો તાર સુકી લાકડી અને સુકું ચામડું એની અંદર દોસ્ત (મિત્ર)ની આ આવાઝ કર્યાંથી આવે છે ?)

ઉપલા શેઅરો સાંભળ્યા બાદ મૈંલાનાએ ફરમાવ્યું.
ને ઝઅ તાર વ ને ઝઅ ચોપ વ ને ઝઅ પોસ્ત,
ખુદ બ ખુદ આવાઝ મીઆયદ ઝઅ દોસ્ત.

અર્થ* (તારથી પણ નહિ લાકડીથી પણ નહિ અને ચામડાએ કરીને પણ નહિ. પણ મિત્રની મોહબ્બતનો અવાજ પોતાની મેજેજ આવે છે.)

પછી હઝરત શાહ સુરીનન સાહેબથી ફરમાવ્યું કે સુરીને મારી નાખવાને માટે એજ બસ છે. ત્યાર બાદ એક બીજી

ગઝલનો હુકુમ આપ્યો, તે ગઝલ કવ્વાત્રોને યાદ નહિ હતી તો પછી નીચલી ગઝલ હઝરત શાહ અબ્દુલ કુદુસ ગનગોહી (રહે.) ની શુર કીધી.

આસ્તી બર ર કશીદહ હમ્યુ મકકાર આમદી,

અર્થ (પહેરણની આસ્તીન મોઢાના ઉપર ખેંચેલો મકક-
રની માફક આવ્યો તું) ઉપલા શબ્દોર છેલ્લે સુધી

મોઢાના દરેક શબ્દોરના અર્થ તથા તેની સમજાવતી ફર-
માવતા હતા. મેહશીર ઉપર ખાસ વુજદની (મસ્તની) હાલત
હતી. જ્યારે કવ્વાત્ર આ શબ્દોર ઉપર પહોંચ્યો.

ગુફતઅ કુદુસે, ફકીરે ફર ફનાઓ, ફર બકા

ખુદઅઅખુદ આઝાદ બુદી ખુદ ગીરફતાર આમદી.

તો મોઢાનાએ એના અર્થ એવી રીતથી ફરમાવ્યા કે
જે પોતાની ફના અને બકા બન્ને હાલતોમાં મોહતાજ હતા,
ન ફના તેની ઇબ્તીયારમાં હતી ન બકા, આ સુરતમાં ફકીરે
ફના અને બકાની વચમાં સીફત થશે. અને કુદુસ મજકુર,
અને કહેવું શેખતું, ખુદ, અઅ, ખુદ, આઝાદ, બુદી,
ખુદ, ગીરફતાર, આમદી, એટલે પરમાત્માની ઝાત મરતબે
ગેયુલગેયમાં તમામ જહાંથી બેનીપાશ (પક) હતી અને તન-
ઝબુલ (પડતી) અને ઇઝહાર (જહેર) કમાલયતનાં મરતબામાં
પોતે કેદ થઈ ગયા એવી રીતે સમજાવી પાછા પોતાની જીભ
મુબારકથી એવી રીતે ફરમાવ્યું કે:-

ગુપ્ત, તઅ, કુદુસે, ફકીરે

એટલે ફરમાવ્યું કુદુસ (રહે.) એ જે તમામ તન ફકર હતો કે જાત ફનાના મરતખામાં દુન્યાથી આઝાદ હતા ફનાના મરતખામાં પોતે ગીરફતાર થઇ ગયા. આ સુરતમાં ફકીર સીફત થઇ ગઇ અને કહેવું ફના અને બકાની વચમાં છેલ્લે થશે અને ખુદ, બઅ, ખુદ, આઝાદ, બુદી, ખુદ ગીરફતાર. આમદી, એનાં અર્થ તથા સમજણ તમામ ફરમાવ્યો અને આ ઉપરનો શેઝેર ખુદ, બઅ, ખુદ, આઝાદ, ને પોતાની જાત પર લઇને ફરમાવતા હતા, ખુદ, બઅ, ખુદ, ખુદ, બઅ, ખુદ, હાં, ખુદ, બઅ, ખુદ, એમ બોલતાં બોલતાં જોતા જોતામાંજ પોતાની પ્યારી જ્ઞાનને પરમાત્માને અર્પણ કરી દીધી, અને માથાને સીજદમાં નાખી દીધો. ત્યારે સાથી પહેલાં હઝરત શાહ સુફીજાં સાહેબે ફરમાવ્યું કે આપની વફાત થઇ ગઇ છે, સીવીજ સરજન ડાકટરે આની જોઇને કલ્હું કે એવણને કોઈ બીમારી નહિં હતી પણ કોઇ કારણથી રૂદયનું ચાલવું ફરવું બંધ થઇ ગયું છે. અને બંધ થઇ ગયું હોય એ વિચારથી આપની ફસ બોલી ગઇ (નસતું ઓપરેશન કરવું) જોનાથી કચ્છર સુધી લોહી ચાલુ હતું, આ ઉપરથી આપને શહાદતનો રત્નો મળ્યો એ પણ કહીએ તો ચાલે.

આ બનાવ સને ૧૯૦૪ માં દિસેમ્બર માસની ૧૯ મી તારીખને સોમવારના દિવસે બન્યો છે. આપની વફાત બાદ

અલીગઢ, ઇલાહાબાદ વિગેરે હિંદુસ્તાનનાં તમામ શહેરોમાં ખેતર પડતાં ઘણી ખત્તખલી મચી ગઈ અને આપ વલીકામીકની વફાત પછી આખું કિમર દરાઝખાં સાહેબે એક સુરીએ, કામીલ ખુઝરગ છે, જેઓની હઝરત મોલાના ઇલાહાબાદથી ઘણી મુદત સુધી ખાસ બેઠક હતી. પણ થોડા દિવસોથી નહિં હતી તો તેજ દિવસે માં આપે લખ્યું હતું કે કાલે રર, તારીખ રજબ માસની અથવા અક્ટોબર સો ૧૯૦૪ માં સોમવારના દિવસે રાતના ત્રણ વાગે મેં મજકુર મોલાનાને, ઇલાહાબાદમાં પોતાની બેઠક ઉપર બેસેલા આપના ઘરપર રોનકઅફરોઝ થતાં સ્વપનામાં જોયા ત્યારે મારી આત્મા (૩૬) ફક્ત આપનાં દીદાર પુરવનવારથી મુશરફ થવાને માટે હાજર થઈ, પહોંચતાની સાથેજ અસ્સલામો અલ્લ્યકુમ કહ્યા બાદ મોલાનાની ઘણીજ નજદીક જઈ બેસી ગયો. શું જોઈ છું કે મોલાનાં સાહેબ દામા ફેઝહું (દમેશાં ફેઝ ચાલુ રહે) આપનો એક રેશમી ઝખ્ખો અને નીજારંગના ખીન્ન જન્નતી પહેરવાશો પહેરેલાં છે. તે વખત મારા ઉપર વુજદની હાલત ચાલુ હતી અને હૃદયપર એક હરકત જણાતી હતી અહલુદ્દલા કામીલ લોકોની ફેઝ સોહબતથી એવી વાતો થયા કરે છે, થોડીવાર પછી મારી જીભથી, નીચેના શખ્ખો નીકળ્યા, “વાહરે ઝાહિદ” આ શખ્ખ મારી રહ્યો હઝરત મોલાના સાહેબનાં માટે નહિં બોલવામાં લીધી પણ આદત પ્રમાણે એમજ એકાએક બોલી ઉઠી, અને હું મુસકરાયો (મોલાને હસતો કર્યો) એકજ નહિં પણ ઘણી વખત મવ-

લાનાનાં દીદાર મુખારક જોતો જાઉં છું. અને મારી હસી પણ વધતી જાય છે, એવીજ હાલતમાં એકાએક ફરશ ઉપર હું સુધ ગયો. પછી અદ્યની સાથે પાછો ઉઠ્યો અને બીતને પકડી બેસી ગયો! કસમ ખુદની ખામ હું કહું છું કે તે વખત અજબ મારી ઉપર હાલત હતી રહ (આત્મા) એવી રીતે મારી બેચેન થઈ રહી હતી કે જેની હાલત લખવાની કલમમાં તાકાત નથી કે તે લખી શકે, છેવટે એવીજ હાલતમાં મવલાના સાહેબ મારી સામે થઈ ફરમાવવા લાગ્યા કે જ્યારે મેં સમાવ્યની હાલતમાં હઝરત અબ્દુલ કુદુસ (રહે.) નાં શેએર સાંભળવાથી ગરક થઈને આલમે કસરતથી ઝાતે અહદીયત (પરમાત્માની ઝાત) ની તરફ પુરેપુરો રૂખ કર્યો, તો એકાએક મુકામ હું પર (આ મુકામ લાહુત છે. જ્યાં ન, ઇયાદત, ન, ઇશારત, ન, વાત, કંઈ પણ નથી) પહોંચતાંજ પાછું જ્યારે આ (શરમાની હરતીની) તરફ ફરવા, ચાલું તો ફરી શકાયું નહિં અને આપણી કુવ્વતે ફાનીએ કામ આપ્યું નહિં. આ સાંભળતાંજ બંદાએ (આમુ ઉમર દરાજખાંએ) કહ્યું ખુમ, ચેહ તો બડા કમાલ, હું ? મૌલાનાએ ચુપકા થઈ ધીમેથી જવાબ આપ્યો, નહિં લઈ મેં ઇસ કાળીલ કહ્યા? આપ ઉપર બેચેની હતી હમણું મારી તરફ કરવટ (પાસો) બદલી છે કે તરત બીજી તરફ કરવટ લીધી, અજબ પુનઃની હાલત હતી, આપની સાંમે મીયાં અબ્દુલાખાંન સાહેબ સાગરીદ પણ બેઠેલા હતા. મીયાં વિલાયત હુસેન સાહેબ મવલાનાના ખલીફા પણ ઉભેલા હતા.

[૧૨૫]

ખાદીમની આંખો આ મવલાનાના છેલ્લા શબ્દ ઉપર કે, નહિ
લાઇ મેં ઇસ કાળીલ કહ્યાં ? સાંભળી ઉઘડી ગઇ.

હે વાંચકો, ધણુંક એવ્યા અલ્લાહની એવી વફાત થાય છે.
આપ સુરીએ કાળીલ જાહેદ વલીઅલ્લાહની વફાત હાક્તે
સમાવ્યમાં અચરખો પમાડનારી થઇ છે કે જેનાં હાલનો તમો
ઉપર વાંચી ચુક્યા છો, એવણુ ખુઝરગ પણ ઉપલાજ મુકામ
મહમુદમાં, છે.

ખાનકાહ.

આ મુકામ અકબરી મહમુદની પાસે ઉત્તર તરફ બનેલો
છે એને ખાનાકાહ કહે છે. રજજખ માસની પાંચમી તારીખે
ત્રીજા પહેરે અહિં કબાલી થાય છે.

મોટી દેગ.

સને ૯૭૪ હીજરીમાં જહાંગીર મોહમંદ અકબર પાદ-
શાહએ આ દેગ ચઢાવી હતી. ચીતોડગઢનાં કિલ્લા ઉપર અઢાઇ
કરતી વખતે ધરાદો કપો હતો કે ફતેહ કર્યા પછી ચાલતો
અજમેરમાં હાજર થઇ એક ધણી મોટી દેગ દરગાહશરીફ પર
ચઢાવીશ ખુદાવન્દે તઆલાએ ખવાજ રાહેખનાં તુફેલથી અકબર
પાદશાહને ફતેહ આપી ?

એટલે પછી પોતાના ધરાદા પ્રમાણે તેના બશકરને કુચ
કરવાનો હુકમ આપી દીધો અને પોતે જાને પાયદળ ચાલતો
રસ્તો પુરો કરી સને ૯૭૬ હીજરીમાં રમજાન માસની ૭મી

[૧૨૬]

તારીખે રવીવારનાં દિવસે અજમેર શરીફ પહોંચ્યા અને ઝીયાર તથી મુશર્રફ થઇને દેગ ચઢાવી તેના ઉપર શેઅરોમાં તારીખ પણુ ખોદાવેલી છે. આ દેગમાં ૧૦૦ મણુ ચાવણ (ચોખા) પાકે છે. વળી એની ઉંડાણુ ૧૩૩ ગજ સુધી છે.

નાનીદેગ.

આ દેગ ખુલ્લું દરવાજાની તરફ રાખેલી છે. સને ૧૦૨૨ હીજરીમાં તુરકીન મોહમ્મદ જહાંગીરે શહેર આગ્રાની અંદર આ તૈયાર કરાવી દરવાજા હઝરત ખવાજા ગરીબુન્વાઝ (રહે)માં લાવીને ચઢાવી અને ખાણું પકાવ્યું જેને પાંચ હજાર મીસકીનોએ પેટ ભરી ખાધું. આ દેગ ઉપર પણુ તારીખ ખોદેલી છે.

આ બંને દેગો ઘણાંજ વપરાસના લીધે જુનીઓ થઇ ગઇ હતી. અહિં સુધી કંઈ કંઈ જગ્યાએ કાંણાંઓ પડી ગયા હતા, પણ ૧૨૨૬ હીજરીમાં ગવાલીયર સ્ટેટનાં પ્રધાન મુદ્દલાં મદારીએ શેખ અબેયદ મહેતાની દેખરેખ હેઠળ બંને દેગોને નવી રીતથી પાકી દુરસ્ત કરાવી કે જેની તારીખ તેનાજ નાકા પર દુરસ્ત કાતા તરફથી કહ્યા માણસોની દેખરેખ હેઠળ થઇ તે ફારસી શેઅરોમાં ખોદેલી છે.

નાની દેગમાં ૭૦ મણુ ખાણું રંધાય છે. અને બંને દેગો ઓરસનાં દિવસોમાં ઘણી વખત ચુસે ચઢે છે. અને સવારના વખતે એક ખાસ જગ્યાએ ખાણુને લૂટે છે. અને લુટનાર ઓ પોતાના શરીરોને ઘણાંજ ગોદડાઓ વિગેરે બાંધી લે છે.

અને જ્યારે ખાણું જરા નીચું રહી ગય છે તો તેમાં કુદી પડે છે. પછી આ ખાણું વેચાતું છે. વળી આ ખાણું લૂંટતી વખતે અચમ્બો પમાડનારી મગનહ જોવામાં આવે છે.

સૈયદ નિઝામુદ્દીન સક્કાની તુરખત (દરગાહ) નું વર્ણન.

આ તુરખત જોડ્યા મરજહતી પાસે આવેલી છે અને કબર ઉપર ઘણી સારી સફાઈદાર નક્કરીકામ કરેલું છે. સંજો-મરમરનાં ચતુરનાના ફરતે ગલીદાર કડેરા છે. પહેલાં મુગલ પાદશાહોના જમાનામાં આ તુરખત ઉપર જરીનો શામયાનો (તાંબુ) જોડાડેલો રહેતો હતો પણ એક વખત આસમગીર પાદશાહ અજમેર શરીફ આવી દરગાહશરીફમાં હાજર થયા ત્યારે નિઝામસક્કાની તુરખત ઉપર ખાગ સાહેબ (રહે.) તો ઘોડો ખાધો, તો પછી લોકોએ કંઈ કે જનાય આ તુરખત તો નિઝામ સક્કાની છે. આ સાંભળી મજબૂર પાદશાહે ફારસી ભાષામાં નીચે પ્રમાણે શેઠરો કહ્યા,

ચીરાગે પેશે આફતાય, પરતવ નદારદ.

અર્થ (અતી સૂર્યના આગળ પડછાયો રાખતી નથી) આ કહી કબર ઉપર જે આરાધન કર (કર્ય) હતું તે સૌ લુટાવી આપ્યું.

આ નિઝામ તે છે કે જ્યારે નસીરુદ્દીન મોહમ્મદ હુમાયુ પાદશાહે કનોજની ફૈઝ સાથે ગંગાની પાર જોળંગી જવાનો

ધરાદો કયો હતો. ત્યારે પાદશાનો ઘોડો હુમી ગયો અને હુમાયું ગોતા ખાવા લાગ્યો. તે વખતે નિઝામે જે પોતાની મશક ઉપર સવાર હતા પાદશાહનો હાથ પકડી લીધો. અને દરીયાનાં તે પારે ઉતારી દીધો. હુમાયુને આપથી નામ પુછ્યું.

સવાલ—તમારું નામ શું છે ?

જનાબ—અન્દાને નિઝામ કહે છે.

સ.—જે કંઈ માંગો છો તે અમણાં મારી પાસેથી માંગી લીધો ?

જ.—જે વખત હુઝુર શહેર આગ્રામાં પહોંચ્યો તો અર્ધો દિવસ મને પાદશાહત કરી લેવા દીધો.

પાદશાહે થોડીવાર હંસી આ વાતને મંજુર કરી લીધી અને શહેર આગ્રામાં પહોંચી મીયાં નિઝામુદ્દીનને અર્ધો દિવસનો સુલતાન બનાવી દીધો. નિઝામના રાજ્યની આ વાત ઘણી પ્રખ્યાત છે કે મશક કાંપીને ચામનાં દામ ચલાવ્યા હતા.

સહેન ચેરાગ.

દરગાહ શરીફનાં પશ્ચિમ ભાગમાં જે દાલાન બનેલા છે, એમ હુજરાઓ (કાઠડીઓ) બનાવ્યા ગયા છે. અને દાલાનનાં સહેનમાં એક આઠ પેહલુ છત્રી ગુમ્બજનાં આકારમાં બનેલી છે. એમાં અઝધાતના બત્તીઓ મૂકવાના ગાળાઓ બનેલા છે, અને માણસની બરાબર ઉંચું સાંજોથી બાંધેલું છે. એવું સંભળાય છે કે આ સહેન ચેરાગ અકબર પાદશાહનાં વખતમાં ચીતોડગઢના કીલ્લામાંથી લાવી, દરગાહ શરીફ પર ચઢાવ્યો ગયો હતો.

[૧૨૯]

કરનાટકી દાલાન.

દરગાહ શરીફનાં સામે ઉત્તર તરફ આ દાલાન બનેલો છે. જેને શહેર કરનાટકના રહેવાસી નામદાર નવાબ સાહેબે બંધાવ્યો છે.

અને આ દાલાન સને ૧૨૦૭ હીજરીમાં રજીજી માસની ૭ મી તારીખે બંધાઇ તૈયાર થઇ ગયો હતો. હવે એની અંદર સવાર સાંજ કબાલી થાય છે અને દાલાનનાં મેહરાબો ઉપર થોડાક શેઅરા ખોદેલાં છે તે આ જગ્યાએ લખવામાં આવ્યા નથી. એનાથીજ લાગેલી એક સખીલ છે, જે ઉપલા નવાબ સાહેબનીજ બંધાવેલી પ્રખ્યાત છે.

લંગરખાનું.

દરગાહ શરીફનાં પુર્વમાં એક દાલાન બનેલો છે. અને સહેનમાં એક છતરી છે. ઉપલા દાલાનનાં એક દરમાં લોહનો કડાવો ચઢેલો છે. જેની અંદર સવાર સાંજ દરરોજ જવનો લંગર (અન્નદાન) પાકે છે, અને તે ગરીબ લોકોને વહેંચવામાં આવે છે.

ખવાળ ફખરુદ્દીનની તુરબત.

દરગાહનાં પુર્વ અને ઉત્તર તરફ બે હુજરા (રૂમ) છે જેની અંદર હંઝરત ખવાળ ઉસમાન હાફીની (રહે) ના મુસીદ હંઝરત ફખરુદ્દીન અને તેવલુના ખીખી (અ.) ની તુરબતો છે.

જ્યારે જનાબેબાલી હઝરત જહાંઆરા બેગમે બેગમી દાલાન બંધાવ્યો. ત્યારે એ બન્ને તુરબતોમાં ઉપરનાં તાઅવી-એને જમીનદોઝ (જમીન સાથે સરખું) કરી આપ્યું. દર વરસે રજનજા માસની ૨૫ મી તારીખે આપતો ઓરસ થાય છે.

હઝરત ફખરુદ્દીન (રહે.) નાં બે ફરજંદ (છોકરાં) હતા. મોટા છોકરા હઝરત મસઉદ, અને નાના બેહલોલ, અને ત્રીજા હઝરત ઇસમાઇલ, એઓ સાહેબોની તુરબતો બેગમી દાલાનના સામે બનેલી છે.

જ્યાં હવે ફરશ બરાબર કરીને ફક્ત સંજેઅંબરીના તાવીજો બંધાવી લેવામાં આવ્યા છે. એવણના વંશમાંથીજ અહિંના ખદીમો (મુબવરો) છે. જેઓની ગણતરી પહેલાં ૧૧૦૦ સુધી હતી અને હાલમાં ૫૦૦ સુધી છે. એજ લોકો બહારનાં લોકોને ઝીયારતો કરાવે છે.

અકબર પાદશાહ અને તુરુદ્દીન જહાંગીર પાદશાહનાં જમા નાથી ૬૦૦૦ રૂપિયાની જંગીરી તેઓના ખર્ચના લીધે તેઓનાં નામ ઉપરજ વકફ (ધર્માદા) છે. અને અમણાં સુધી તે બહાલ છે.

ખ્વાજા હુસેનની તુરબતનું વર્ણન.

શાહે જહાંની મરજંદનાં પશ્ચિમ ભાગમાં આ મકબરો બનેલો છે. જે સને ૧૦૪૭ હીજરીમાં બંધાયેલો છે. એની અંદર હઝરત ખ્વાજા હુસેન (રહે.) અજમેરી આસુદા છે.

આ મકખરાનો નકશો ખ્વાજ સાહેબ (રહે.) ના રોઝ, જોવાળ છે. ફક્ત સાજ સામાનમાં ફેર છે, અને તુરખતની આજુબાજુ સીંચનો અચમ્મો પમાડનારો છપરગટ બનેલો છે. આ મકખરો સાહજહાંનામાં સૈયદદીલાવરની આગેવાનીથી તૈયાર થયો છે. અને મેહરાબી દરવાજા ઉપર જાણુવા લાયક શેખરો ખોદેલા છે.

બીબી હાદ્રેઝ જમાલના હુજરાનું વર્ણન.

આ હુજરો રોઝાશરીફની દિવાલથી મળેલો ઉત્તર તરફ બનેલો છે. એની અંદર હઝરત ખ્વાજ ગરીબુન્નવાઝ (રહે.)ના સાહેબજાદા (છોકરા) આસુદા છે. આ હુજરો રોઝાશરીફની સાથેજ બનેલો છે. આપનાં મઝાર ઉપર સંજેમરમરના તાવી જમાં સંજેઅંબરી અને સોનેરી નકશાઓ વિગેરે છે. કીન્ખા. બના ગીલાફેથી ટંકાયલું અને તેની ઉપર દુલોની ચદરો પડેલીજ રહે છે. વળી હુજરાનો દરવાજો કમાનદાર બનાવવામાં આવ્યો છે. જે ધણોજ ખુશનુમા દેખાવ આપે છે. એની સાંભે બે નાની નાની કબરો આપના બે સાહેબજાદાઓની છે કે જેઓ નાની વયમાં ગુજરી ગયા હતા.

આપના ખાવીંદ હઝરત શેખ રદીકુદીન હતા જેઓની દરગાહ સહર નાજોરથી એક કોસના છેડે મીઠોલા નામની હોઝનાં કિનારા ઉપર છે.

[૧૩૨]

હુરન્નીસા બેગમ બીન્તે શાહજહાંના હુજરાનું વર્ણન.

જમાદીયલઅવ્વલ માસની ૧૯મી તારીખ સને ૧૦૨૫ હીજરીમાં બુધવારનાં દીવસે હુરન્નીસા બેગમે ધન્ટીકાલ (પ્રાણ ત્યાગ) કર્યો. અને હઝરત ખવાળ ગરીબુન્નવાઝના મઝાર પછ વાડે એજ હુજરામાં દફન કરવામાં આવ્યા.

મકબરો સંગેમરમરનો બનેલો છે. અને એના દરવાજા પણ સંગેમરમરના છે. અને કબરના તાઅવીજ ઉપર પદમની હીરાની એક બેકીમ્મત તખતી લાગેલી છે. સર્વ લોકે તેની અંદર પૈસાઓ, તથા કોડીઓ નાખે છે.

અને આ તખતી બાંગી જવાનો બય હતો તેટલા મારે હવે તેગો (તાળો) લગાડી આપવામાં આવ્યો છે. અને જલ્લી ઓ (ખારીઓ) પણ બંધ કરવામાં આવી છે.

મજલીસ ખાનું.

(મહેફીલ ખાનું.)

દરગાહ શરીફનાં બીજા દરવાજામાં આ ધણી મોટે મેદાન અને આલીશાન દાલાન છે. જેને આરતાનાનાં મુત-વસ્ત્રી (દરગાહ) મીર હફીઝઅલી મરહુમની દેખરેખ હેઠા સને ૧૩૭૭ હીજરીમાં બંધાવ્યો છે. એની બાંધણી ઉપર આ

હજાર રૂપિયા દરગાહનાં તરફથી ખર્ચવામાં આવ્યા છે. હવે એમા મોટા મોટા ખીસ્તોરી કાચનાં ઝાંડો મુકેલા છે જો હમેશાં ગીલાફોથી ઢાંકેલા રાખવામાં આવે છે. ઓરસના દિવસોમાં આ ગીલાફો ખોલી કાઢવામાં આવી તેમાં રાશનીઓ કરવામાં આવે છે. અને એજ દિવસોમાં અહિં કબ્રોની મજલીસો થયા કરે છે.

એની આગળ એક દરવાજો છે જેને અખીલી દરવાજો કહેવામાં આવે છે એના પેહલુમાં એક પટીપોસ દાલાન છે. અને એની સામે એક મોટી પાણીની ઢોઝ બનેલી છે. એના પુર્વ તરફના ભાગમાં સંગેમરમરનો એક ચપ્પુતરો છે. જેની ઉપર નસીરદીનની તુરબત છે. એનીજ પાસેજ મવલાના કાશી (રહે.) ની પથ્થુ તુરબત છે.

નકકાર ખાનું.

(ટીકાર ખાનું.)

આ ટીકારખાનું સને ૧૦૪૭ હીજરીમાં શાહજહાં આદ-શાહએ બંધાવ્યું છે અને તે ખુલ્લું દરવાજાની સામે આવેલું છે એનો દરવાજો લાલપત્થરથી બનેલો છે. અને અંદર તેમ બહાર સંગેમરમરનો દરજો છે. એની અંદર નકારાઓની ધણી સારી સારી બે જોડીઓ રાખેલી છે તેમાં એક જોડી ધણી મોટી છે જે અકબર પાદશાહ ચીતોડગઢનાં કિલ્લા ઉપરથી લાવ્યા

[૧૩૪]

હતા. આ નકારખાનામાં સવાર સાંજ, બપોર, અને અરધી રાત્રે એટલે મધરાતે નોખત વાગ્યા કરે છે.

દરવાજાની મેઢરાખ ઉપર સફાઈદાર અક્ષરોએ કલમે તૈયબ અને નીચેના શેઅરો ખોદેલા છે.

શાઅર.

બ આહુદે શાહે જહાં, બાદશાહે દીને પરવરઃ
ઝહુદેહ હુલમતે, કુદે આફતાબે દીન પરવર,

હૈદરાબાદનાં નામદાર મીર ઉસમાનઅલીખાંન
તરફથી બીજી બંધાયેલું નકકારખાનું.

દક્ષીણના બાદશાહ હૈદરાબાદનાં હાકિમ નવાબ મીર ઉસમાન અલીખાંન સાહેબ બહાદુર હાલના રાજકર્તાએ બીજી 'નકકારખાનું' ખુલ્લું દરવાજાથી ઉંચું બંધાવ્યું છે. તેમજ એક મોટા અજમેર શરીફમાં મદ્રસે સ્થાપ્યો છે. જેમાં ૧૨૦૦ રૂપિયાના પુસ્તકો વિદ્યાર્થીઓને માટે તૈયાર રહે છે. તે મહેનતું સારા વિદ્યાર્થીઓને સારી સ્કોલરશિપ મળે છે. વળી મજકુર નવાબ સાહેબેજ ઝાલગાને ઉંડો કરાવ્યો એટલે પાણીની તંગી મટી છે.

જુદા જુદા મુકામોનું વર્ણન.

દરગાહ શરીફના કમ્પાઉંડમાં જે મઝારો (કબરો)નું વર્ણન ઉપર લખવામાં આવ્યું છે, તે ઉપરાંત બીજા પશુલમાં મઝારો એજ કમ્પાઉંડમાં એવા છે કે જેઓનું વર્ણન

કોઇ કોઇ તવારીખોમાં લખ્યું છે. તેના માટે આ જગ્યાએ તેનું વર્ણન ન લખતાં દરગાહ શરીફની કમ્પાઉડની બહાર અને શહેરમાં દરગાહ શરીફને લગતાં જે જે પ્રખ્યાત મુકામે તથા મઝારો છે તેનું વર્ણન નીચે પ્રમાણે છે.

દરગાહ બજાર.

આ બજારને જલાલુદીન મોહમ્મદ અકબર પાદશાહે સને ૯૭૮ હીજરીમાં બધાવ્યું હતું એમાં બે રવીયા પાકા દલાવની દુકાનો છે જેમાં દરેક તરેહના દુકાનદારો બેસે છે. કહે છે કે, અકબર પાદશાહના જમાનામાં અહિં મીના બજાર લગાડવામાં આવતો હતો. બેગમે અને શાહબાગીઓ માલ ખરીદતી (કેતી) હતી.

અજમેર શરીફનાં પહેલા કમીશનર કેપ્ટાન રેપટન બહાદુર સાહેબે દુકાનો ઉપર બરઆમદી અને કમરાઓ (રૂમો) બધાવી આપ્યા છે. જેનાથી એક દરજ્જે દુકાનો ઉચી થઇ ગઇ છે. પહેલાં આ દુકાનોના દરોમાં થઇ દોલતખાને શાહી સુધી રસ્તો હતો.

જ્યારે બેગમાનેશાહી દરગાહ શરીફની ઝીયારત માટે આવતા તે વખતે દુકાનો ઉપર પડદાઓ નાખી દુકાનદારો બહાર આવી જતાં અને તે અંદર પગ રસ્તે ચાલી આવતી અને એવી રીતે પાછી ચાલી જતી.

અઢી દિવસની મરજીદ અથવા અઢી દિવસનાં ઝુપડાનું વર્ણન.

કોઇ વખતમાં રાજ ઇન્દરસીંહે ઇન્દર કોટ શહેરમાં આ પુત્રાનું (દેવળ) બંધાવ્યું હતું. એની અંદર સેંકડો મુર્તિઓ અને ભાતભાતનાં જનવરોની સુરતો પત્થરથી તરાશેલી (કાપી બનાવેલી) રાખેલી હતી. જ્યારે સને ૫૯૫ ઈજરીમાં સુલતાન શહાબુદ્દીન ઘોરી અજમેર આવ્યા તો આ પુતકદ્દ (દેવળ)ને ખુદાકદ્દ (મરજીદ) બનાવી દેવામાં આવી. પુતોની સુરતોને ભોંગી નાંખી અને પશ્ચિમ દિવાલના વચમાં એક સંગેમરમરની મેહરાખ બંધાવીને તેમાં અરખી ભાષાની અંદર તારીખ લખી ખોદાવી આપી છે.

પછી શાહ શમશુદ્દીનના જમાનામાં આદેવળ ખીલકુલ (તદન) બદલાઇ ગયું. સને ૬૧૪ ઈજરીમાં સંગેસુરખ (લાલ પત્થર)ની મરજીદ તૈયાર કરવામાં આવી. બન્ને તરફ ત્રણ ત્રણ પુરજો અને વચમાં મોટા ગુંબજ કાયમ કરવામાં આવ્યો અને વચલી મેહરાખની આજુ ઉપર બે મીનારાઓ સંગે સુરખ (લાલ પત્થર)ના બંધાવ્યા, તેની લંબાઇ ૪૦ ગજ અને પહોળાઇ ૫૫ સહેનની સાથે એટલીજ છે. વચલી મેહરાખ ૫૬ ફીટ ઉંચી છે. વચલી દિવાલો ૩૫ ફીટ ઉંચી છે.

અને સહેનનાં આગળ બે દરવાજા આવવા જવાના માટે બનેલા છે. મોહમદ અરેઝની આગેવાનીથી અલી અહમદ કહી-યાએ આ મરજીદને તાઅમીર કીધી છે. પછી સરકાર દોલત

મહારનાં તરફથી સને ૧૨૮૩ હીજરીમાં તેના ખર્ચથીજ એની મરીમત (ફરસ્તી) થઇ આ મરજુહની જમણી તરફની મેહરાબ ઉપર સુરએ “હન્ના ફત્હના” અને તાઅમીરની સન અને હાથી તરફની મેહરાબ ઉપર સુરએ તખ્તારક મોટા સફાઇદાર અક્ષરોથી અને ખીજી ઇબ્રાહીમ પશુ અરબીમાં પાઠશાહની તાઅ રીફ અંદર ખોદેલી છે.

આ મરજુહના નામના બારામાં ધણી રીવાયતો પાયા વગરની પ્રખ્યાત થઇ ચુકી છે. પણ અસલ એમ હકીકત છે કે, અહિં મરજુહ તાઅમીર (ફરસ્ત) કરાવ્યા બાદ ધણી ફકીરો આવીને મુકામ કરતા હતા, અને એક બે દિવસ રહીને પાછા ચાલ્યા જતા હતા. એના માટેજ એને અહીં દિવસનો ઝુપડો કહે છે. નહિં તો અસલ આ મરજુહ સુલતાન અમથુદ્દીન અલતમશની છે.

મૂર્તિઓ હમણા પણ મરજુહના એક તરફ ચણેલી રાખેલી છે કે જેની બાંજેલી બદસુરતોજ પુર્વે તે હોવાની ગવાહી આપી રહી છે.

શહેર અજમેર શરીફમાં ઝીયારતનાં લાયક
સુકામો છે તેનાથી થોડાક સુકામોનું દુકું
વર્ણન.

અના સાગર.

આ તળાવ બન્યાને આઠસો વરસ સુધી થઇ ગયા હશે.
અનાદેવે એનો કાઠ બંધાવાને પાતાના નામથી નામ જાહેર

કર્યો હતો. વરસાદની મોસમમાં ઝેની દુરી ૬ માઇલથી વધારે થઇ જાય છે. લંબાણુ ૬૦૦ ગજ અને ચોરાણુ (પહોળાઇ) ૧૦૦ ગજ છે.

ઝેના પુર્વે અને ઉત્તર કિનારાઓપર ધણો સારો ધાટ અને પાગો અનેલા છે જે સને ૧૯૦૫માં કાળના વખતમાં બન્યા હતા. વળી અજમેરમાં બીચસલા નામનું તળાવ પણ અજમેરના પુર્વ ભાગમાં રેલ્વે સ્ટેશન પાસે આવેલું છે.

બીબી હાફેઝ જમાલ (રહે) નો છીલ્લો.

તારાગઢ પહાડથી પુર્વ તરફ પહાડોમાં આ છીલ્લો અથવા બંદગી કરવાની જગ્યાનો મુકામ અનેલો છે. જ્યાં હઝરત ખ્વાજા મુખનુદીન ચીસ્તી (રહે.)ની છોકરીએ ચીલ્લાકશી કાઢી હતી. દર વરસે રજબ માસની ૧૯મી તારીખે અહિં મેળો ભરાય છે. હવા ખોરીના માટે આ મુકામ સેનીટેરીયમ જેવો ધણો સારો છે,

**હઝરત પીરાનપીર દસ્તગીર (રહે.)ના
છીલ્લાનું વર્ણન.**

એક શખસે સૈયદ સોંડા નામના યુગદાદ શરીફ જમને હઝરત પીરાન પીર દસ્તગીર, શેખ અમદુલકાદીર અહૈયુદીન જેલાની (રહે)ના મઝાર (દરગાહ) મુકદ્દસની ઇંટ લઇ આવ્યા હતા, અને વસીયત કાઢી હતી કે જયારે હું મરી જઈં તો મારી કબરના તાઅવીઝમાં આ ઇંટને રાખી દેશો. તે ઇંટને કબરમાં ચણતર કાઢેલી છે. અહિં પીરાન પીર દસ્તગીર હે.) એ કાંઈ વખત પણ ચીલ્લાકશી કાઢી નથી.

પહેલાં નવાળ જમશેદખાંન મરહુમ કે જે નવાળ અમીર-ખાંન મરહુમ વાલીયે ટોકના મિત્રોમાંથી હતા, તેમણે દાલાન દરેદાલાન બંધાવ્યો. પછી ચીદલાનો મુતવદ્દી શેખ અસમર-અલીએ ગુંબજ મરહુમ અને સહેન પાકી બંધાવી.

પછી ચીદલાના મુતવદ્દી સાહેબ, અને હકીમ ઇરશાદ-અલી જગીરદારે છીદલાની પાસે દરવાજો તથા પાકી મોટી સારી હોઝ બંધાવી અને તેની પેઢલુમાં એક દાલાન બંધાવ્યો. દર જુમેરાતે અહિં રાશની ચાય છે, અને રખીડલઆખીર માસની ૯ મી તારીખથી ૧૧ મી તારીખ સુધી મેજા ભરાય છે. અહિંથી આખું અજમેર શહેર ધણીં સારી રીતે માલમ પડે છે.

છીદલા ખવાળ ગરીબુન્નવાઝ (રહે.)નું વર્ણન.

આ છીદલો સદા બહાર નામના પહાડ ઉપર ધણો ખુબસુરત અનેકો છે. પહેલવહેલી ખવાળ સાહેબ (રહે) એ આજ જગ્યાએ ગોશનશીની (બંદગી કરવા સાર ખુણે બેસવું) કીધી હતી, અહિં પણ એક ગુંબજ અનેકો છે.

જેમાં એક તખત સંગીન રાખેકો છે. જેની ઉપર બેસી આપ પંરમાત્માની યાદમાં મસગુલ રહ્યા કરતા હતા. સને ૧૦૩૭ માં મોહાયાતખાંન સુબેદાર અજમેરના શકાર દોલતખાને છીદલાની સામે એક મહોત સંગીન બંધાવ્યો, અને દરવાજા ઉપર ફારશી ભાષામાં ખીનાની તારીખ દરશાવનારી જાણુવા લાયક શેઅરો ખોદેલા છે.

છીલ્લો કુતુબ સાહેબ (રહે.)નું વર્ણન.

એજ પહાડની પૂર્વ દિશા તરફ હઝરત ખવાજ કુતુબુદ્દીન બખતીયાર કાકી (રહે.) નેા છીલ્લો બનેલો છે જ્યારે આપ અજમેર શરીફમાં આવતા તો આજ જગ્યાએ ઇઆદતની અંદર મસજીદ રહેતા હતા. મવલાના શમશુદ્દીન મુરીદ મોલવી ફખર દીન દહેલવીનાં સને ૧૧૯૦ હીજરીમાં ત્રણ દરવાજાની એક મરજીદ પાકી અહિં બંધાવી. જેનો ગુંબજ લઢાવતો બનેલો છે, અને તેની ઉપર તારીખ દર્શાવનારા શેઅરો પણ ખોદેલા છે.

ચીલ્લાની નીચે સહેનનાં ખીજ દરવાજામાં મોહંમદશાહ ખાંનની સાથે બેસમારાં નવાબ અમીરખાંન વાલીયે ટોકની કબર છે. મહોતાની પશ્ચિમ દિશામાં પાંચ દરવાજાની એક મરજીદ બનેલી છે જે મહમુદખાંન નાઝેબ મોહંમદ શાહખાને સને ૧૨૩૯ હીજરીમાં દુરસ્ત કીધી, અને સંગે મરમરની તખતી ઉપર ફારસી ભાષામાં મરજીદ તથા ખાનકાહની તારીખ ખોદેલી છે, અને રખીલઅવ્વલ માસની ૧૨ તારીખથી લઈ ૧૪ તારીખ સુધી અહિં મેળો થયા કરે છે.

છીલ્લા શાહ મહાર.

આ છીલ્લો અજમેર શરીફની પૂર્વ દિશા તરફનાં પહાડ ઉપર આવેલો છે.

જ્યાં હઝરત સૈયદ બદીઉદ્દીન મકનપુરી ઉર્ફે શાહ મહાર (રહે.)નો છીલ્લો બનેલો છે, એની ઉંચાણ ૭૦૦ ફીટ

સુધી છે. ગુંબજ પાકો અને આગળ પાણીની હોઝ બનેલી છે, અને હોઝની આગળ એક છતરી જુમનજતીની જે હઝરત શાહ મદાર (રહે.)ના મુરીદોમાંથી હતા તેમની બનેલી છે. જમા-દીયક્ષઅવ્વલ માસૂની ૧૭ મી તારીખે અહિં મેળો થાય છે.

મદાર સાહેબ (રહે.)નો મઝાર મકનપુરમાં છે, અને આ કસબો આપના નામથી મીરાની સરાએ કહેવામાં આવે છે.

સદા બહાર પહાડી.

આ પહાડ (પર્વત) અનાસાગર તળાવનાં પૂર્વ તરફ, અને દોલતબાગના ઉત્તર તરફ આવેલો છે, અને એની ઉપર કંઈ એક મકબરા (કબરો) બનેલા છે.

સીસાની કાંન.

જહેરના કાંટાની પાસેજ મોટા પીર સાહેબ (રહે.)નો છીદ્રો છે તેની નીચે આ સીસાની કાન ધણી દુર લગી ચાલી ગઈ છે. તેની અંદર જગેજગ કુવાઓ, ખાવડીઓ, બને છે ચૈતર વૈશાખ માસોમાં આની અંદર ધણી ઠંડક હોય છે. મોકો ધણું કરી દરવાજાની પાસે જઈ જમને બેસે છે. કોઈ જમા-નામાં આ કાનથી ધણું સીસું નીકળતું હતું; પણ હવે નીકળતું નથી.

ગંજ શહીદા.

મીરાં સૈયદ હુસેન (રહે.)ની દરગાહની ઉત્તર વરફ આ ગંજ શહીદા અનેલો છે જ્યાં હિસાબ વગર મઝારો અનેલા છે સને ૧૦૨૨ હીજરીમાં વઝીરખાંન કલાન કે જે જહાંગીર પાદશાહનાં અમીરોમાંથી હતો.

આ મઝારોની આજુબાજુ ફરતે એક ચાર દીવાલી બંધાવી છે કહે છે કે અહિં જે કબરો બંધાયેલી છે તેને આજ સુધી કોઈ ગણી શક્યો નથી. વચમાં એક ગુંબજ છે, અને તેની અંદર પણ એક મઝાર અનેલો છે.

મઝાર (દરગાહ) અમીર તાગા અને અમીર તુરગા શહીદ.

આ મઝાર ચશમએતુરના પશ્ચિમ તરફ સતેહ નામનો પહાડ આવેલો છે, જેમાં અમીરતાગા, અને અમીર તુરગા શહીદ, આસુદા છે, કંઈએક કહે છે કે આ બન્ને સુલતાન મહમુદ ગઝનવીનાં લશ્કરમાં સરદાર હતા. અને કંઈએક એએને હઝરત સૈયદહુસેન ખંગસવાર (રહે.) ના મામુ બતાવે છે. આપનાં મઝારોનાં ફરતે પાકી ચાર દીવાલી અને દાલાન અને જહાલરો અનેલો છે, ચંબેલીનાં ઝાડ મઝાર ઉપર છવાયેલા રહે છે. અને શહીદોના મઝારો પણ અહિં ધણાં મોજુદ છે. કોઈ જમાનામાં આ મુકામ સંલગ્નગઢનાં નામથી પ્રખ્યાત હતો અને આમ લોકોમાં આ દરગાહનું નામ તાકી-તુકી શહીદ પ્રખ્યાત છે.

અજમેર શરીફ.

ખ્રીટીશ સરકારના જમાનામાં

દિલ્લીનાં મોહમ્મદ શાહ પાદશાહનાં જમાનાથી રાજ્ય દહાડે દહાડે પડતી ઉપર આવી ગયું હતું. અને તેની અસર અજમેર ઉપર પણ પડી હતી અને શહેરની આખાદી ઘટવા લાગી મકાનો વેરાન થવા લાગ્યા, બગીચાઓમાં ખીઝા (નાશ) આવી ગઇ અને તે રોતક તથા છત્રમલ જે નજરે પડતી હતી તે તદ્દન જતી રહી તેમ ખીજાઓની અમલદારીઓમ મહોલ્લાના મહોલ્લા વચરાન (ઉજ્જડ) થઇ ગયા. પણ સને ૧૮૧૮ ની અંદર અજમેર શરીફ ખ્રીટીશ ગવરમેન્ટના ઝુંડા તળે હુકુમતમાં આવ્યું. તે વખતથી તેની આખાદી દહાડે દહાડે વધતી ચાલી એટલે જે ધરો વચરાન પડ્યાં હતાં તેની આખાદીના માટે લાખો રૂપિયા ખર્ચવામાં આવ્યા જેથી આખાદી થઇ, નરી નરી ધમારતો બંધાઇ, અને પુર્વ ભાગમાં સ્ટેશન, મેયો, કોલેજ, અને કોઠીઓ, (હાવણીઓ) બાંધવામાં આવી અને રેલ્વેના કારખાનાઓ બન્યા જેમાં લાખો પરદેશીઓ આવી નોકર થઇ ગયા અને આખાદી (વસ્તી) ઇસમણી વધારે થઇ ગઇ.

તરપોલીયા દરવાજાથી મદાર દરવાજા સુધી સંગીન ફરશો બન્યા હવે ગયાસની બતીઓ પણ જગેજગ સળગે છે; બંજારા ધણા મોટા કરવામાં આવ્યા અને ટુંકમાં એકા

દિવસોમાંજ પહેલાં કરતાં પણ અજમેર ગામ એક શુસોમિત રોનકદાર અજમેર શહેર થઇ ગયું. જે અપહરકો સિલસાહ અમથાં સુધી તેજ દબદબાથી આપાદ છે. આખા શહેરમાં નળાથી પાણી પહોંચે છે, હમેશગી દરવાજાઓ ઉપર પોલીસની ચોકીઓ કાયમ કરવામાં આવી છે.

તરેહ તરેહનાં મોહકમાઓ (કારટો) થવાના કારણથી અજમેર શરીફ એક ધણું મોટું શહેર નજર આવે છે અજમેરની આજુબાજુ દુરદુર સુધી કોઇ એવું શહેર નથી. એ સર્વે અજમેર શરીફનો દબદબો જહોજલાલી વિગેરે ફ્રજ ખવાજ મુખનુદીન ચીશીનોજ છે.

ઝોરસનું ટુંક વર્ણન,

ખાજા ગરીબુન્નવાઝ (રહે.) નો ઝોરસ દર વરસે રજબ માસની છઠી તારીખે થાય છે. લોકો જમાદીયલ-માસની રજબી તારીખથીજ આવી એકઠા થઇ જાય છે. અને અજમેર શરીફમાં લોકોને ધણોજ વધારે અઝાદહામ (બીડ) થઇ જાય છે, ધરોનું ભાડું ફસગણું થઇ જાય છે. અને લોકો ખુશીથી આવે છે.

ધણાં દુકાનદારો ઝોરસનાં પહેલાં ધરો બંધાવી લીધે છે. અને ધણું કરી ઝોરસના દિવસોમાં ધર બંધાવાની કિંમત ફક્ત ભાડાઓમાં વસુલ થઇ જાય છે. અને દરમાહ શરીફ છો દિવસ સુધી ફુલહન (નવશી) બનેલી રહે છે. ફ્રકીરો અશા-ઓખો હિહમાઓ દરેક જગ્યાએ ખેડેલા નજરે પડે છે.

મુરાદીઓ ઝાડોથી હાથો ખાંધીને બેસી રહે છે. અને પોતાના દિલની મુરાદો પુરી કરે છે. અને દરગાહ બજારમાં સોદાગરોની દુકાનો અચમ્બો પમાડનારી શાનથી સજવવામાં આવે છે.

અને બીડ (હીડ)નાં કારણથી દરગાહમાં નિલ રાખવાને જગ્યા મળતી નથી દિવસમાં કબ્રાલીની મીઝલીસો અને રાત્રે જગ્યા જગ્યા ઉપર, રોશની હાલ અને કાલની મેહરીશો, ગરમ એક દીલદરેખ અચમ્બો પમાડનારી કેફયત થાય છે. જે નજરે જોવાથી માલમ પડે છે. કંઈએક મોઅતકેદો ચાલતાં દુર દુરથી આવે છે. અને એવીજ રીતે પગરસ્તે પાછા જાય છે. મેવાતી નામના લોકો આ બાબતમાં ધણાં પ્રખ્યા છે.

છઠ્ઠી તારીખે આપનો ઝોરસ થઇ જાય છે. અને પછી લોકોનો દિલ ત્યાં ભાગતો નથી વળતી વેળા ધણી મુશકીલથી રેલ્વે ટ્રેન મળે છે.

ઝોરસનાં તહોફાઓમાં ત્યાંની મોટી રેવડીઓ તથા ત્યાંના સખત હલવો, એલચીનાં દાણા, સન્દલ અને ગુસલતુ પાણી પ્રખ્યાત છે. ઝોરસનાં દિવસોમાં કંઈ વખત મઝાર મુખા રકને ગુસલ આપવામાં આવે છે. અને તે પાણી તર્જકન તયમ્મુનન લોકો લઇ જાય છે. રોઝો મુખારક દરેક વખતે મુગંધીયાં મહેક મહેક થયા કરે છે. સન્દલ, અને અતરોની, બરમાર રોઝા શરીફને બહેશત (જન્નત)થી વધારે પુરબહાર, અને જ્ઞાનદાર, બનાવી આપે છે. ધણી ધણી દુરથી નામીયા

પ્રખ્યાત કબ્રાલો બાવે છે અને તરેહ તરેહની મેહશીલો જમાવી
હકકાની ચીજો ગાંધ સાંભળનારાઓને. મહો કેદયત જનાવી
આપે છે, દેજો પણ આ વખતોમાં ધણીજ વધારે ચઢે છે.
અને ખેરાતો પણ ધણી વધારે વહેંચાય છે, મતલબ કે આ
હ દિવસોમાં જે ધુમધામો અડિં થઇ જાય છે તે માઅમુલી
દિવસોમાં રહેતી નથી. કેમકે રજા માસમાં ધણાં યુઝરોનો
ઝોરસ થાય છે એના માટે થોડાક શોકો આખો આખો મહિનો
ત્યાં મુકામ કરીને રહે છે. અને જરકતોનાં ફેઝથી ફાયદામંદ
અને મુખારક થઇને પાછા પોત પોતાના મુકામે જાય છે.

હે ? વાંચકો કંઇએક મારા ઇસ્લામી ખીરાદરો ખવાજ
સાહેબ (રહે.) અથવા ખીજા યુઝરોને દીનનાં ઝોરસો કરવામાં
શંકાઓ જાહેર કરે છે. તેના માટે મારા પિતાશ્રીના પીરોમુશીદ
(રહે.) એ જે કંઇ શેઅરોમાં ઝોરસની સાખીતીઓ આપી છે, તથા
ઝોરસો કરવામાં શું શું ફાયદાઓ તેમ જરકતો મળે છે તે હું નીચે
દરજાતું છું કે જેના જેવાથી વાંચકોના અકીદાઓ સાખીત થશે અને
ઝોરસોમાં શંકાઓ જે કંઇ તેઓના રહેયોમાં હશે તેને દુર કરી
યુઝરોને દીનનાં અકીદાઓ ઉપર સાખીત કદમ થશે વળી
ખવાજ સાહેબ (રહે.)ની તારીફમાં થોડાક શેઅરો પણ વાંચકો
સમક્ષ રજુ કરીશ.

બિસ્મિલ્લા હિર્હમા નિર્હીમ.

(માઅશુકે ઇલાહી વલીએ કામીલ સુક્યાએ કીરામ
હઝરત મૌલાના ખ્વાજા હાફેઝ મોહંમદ હખીખ અલી-
શાહ ચીશતી હંદરાબાદી (રહે.)નાં દિવાન મુબારકપરથી),

ખાઆદ હમદ ખાલીફે અરદો સમા,
ખાઆદ નાઅતે હઝરતે ખયરુલવરા;
અર્ઝ કરતા હે હખીખ ખાકસાર,
ખીદમતે અહબામમેં ખા હન્કેસાર.
યેહ રીસાલા હે હખીખુલ આરેશીન,
મુશતમીલ ખર હાલ ઉર્ફે એહલે દી;
માઅને લફઝ અરસ વ દર્ફ વ ઉર્ફ,
સુન લો તા કામ આવે વકતે ખાઝ પુર્ફ.
હે અરસ આયા અખરસે જાન લો,
ઉરફે માઅને દુલાહ તુમ પેદખાવ લો;
હર્ફે હે હાં ઝેરમેં દુલ્હનકી જાન,
ઉસ હે જો પેશસે વોહ હે અરાત.

દરખયાન ત હ.કીકે ઓરસ.

ઇસ ખયાંસે યહાં ગર્જ કુછ ઔર હે;
 ઓરસકી તહકીકકા અખ દોર હે;
 અવલયા ન.ક.લેમકાં કરતે હેં જખ,
 તાલીખ ઉન્કી ક્રાતેહા કરતે હેં સખ.
 ઓરસ ઉસ્કા નામ ઠેરા કીસ લીયે,
 વજેહ ઉસ્કી મુજસે અખ સુન લીજીયે;
 અવલીયા અલ્લાહકે મરતે નહીં,
 શક ન લાઓ ઉસ્કો તુમનૂબનો યકીન.
 ખલકેહુ જખ ન.કલે મકાં કરતે હેં વોહ,
 ઝીન્દાહ રેહતે હેં નહિનુંમરતે હેં વોહ;
 જખ મુજર્રદ જીસમસે હોતે હેં વોહ,
 મીસલ દુદહન લે.હદમેં સોતે હેં વોહ.
 ઝાતે હ.કસે ઉન્કા હોતા હે વિસાલ,
 આમ લોગોંપર નહિનુંખુલતા ચેહ હાલ;
 જયેસે ફરમાતે હેં હઝરત મોલવી,
 બી.દંસી મઝમુન્કો અન્દર મસનવી.
 આમહ આં વકતે કે મન ઓરયાં શવમ,

[૧૪૯]

જીરમ બગુઝારમ સરાસર જાંશવમ;
 નકલ જખ કરતે હેં ખાસાને ખુદા,
 જલવહુગર હોતા હે ક્યઝાને ખુદા.
 એક તજલ્લી ખાસ ઉન્પર હોતી હે,
 હોશ હુર ફરદો બશરકી જોતી હે;
 સાલમેં રેહલતકે દીન અય ઝી શકર,
 ઉસ તજલ્લીકા તો હોંતા હે ઝુહુર.
 અયસા જલ્વાહુ ઉન બરાતોંમેં કહીં,
 ગયર ઓરસે અન્દીયા દેખા નહિં;
 ઇસ લીયે ઇસ દિનકા ઠેરા ઓરસ નામ,
 ઇસસે હોતા બેહરહુવર હુર ખાસ વ આમ

દર બયાન આદાબ ઓરસ.

હઝરતે શયખુલ મશાયેખ નુરે હક,
 રહમતે બારીકી જો હેં મુસ્તહક;
 હે મોહમદ ઉન્કા નામ ઓર ચીશ્તી હેં,
 તાલીબોંકે વાસ્તે વોહ કીશતી હેં.
 એક હે ઉન્કી કીતાબે મુસતતાબ,

હે અદબ હેં તાલેબોંકી વોહ કિતાબ;
 ઉસમેં યું ઇશાદ ફરમાતે હેં વોહ,
 રાહે હ.ક ઇસતરહ દીખવાતે હેં વોહ.
 અવલીયા અદલાહકે એ.અરાસકા,
 તુમ કરો હક રેઆયત સબ અદા;
 તા મદદસે ઉન્કે તુમ હો ખેહરહવર,
 તસતરસ હાંસીલ હો તુમ્કો ખયરપર.
 એલીયાઓંકે તુમ અયામે વફાત,
 યાંદ રખો મીસલે ફર્જ ઓર વાજીબાત;
 બદકે વોહ ઘળી ભી રખો યાદ,
 ઉસ ઘળી ઉસ દીન અઝરુએ એતેકાદ.
 જો તુમ્હે મકદુર હો ખાના પકાઓ,
 યાકે શીરીની બ ઝીંદકે જાન મંગાઓ;
 ફાતેહા દીલવાઓ ઉન્કે નામપર,
 ચુસ્ત બાંધો તુમ કમર ઇસ કામપર.
 ઓરસમેં અરવાહે પાકે અવલીયા,
 હોતે હેં હાઝીર ન લાઓ શક ઝરા;
 ખયર ઉન્કે નામપર જો કરતે હેં,
 સદકસે ઉસ કામ દિલ દહરતે હે.
 દેતે હેં ઉન્કો દોઆ અરવાહે પાક,
 વરનહ ફીર જાતે હેં હોકર દર્દ નાક;

ગર મઝારોંપર ન તાલીબ જા સકે,
 ઓર ન ખીદમત કુછ બજા વોહ લા સકે.
 હસ્થે મકદુર અપને વોહ સામાન કરે,
 ફાતેહા ઉન્કા બ સીદક જાન કરે;
 ગર ન હોવે યાદ રેહલતકી ઘણી,
 રાત દીનમેં રેહલત ઉન્કી જબ હુઈ.
 ફાતેહા દે ઉન્કા દીન યા રાતકો,
 હાથસે ખોવે ન ઈસં હસનાતકો;
 ગર ન ઉસ્કો યાદ રોઝ ઓર માહ, હો,
 વકતે રેહલત સે ન વોહ આગાહ હો;
 જબ રજબકા માહ આવે તાલીબો,
 પેહલી રાત આદી નહુકી યારોઝ હો;
 અન્ખીયા ઓર અવલીયાકી રૂહોં પર,
 ફાતેહા દીલવાકે હો ગુમ બેહરહવર;
 કુતબુલ અકતાબે જહાં નેકાઈ,
 હૈં નસીરૂદીન ચીરાગે દહેલ્વી;
 ઓરસં ઉન્કા હઝરતે ગેસુ દરાઝ,
 કરતે થે કીસ ધુમસે બા સદ નીયાઝ;
 જબ જહાંમેં આતા થા માહે સીયામ,
 હોતી જબ અઠારવી શબ નેકનામ;
 ખાના ખીલવાતે થે ઉનકે નામ પર,

[૧૫૨]

અર્થ કરતે થે બહોત ઉસ કામ પર.
દિનકો બી દેતે થે ઉનકા ફાતેહા,
ફાતેહા કા કરતે થે યું ખાતેમહુ;
ફાતેહા દેને મેં હાં અથ તાલેબો,
હે બરાબર રાત દિન તુમ જાન લો.
ઔર જાનો રાત દિન આઈન્દાહ કે.
હું બરાબર ફાતેહા કે વાસતે;
તાલેબોં સે ગર કોઈ મોહતાજ હો,
નેક બખતી મેં મગર સરતાજ હો;
પ્રે મુયસ્સર હો ઉસે ખાના પકાએ,
ફાતેહા દે કર વોહ ખાના આપ ખાએ;
બીરસ સબકા ગર ન ઉસે હો સકે.
તો રેઆયત બઅઝ ઓરસોં કી કરે;
જો કરે ઇસ તરહ ઉરસે અવલીયા,
અજર દેગા હો જહાં મેં કીબરીયા;
ઉમર દોલત ઉસ્કી હોવેગી ઝીયાદહ,
પાવેગા દોનો જહાંકી વોહ મુરાદ;
ઔર ન મોહતાજ ખલાયેક હોગા વોહ,
મવરેદે અફઝાલે ખાલીક હોગા વોહ;
ઇસ અમલસે આકબત હોગી બખયર,
ઇસ જહાંમે બી ન હો મોહતાજ ગયર;

હે હદીસોમેં યેહ મઝમુને સહીહ,
 તરબુમા ઉસ્કા સુનો મુજસે સરીહ;
 હર બશર કા હશર હોગા ઉસ્કે સાથ,
 હોગી દુન્યામેં મહોબ્બત જુસ્કે સાથ;
 ઓરસ કે આદાબ સારે હો ચુકે,
 જો કે મતલબ થે વોહ બારે હો ચુકે.
 અબ કસીદહ ઓરસોંકા લીખ અય હખીબ,
 તા સઆદત દો જહાંકી હો નસીબ.

દરશાને ખવાબ સાહેબ.

યાઝાસે ઝમાં યા કુતબે, ઝમીં યા હઝરત ખવાબ મુઈનુદ્દીન.
 મેરે તેરે સિવા કોઈ નહિં યા હઝરત ખવાબ મુઈનુદ્દીન,
 ઝરાં અપને જમાલસે શાદકરો મેરા, ખાનએદિલ આબાદકરો,
 તબ, દોરીસે દિલ, હે મેરા હર્જી યા હઝરત ખવાબ મુઈનુદ્દીન
 તેરે પાઉં પે અપના રખું મેં સર મુજે આઠપહેર તુહી
 આએ નઝર.

અય કુતબે મશાએખ કીદવએ દીયા હઝરત ખવાબ મુઈનુદ્દીન,
 સારે, ફખરી. નિઝામી સુલયમાની કરતે, હયેં આપકી દરબાની.

તું નખી વ અલીકા હેબાએ નશી, યાહઝરત ખવાબ મુઈનુદ્દીન
 મુજે અપને કરમસે કરો મકબુલ યાવલીયે હિંદ, અતાએ રસુલ
 સગે, દર હે તુમહારા હખીબ કમીન યા હઝરત ખવાબ
 મુઈનુદ્દીન.

નિકાબ રૂખસે ઊઠા ખવાબ મુઈનુદ્દીન,
 જમાલે પાક દિખા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 દર જનામે સિવા ખવાબ મુઈનુદ્દીન,
 નહિં હે કોઈ મેરા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 પરેસા હાલ હું મુદતર હું એસરોપા હું,
 કરમ કરો ખબુદા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 અલીકે લખતે જીગર કાતેમાકે તુરે બસર,
 લકબ હખીબે ખુદા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 તુઈ હે કુતબે મશાયેખ નખીયે હિંદ હે તુ,
 મે તેરે દરકા ગદા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 કીસી અમીર વ શહેન્શાહકા મુલતજી મતકર,
 તુ અપને દરપે ખીઠા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 તુમહારે ઝેરે હુકુમત હેં આદમ વ આલમ,
 તમામ અર્જ વ, સમાં ખવાબ મુઈનુદ્દીન;
 હમારી નાવ,કો આફતસે મોજ વ તુફાંકે,
 લગા દે પાર ઝરા ખવાબ મુઈનુદ્દીન;

સંભાલ લીજયે મુજે અબ સંભાલ લીજયે,
 ખુદા કે વાસ્તે યા-ખવાળ મુઘનુદીન;
 બહોત ગરીબ હું યા મુશીદી વ મવલાઈ,
 જો માંગતા હું દિલાં ખવાળ મુઘનુદીન;
 જો માંગા તુને દિયા ફીર લી મંગનાહું મેં,
 ચેહી હે કામ મેરા ખવાળ મુઘનુદીન;
 વાહ હશર તકકે મુરીદોંકે બખશવા લઈંગે,
 ખુદાસે રોઝે જઝા ખવાળ મુઘનુદીન;
 નખીકા ખાસ નવાસા અલીકા પોતા હે,
 ચેહ બાદશાહ મેરા ખવાળ મુઘનુદીન;
 નઝર ગરીબ, પે, યા, ખવાળ ગરીબુન્નવાઝ,
 ફીદહર મેં જાઉ લલા ખવાળ મુઘનુદીન;
 ફીરીર હું, મેરા હરવકત તુજે હે ચેહ સવાલ,
 કુછ અપને ઘરસે દિલા ખવાળ મુઘનુદીન;
 કરીમ મુજપે, કરકરમ રહીમ મુજપે રહમ,
 દે દહે દિલકી, દવા ખવાળ મુઘદીન;
 ઉમ્મીદવાર સગે દર હુખીએ દીવાના,
 તેરે જમાલકા યા ખવાળ મુઘનુદીન;

વૌહ મરતબા તુજહે હકને દીયા મુઘનુદીન,
 ખુદાકી શાન હે શાને ખુદા મુઘનુદીન;
 ફકીર હું, તેરે દરપર, સવાલ કરતા હું,
 તુ અપને ઘરસે મુજહે કુછ દિલા મુઘનુદીન;
 તમામ હિન્દ કે ખુશ હો કે અન્વીયા બોલે,
 યેહ આયા હિન્દ કા અબ બાદશાહ મુઘનુદીન;
 યેહ આયા હિન્દકાસુલતા યેહઆયા વાલીહિન્દ,
 નસીબા હિન્દકા તુજસે ખીલા મુઘદીન;
 તુમહારે આનેસે અજમેર તાબ મતલબે શમસ,
 ખુદાકે નામકા ડંકા બબા મુઘનુદીન;
 નખી નહિ હો વલેકીન નખીકે નાએબ હો,
 નખીએ હિન્દ કહે તો બબા મુઘનુદીન;
 હુવા કદમસે તુમહારે યેહ હિન્દ હિદાયા,
 બે મુતહ દિલ હયે ઉન્હોકી દવા મુઘનુદીન;
 થહાંકા રાજ ગયા કુફ્ર હો ગયા તારાજ,
 તુજહી સે દિનકા ડંકા બબા મુઘનુદીન;
 કહુંગા હન્સકે નકીરેન તુમ ઠેર જાઓ,
 અલી તો આતા હેં મૌલા મેરા મુઘનુદીન;
 નખીકે ખાસ નવાસે અલીકે નુરે એન,
 લકબ હખીએ ખુદા, આપકા મુઘનુદીન;
 બે પુછા કેન હે માઅશુકે હક હખીખુદલાહ,

તો હર તરફસે યેહ આઈ સદા મુઈનુદ્દીન;
 ઈલાજ અપના ન હોગા કહીં અરસતુસે,
 હે જુમલએ દર્દ કે અપને દવા મુઈનુદ્દીન;
 ખુરા હું નેક હુંજો કુછ કે હું મેં તેરા હું
 નહિં હે કોઈ, મેરા, તુજ સીવા મુઈનુદ્દીન;
 ગુન્હેગાર સગે દર હુખીબ આશીક કો,
 ખુદા કે વાસ્તે સુરત દિખા મુઈનુદ્દીન;

અય તસદુક તેરે અજમેર બસાનેવાલે,
 સર જુહકાતે હયેં તેરે દરપે ઝમાનેવાલે;
 હમ ખડે હયેં તેરે દરવાઝેપે દામન ક્યલાએ,
 એક નઝર એક નઝર અય મુલક દિલાનેવાલે;
 મએ કવસરકા કોઈ જામ ઇંદહર લી સાકી,
 દિલ ભહુળક, ઉઠા હે અય આગ જુજહાનેવાલે;
 રાહમેં ગોલ બયાબાંકા હે ખટકા મુજકો,
 સાથ હે રાહ મેરી ઓ રાહ બતાનેવાલે;
 મેંલી માઅઝુરહું અય, ખવાબ મુઈન જુઝવકુલ,
 મુજે મોહલત નહિ દેતે હેં ઝમાનેવાલે;
 વાલીયે હિન્દ હો તુમ કુતબે મશાએખ હોતુમ,
 મીસલે ઇસા કે હો મુરદોંકો જીલાનેવાલે;

કોઈ આતાહે તેરે દરપે કોઈ જાતા હે,
 અયસે લંગર કે તું ચલાને વાલે;
 માંગને ભીખ તેરી દરપે તો આયા હે હમીખ,
 દે તસદુક મેરી ખીગળી કે બનાનેવાલે;

યેહ કીશતી પાર કર મેરી મુઈનુદીન અજમેરી,
 બંળી સરકાર હે તેરી મુઈનુદીન અજમેરી;
 હંમેશાં વસલ હો હરદમ મુજહે તેરી હુઝુરી હો,
 ન હોવે મુજહકો મહબુરી મુઈનુદીન અજમેરી;
 મુજહે સદકા દિલા દે ખવાબ કુતબુદીન કાંકીકા,
 કે હરદમ યાદ હે તેરી મુઈનુદીન અજમેરી;
 બહોત હું ઈન્દીનો મુદતર અગસેના મુશ્કિદે રહબર,
 ખખર લે જલ્દ અખ મેરી મુઈનુદીન અજમેરી;
 મેરે ખવાબ મેરે મવલા તુમહારે પાસ આસાહે,
 મુજે હે જુસ્મે મજબુરી મુઈનુદીન અજમેરી;
 મીલે એક જામ અયસા સાકીયે કવસર કે સદકેસે,
 મુજે દાયમ હો મહમુઝી મુઈનુદીન અજમેરી;
 તેરે દરપર મેં બેઠા હું જઈશી નાતવાની મેં,
 ન હો મુજહકો માઅજુરી મુઈનુદીન અજમેરી;
 કહાંતક ઈન્તીઝારી તાબકે મુજહકો પરેશાની,

કરો હાજત મેરી પૂરી મુઘનુદીન અજમેરી;
હુખીયુલ્લાહ બન્દેહકો જમાલે પાકુ હીખવા દે,
સતાતી હે તેરી દુરી મુઘનુદીન અજમેરી;

નઝર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી,
ઇદહર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
ઇનાયત હો મેરી આહ વ ફીગાંમે,
અસર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
મુજહે અબ લીખ દે દેરી દરગીઝ,
ન કર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
તસદુક આપ પર હે મેરે માદર,
પીદર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
દિલા દો બાગસે અપને મુજહે તુમ,
સમર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
મુજહે કાળા મુજહે કીબલાહે તેરા,
ચેહ દર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
તમામી અબ્દીયા મીસલે સીતારાહ,
કમર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;
મુશ્શીસ્તા મેં તુમહારે હોવે મેરા,
શજર ખવાળ મુઘનુદીન ચીશ્તી;

મેરી ઇસ રાહ મેં મજબુત ખાંધો,
 કમર ખવાળ મુઠનુદીન ચીશ્તી;
 હપીખ કમતરીન પર રહમકી હોં,
 નઝર ખવાળ મુઠનુદીન ચીશ્તી;

મેં હું નાચાર યા મુઠનુદીન,
 સખ મેહું ખવાર યા મુઠનુદીન;
 આકે ઘરપર તેરે પળા હું મેં,
 ઝેરો દિવાર યા મુઠનુદીન;
 બ ખુદા ચેહ તુમહારી આંખોકા,
 દિલ હે ખીમાર યા મુઠનુદીન;
 હિન્દકે જુમલે અબ્લીયાઓંકા,
 તુ હે સરહાર યા મુઠનુદીન;
 મેરી કીશ્તી કો ગમકે દરયાસે,
 કીજયે પાર યા મુઠનુદીન;
 હું ખુરા યા લલા નો હું તેરા,
 ઓર ખતાવાર યા મુઠનુદીન;
 મુજહસે ખસ્તહ જઈક કો હોવે,
 તેરા દીઘાર યા મુઠનુદીન;

[૧૬૧]

ખવાળા હિન્દલવહી અતાએ રસુલ,
 તેરા દરબાર યા મુઈનુદ્દીન
 અપને અફઆલ પુર ઝમીમસે,
 હું શર્મસાર યા મુઈનુદ્દીન;
 તુજહસે ફીર બીખ માંગને આયા,
 ચેહુ ગુન્હેગાર યા મુઈનુદ્દીન;
 તુ સખી ઓર કરીમ અય કરીમ,
 મેં, હું બદકાર યાં મુઈનુદ્દી;
 અપના દરકા દિલા મુજહે સદકા,
 હું મેં નાચાર યા મુઈનુદ્દીન;
 હાલ દિલ અર્ઝ કીયા કરું તું મકો,
 સળ હે ઈઝહાર યા મુઈનુદ્દીન;
 તુમકો આસાનહે મેરામતલબદિલ,
 મુજકો દુશવારયા મુઈનુદ્દીન;
 ગરમ હે હર શહેરમેં કરચેહ મેં,
 તેરા બાઝાર યા મુઈનુદ્દીન;
 સો રહા હું મેં ખવાળે ગફલતમે,
 કીજયે, બેદાર યા મુઈનુદ્દીન;
 ચે, હુબીખ કમીન તેરે દરકા,
 હે નમકખુવાર યા મુઈનુદ્દીન;

[૧૬૨]

ગઝલ.

(અજ. જનાબ પંડિત પરભુ દિયાલ આશીક લખનવી.)

અય મખઝને ખુબી, ગંજઝે સખા, સુલતાનુલ

હિન્દ ગરીબુન્નવાઝ,

હો કીસ્સે તેરી તવસીફ અદા સુલતાનુલ

હિન્દ ગરીબુન્નવાઝ.

અદલાહ કે ખ્યારે આલે રસૂલ અય ચશમે

અલી વ જાને ખુતુલ,

તુજહસા ન કેઇ હોગા ન હુવા સુલતાનુલ

હિન્દ ગરીબુન્નવાઝ,

અય તુરે નિગાહે મુસતફઝે વે ગોશઝે કલઝે મુરત દવી,

અય મોહરે તરીકત માહે હુદા સુલતાનુલ

હિન્દ ગરીબુન્નવાઝ.

અય પારઝે કલઝે હુસેન વ હસન વે રોનકે.

દહર વ બહારે ચમન,

ફલી હે તેરી કયા ખુઝે વફા, સુલતાનુલ

હિન્દ ગરીબુન્નવાઝ,

અય સદર નશીને બઝમે સફા વે, શુમ શુદગા

રા રાહનુમા,

અય રવનકે બાગે હુબીઝે ખુદા સુલતાનુલ

હિન્દ ગરીબુન્નવાઝ.

[૧૬૩]

અય ક્રખરે રીયાઝે બાળે જહાં વે ગુંચચે
 ઝીનતે બાળે જનાં,
 તેરીહી મહેક સે દિલ હે બસા સુલતાનુલ
 હિંદ ગરીબુન્નવાઝ.
 અય નાચેબે ખતમે રીસાલતે દીન વે ક્રખરે
 સુધનુદીન દીને મતીન,
 આશીકપે લી લુત્ફ વ કરમ હો ઝરા સુલતાનુલ
 હિંદ ગરીબુન્નવાઝ,

મદેહ ખવાળ ગરીબુન્નવાઝ.

(ખાકસાર અખ્દુલ ખાલીક હહેલ્લી)

સુધનુદીન અજમેરી ઝુહુરે નુરે સુખ્હાની,
 તેરા ચેહરા હે નુરાની તેરી સુરત હે લાસાની.
 મુનબ્બર કર દીયા, સારે જહાં કે તેરે જલવેને.
 વુલ્લુદે. ખાકપર ઇતરા રહી હે હસ્તીજી ફાની.
 તેરી આંખોમે બેશક થા ચેરાગે માઅરફત રોશન,
 તેરે દિલકે મુનબ્બર કર રહ્યા થા નુરે ઇરફાની.
 મુઝા આબેકસર કા મીલ ગયા વેહકત કે મીયાનોકે.
 પીલાયા સુક્રેયોં કો કવસર વ તરનીમ કા ખાની,

તેરી આતે મુબારક પર બનાડે, ફખર હો અતના,
 તેરે ફયઝે કદમસે હિંદમેં આઇ મુસ્લમાની.
 ઇશરત પાતેહી તેરી રઆ પર હો ગએ રાઝી,
 જવાબે ખંજરે તસલીમથી હરચેન પેશાની.
 હુએ બેકાર તેરે સામને જયપાલ કે બહુ
 રહા બનકર મુરીદે ખાસ અબ્દુલ્લાહ બયાબાની.
 તુજહે હાંસીલથી દોનો દવલતેં દુન્યા વ ઉકળાકી,
 તેરી દરગાહ શાહાની તેરી સુરત ફકીરાની,
 ખલીફે આર વોહ ખુદહે બરીકા કીઉ ન હો માલીક,
 અસે તકદીરસે મીલબાએ ઇસ રવઝેકી દરબાની,
 તજલ્લીસે ચમક ઉઠા અંધેરા અસમ આકીમેં,
 હુવા જલ જલ્વહ અફગન નુર તેરા અસમે આકીમે.

(૨)

તન આકી કા પરદાહ હે મુજસ્સમ નુરે કુદરતહો,
 અયાં દોનો જહામેં વાકીફે રાઝે હકીકત હો.
 કહીં હો આહેઠ બરહક કહીં હો હાદીયે મીલત,
 તરીકતમેં તરીકત હો શરીઅતમેં શરીઅત હો.
 દુઆએ તોહકર બાબે ઇબ્બતકો અઝર બાએ,

અગર અલતાફ કી નઝરેં અગર તેરી ઇનાયાત હો,
 તુમ્હી માલીક હો દુનીયામેં કીનાઅત કે ખઝાને કે.
 તુમ્હી દોલતહો સરવતહો તુમ્હી શવકતહો હુશમત હો.
 કીયા થા ખુશક પાની એક દમમેં આના સાગરકા,
 ન કીઉં ઇમાન લાએ જબ તેરી અયસી કરામતહો.
 હમેશા ફેઝ પોંહ્યાના તુમ્હારા કામ રેહતા હે,
 કહી તુમ બેહરે બખશીશહો કહીં તુમ અબરે રહમત હો.
 ચેહી હસરતમેં હે હસરતમેં ચેહી અરમાં અરમાંમેં,
 તેરી દિલમેં મોહુખત હો તેરી આંખોમેં સુરત હો.
 વલી થે આપ માદરઝાદ કહેતી હું કરામાતેં,
 મુબારકબાદ કે કાબીલ હે છરકી અયસી ફીસ્મત હો.
 મુજહે ભી આપકે ફયઝાને ખીદમતસે મીલે હીસ્સા,
 સના ખવાંહે ખલીફે ઝારે પુર ચશમે ઇનાયત હો.
 ફલક પર નુર હે તેરા ઝમી પર ઝીયા હે તેરી,
 સખા બન બનકે ચલતી હે ઝમાને મેં હવાતેરી.

(૩)

તેરા દરબાર શાહાના મુઈનુદ્દીન અજમેરી;
 મેરી સુરત ફકીરાના મુઈનુદ્દીન અજમેરી.

ખીયાલે માઅરેફત તેરા પરી બન બનકે આતા હે,
 હુવા હું તુજપે, દીવાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 ખુજહા હો તીશનગી મેરી પીલાહો આજતો ભરકર,
 મએ વેહદતકા પયમાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 જહાં ઉંટોંકા મસકન થા વહાં જંગલમેં મંગલ હેં,
 બસાયા ખુબ વયરાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 શરાબે માઅરેફતસે જુમતે હેં મસ્ત હો હો કર,
 અજબ તેરા હે મયખાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 મએ વેહદત પીલાઈ તુમને કુતબુદીન કાકી કો,
 હમેં ભી કર હો મસ્તાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 તેરી શમએ સુબસ્તાંકા તેરી વેહદતકે જલ્લેકા,
 હુવા હું દિલસે પરવાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 બને અજબ કશ આકર ફરીશતે બાગે-જન્નતસે,
 તેરા હે પાક કાશાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 ખલીફ આરકેં દુન્યાં, કે જહગળોસે રહાઈ હો,
 સુનો ઇસકા ભી અફસાના મુઈનુદીન અજમેરી.
 મુરાહેં દિલ્લી બર આતી હેં રવઝે કી ઝીયારતસે,
 ઇસાકો હિંદમે નિસબત હે કાઅબેકી ઇમારતસે.

અજબ દરબારે રહમતે બાર હે દરબાર ખવાબ.

(કમર હીલાલ શાહી નિઝામી હેદરાબાદ દકન)

બહોત મુદત હુઈ દેખે હુએ દરબાર ખવાબકા,

દિબા રોઝા ઇલાહી ફીર મુજહે એક બાર ખવાબકા

બરસતી હે વહાં દરબારયોં પર રહમતે ખાલીક,

અજબ દરબાર રહમતે બાર હે દરબાર ખવાબકાં.

કોઈ બેહોશ કોઈ મસ્ત વ બેખુદ કોઈ દીવાના,

હુંનુમે આશીકાં હે ગરમ હે બાઝાર ખવાબકા;

હુવાએ જાનફીઝા અજમેરકી સરમે સમાઈ હે,

તળપતા હે દક્કન મેં તાલીબે દીદાર ખવાબકા.

અગર થામે રહુંગા સદક દિલસે દામને ખવાબ,

અજબ કયા મુજહુપે ખુલજાએ દર ઇસરાએ ખવાબકા;

[૧૬૮]

તીરાનએ જનાબ શાહ ખીયાદ

હઝરત ખવાળ.

(હર્ષદરાખાદ દખનકે મદદાઝલમહામ રાજ સરકીશનપરસાદ

ખહાદુર)

મએ ઉલકતસે ખવાળ કી મુજહે અય શાદ મસતી હે,
ઉસી આઈનાઝ કી રાતદિન સુરત પરસતી હે.

મજા કુછ અન્દગીકા હે તો હે કુછ સોઝે મોહખતસે,
તુમહારે ઈશકકા હર દાગ શમએ બઝમે હસતીહે.

ગમે પુરકતમે ખવાળકી ઈદહરમે રોઝ રોતા હું,
ઉદહર વોહ બેનીયાઝી આપકી હરવકત હસતી હે.

વોહ કીઉં કર મનઝીલે મકસદકો પહોંચેગા ઝરા સોચો,
ઉદહર હે હોસલે ઉંચે ઈદહર હીમ્મતકી પુસતી હે.

ખરીદારી અગર મનઝુર હે અસ મહોખત કી,
ચલો તુમ ચીશતી કે બાઝારમે ઉસ જા ચેહ સસતી હે.

કબી રહેતા થા મજમાઅ આરઝુઓકા મગર અબતો,
ચેહ હાલત દિલકી હે જેસે કોઈ વયરાન બસતી હય.

મદીના હિંદકા કેહતે હયેં હિન્દી ઝોર ચીશતી ભી,
 જીસે અજમેર કેહતે હેં ઇલાહી ખુબ બસતી હય.
 તુઝુલે શાને અન્વારે ઇલાહી કી જગા હે ચેહ.
 મંજારે ખવાળ પર અલ્લાહકી રહમત બરસતી હયે,
 કહીં રોકેસે રૂકતી હે ભલા ખવાળ કી ઉલફત ભી,
 સમા જાતી હે રંગે રંગમે ચેહ દિલમે આકે બસતી હે.
 કહો હમકો ન તુમ કાફીર કે હમ ખવાળકે બન્દે હેં,
 ઉસી સુરત તુમાએ હકકી યાં સુરત પરસતી હે.
 વોહ જાનેસે નહિ રૂકતી કભી દરબાર ખવાળ મેં,
 ગરીબોંકે લીયે ફાકા કશી ભી ફાકા મસતી હે.
 મેરે પેશેનઝર હરવકત ખવાળ હી કી સુરત હે,
 નહિ કુછ કામ મુજહકો હાં ચેહ શુગલે ખુત પરસતી ભી હે;
 ન કાફીર હું ન મોમીન હું મગર બન્દા હું ખવાળકા,
 કલંદર હું મેરે સરમે મએ ઉલફતકી મસ્તી હે,
 દો બારાં ચેહરએ અકદસ કેા દેખું શાહ ખવાળ કે,
 જીયારત કે લીયે ફીર ચશમે શોક અપની તરસતી હે.

[૧૬૮]

સાકી અજમેર.

આજ આઈ હે નએ અન્હાઝ સે બાદે સખા,
સાયદ અપને સાથ લાઈહે યેહ અજમેરી હવા;

ઈસકે હલકે હલકે જહોંકે હેં મુફરેંહ જાન ફીઝા,
બોએ ગુલહાએ જનાંસે સહેન ગુલશન બસ ગયા;

થી તબીઅત મુઝમહેલ આરામ વ રાહત પા ગઈ,
દિલ તળપનેસે જો હેરા નીંદ મુજકો આ ગઈ;

જનાબમે કુછ ચોરહી આલમ નઝર આયા મુજહે,
શાકી મહોશને જલવા અપના દીબલાયા મુજહે;

બઝમે ઇરફાં કે સમેને ચોર તળપાયા મુજહે,
દેખકર સાકીઝી મેહફીલ નીશેસા છાયા મુજહે;

સાફ સુતરી બઝમે વેહદત ચોર આલમ તૂરકાં,
ઈસપે તુરહ દોર હરદમ સાગીર બીલ્લોરકા;

ખીનેવાલે પાક બાતીન નેકતીનત બા સફાં,
મેં કસોંકે સરપે છાઈ અફો વ રહમતકી ઘટા;

બન્દા આંખેં બાઅદબ બેઠે હુવે સબ એકબ,
ચશમ બદુર ઇનસે સબ અન્હાઝ સાકીકા જુદા;

બાખરી બુલંદે દુશપર ઓર ડોરે આંખ મેં
બાદલો ઇરપાં ભરાદો દો કટોરે આંખમેં

પ્રુમ અરબકા બાદલ વેહતકા મદીને કાહે જામ,
સાકી અજમેરસે હે ભરા હર ખાસ વ આમ;
જીતને હયે મે ખવારસખ રૂતખેમે હેં આલી મુકામ,
એક તરફ હેં મીરખસરો એક તરફ શાહનિઝામ.

સખ મીટે હેં સાકી અજમેરકે અંદાજ પર,
સારી દુન્યા જાન દેતી હે અદાએ નાજપર.
દેખ કર ચેહ સાજ વ સામાન હો ગયા દીલ બેકરાંર.
દરપે સાકી કે સદા ચેહ મેને લી દી એકબાર.

અય મઝીહાએ ઝમાં અય સાકીયે લાલહઅઝાર,
રંજ વ ગમસે જારી હે અખતો મેરી જાન ઝાર.

ચેહ ખુશી તેરી હે મુજહકો જામદે તુ યા ન દે,
પુર નશીલી અખળીયોં સે મેરી જાનીબ દેખલે.

હાં મુજહે દરયા દીલી અપની દીખાદે સાકીયા,
હાં નશીલી આખળીયા તુ જુકાદે સાકીયા.

હાં મુજહે સાગીર મહોખતકા પીલાદે સાંકીયા,
હાં મુજહે બદમસ્ત વ બે ખુદ અખ બનાદે સાકી

[૧૯૨]

સુતમધન હો દીલ મેરા યાદે ખુદા હો હર ઘણી,
સાઝ વ સામાન બઝમે ઈશરતકા નયા હો હર ઘણી.
દિલકી સુરત મેરે પેહલુમે રહે મેરા હુખીબ,
માલ વ દોલત દીન વ ઈમાન ઝહુદ વ તાઅતહો નસીબ;
હો મઝેકી ઝીન્દગી આને ન પાચે ગમ કરીબ,
આતીશે, રૂશકે હસદસે ખાક હો જલકર કરીબ.
ખાક સે અકસીર તુ મુજકો બના દે સાકીયાં,
જો મેરે દિલમે હે વોહ મુજકો દીલાદે સાકયાં.

[૧૭૩]

૭૮૬

જીજ નકલો બાકી છે ! તાકીદે મંગાવો !!

સ.હી.હુ ખુખારી.

એટલે

હું પયગમ્બર મોહમદ (સ. અ. વ.) નામ મહાન

ફરમાન ઉર્દુ જ્ઞાન ગુજરાતી હરફમાં

કુઓને મશહ બાદ ઇસ્લામીઓને અગર કેઇ
ફકતાબ લેવા લાયક છે તે સ.હી.હુ ખુખારી શરી-
ફ છે. કેઇ ઇસ્લામી એવો નહિ હશે, કે જે એનાં
નામથી અજાણ હોય, કેમકે એમાં હજરત મોહમદ

(સ. અ. વ.) ના પુરેપુરા ફરમાનો, કાર્યો, હાલાતો, અને દીનઈસ્લામને લગતું સર્વ કંઈ લખવામાં આવ્યું છે. જેની વધુ તાઅરીફ લખવી કંઈ જરૂરી નથી, દરેક ઈસ્લામી જાણે છે કે આ કેવી બેકીમ્મત અને મોઅત-ખર હદીસોને ખજાનો છે. જેને ૩૦ ભાગ કરી બહાર પાડવામાં આવશે. અને દરેક ભાગમાં ૨૩૬ હદીસો લખવામાં આવી છે. જે તમારા જોવાથી માલમ પડશે.

ભાગ પહોલો છપાઈ તૈયાર થઈ ગયો છે જેમાં નીચે પ્રમાણે અયાનો લખવામાં આવ્યા છે.

હદીસ કેને કહે છે? હદીસો કેવી રીતે એકઠી કરવામાં આવી, સહીહ ખુખરીનાં અને તેના મુસન્નીફના પયદાઈશથી લઈ વફાત સુખીનાં ટુંક હાલાતો, હઝરત (સ.) પર વહીઓ કેવી રીતે નાજુલ થઈ, ઈસ્લામ પાંચ ચીજો પર ખીના કર્યો ગયો, કયો ઈસ્લામી અફઝલ છે. પયગમ્બર મોહમદ (સ.) થી મોહમ્મત રાખવું ઇમાનથી છે, ઇમાનની મીઠાસ, ફીતનાઓથી નાસવું ઇમાનથી છે, અગર કોઈ કાફીર જખરદસ્તીથી અથવા કોઈનાં લયથી ઈસ્લામ લાવ્યો તે મુસલમાન નથી, અલામનો રીવાજ કરી દેવો ઈસ્લામથી છે, ખાવીન્દમી નાશુકી એરતના માટે એક તરેહનું ફુર છે, મુનાફીકનો

ઓળખણ, શબ્દકદરમાં જાત તરહેવું ઇમાનથી છે,
 જીહ્વા કરવું ઇમાનથી છે, રમંઝાનમાં રોઝા તરાવીહ
 વિગેરે, નમાઝ ઇમાનથી છે, ઇમાનનું વધઘટ થવું
 ઝકાત અદા કરવું ઇસ્લામથી છે, મર્દનું પોતાની સ્ત્રી
 પર સવાબ સમજી ખર્ચ કરવું દરેક માણસ હિજરત
 જે નૈયતથી કરે તેનું સવાબ નૈયત પ્રમાણે, ઇલમની
 ફઝીલત તથા ઇલમનું પઢવું પઢાવવું તથા ઇલમ હાંસીલ
 કરવાના માટે સુસાફરી કરવું, ખાલીસ દિલથી કલમો
 પઢનારનું હઝરત (સ.) નું શકાઅત કરવું, મસ્જીદમાં
 ઇલમ તથા ફતવાઓનું વર્ણન કરવું, વજુનું તથા ગુસ-
 લનું કયાં કયાં આવે કેવી રીતે કરવું, કેટલા પાણીથી
 વજુ કરવું વજુ કઈ બાબતોથી તૂટી જાય છે, બચ્ચાં-
 ઓનું તથા ચાર પાયા જાનવરોનું પેશાબ પાક છે કે
 નાપાક, જે શખશ વજુની સાથે સુઓ છે તેઓની ફઝીલત,
 એ ઉપરાંત ખીલુ સણી બાબતોનાં બારામાં હદીસો
 લખેલી છે. સર્વ મળી ૨૩૬ હદીસો લખી ગઈ છે
 અને સારી સફાઈદાર છપાઈ તથા સફાઈદાર પુઠાની
 બાઈડીંગ અને હબ્લસ જુજની સાથે કી. માત્ર ૧-૦-૦
 અને પેસ્ટેજ જુદુ બારીકાવાળાઓ માટે અઢી રીલીંગ
 રાખવામાં આવી છે. જે આવે કાગળ શાહી, અને

છપામણી, અને મોંઘવારીનો વખત જોતાં નહિં જેવી જણાયા વિના રહેશે નહિ, આટલી જુજ રકમ પોતાનાં મઝહબની સંભાળ ખાતર વધારે નથી. અમારા ઇસ્લામી ખીરાદરો ખીજી બાબતોમાં હબરો રૂપિયા ખર્ચી નાખે છે. ત્યારે આતો પોતાના મઝહબની સંભાળ રાખવાની એક ઉમદા દીની બાબત છે. જેના ઉપર તમામ મુસલમાનોના ઈમાનનો આધાર રહેલ છે. જ્યાં આવો ફાયદો હોય ત્યાં અમારા દીની લાઈઓ આટલી જુજ રકમ ખર્ચે તો શું તેમનાં ખજાનામાં કંઈ કમી થાય એમ છે? ના. કમી થવાની વાતતો બાબુપર રહી પણ એક હદીસનાં વાકેફ થવાથી દસ નેફીઓ મળે છે. જ્યાં ઉઘાડી રીતે આવો લાલ છે. તો પછી ખરા દીનદાર ઇસ્લામી ખીરાદરો શા માટે આ લાલ જતો કરવો? વખત થોડો છે, માટે જેમ બંને તેમ તાકિદે નિચેના ઠેકાણેથી મંગાવો 'કારણકે પાછળથી માંગણી કરનારને પસ્તાવું પડે એ સ્વભાવિક છે.

લી૦ સૈયદ મોહમદ બીન મોલાના મોલવી

સૈયદ અમીરુદ્દીન કાદરી.

ડ૦ ખાદકીવાડ સુ૦ નવસારી.

૯૦ મુરત. (ઈંડીયા)

છપાય છે ! તાકીદે નામ નોંધાવો છપાય

ખૌફે ખુદા.

અથવા

ગંજે હીકાયત—ભાગ ૧ લો.

આ ક્રિતાખમાં મોતેઅર મઝહબી ક્રીતોખોતા આધારે ઉમદા હીકાયતોનો ગંજ જમા કર્યો છે. જેમાં ખુદાના પં કેવા પુરખોએ કેટલી કેટલી તકલીફ ઉઠાવી આપેરતનો છુ મેળવ્યો હતો તે ધણીજ ઉમદગીથી સમજવવામાં આવે રાયલ ૧૬) પેછ ઉંચા ગ્લેઝ ઉપર ઉમદા છપાઇનાં આ પુસ્તકની કીમત રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટ જુદું.

છપાય છે ! આજ સંભાળ. છપાય છે ! !

અથવા

માઆપોની ગફલતથી થતા ભયંકર અકસ્માતોથી

બચાવનાર શિક્ષક.

આ પુસ્તકમાં માઆપોની ખેદરકારીથી આજકો જન્મ ખોઢખાપણુને વશ થાય છે એટલુંજ નહિં પણ કેટલાંક આજ માર્યાં પણ જાય છે તેના કદખીત તેમજ અરાં જુદા જુદા ભાગ ૧૦૦ જેટલા દાખલાઓનો સમાવેશ કરેલો છે. રાયલ ૧ પેછ ગ્લેઝ કાગળ ઉપરની સુંદર છપાઇનાં આ પુસ્તકની કીમત રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટ જુદું.

કર્તા-શેખ હામ્મીદીમ હુસેનભા

“હીલાલી”

ગોલવાડગેટ સ્ટ્રીટ—નવસારી

